

ΠΕΜΠΤΟΣ ΓΥΡΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Πρόληψη της διαφθοράς και προώθηση της ακεραιότητας
στις κεντρικές κυβερνήσεις (ανώτατες εκτελεστικές
αρμοδιότητες) και στα όργανα επιβολής του νόμου

ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΚΥΠΡΟΣ

Υιοθετήθηκε από την GRECO
στην 94^η Ολομέλεια (Στρασβούργο, 5-9 Ιουνίου 2023)

Group of States against Corruption
Groupe d'États contre la corruption

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ.....	4
II. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	7
III. ΠΛΑΙΣΙΟ	9
IV. ΠΡΟΛΗΨΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ (ΑΝΩΤΑΤΕΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ)....	11
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΕΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	11
<i>Ο Πρόεδρος</i>	<i>12</i>
<i>Η Κυβέρνηση</i>	<i>14</i>
<i>Άλλα άτομα που εξασκούν ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα.....</i>	<i>16</i>
<i>Αμοιβή ατόμων με ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα</i>	<i>19</i>
<i>Πολιτική ακεραιότητας και κατοπολέμησης της διαφθοράς.....</i>	<i>20</i>
<i>Αρχές δεοντολογίας και κανόνες συμπεριφοράς.....</i>	<i>21</i>
<i>Ευαισθητοποίηση.....</i>	<i>22</i>
ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.....	23
<i>Πρόσβαση σε πληροφορίες.....</i>	<i>23</i>
<i>Διαφάνεια της νομοθετικής διαδικασίας.....</i>	<i>26</i>
<i>Τρίτα μέρη και λομπιστές.....</i>	<i>27</i>
<i>Μηχανισμοί ελέγχου</i>	<i>28</i>
ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ	33
ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ Ή ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	35
<i>Ασυμβατότητες, εξωτερικές δραστηριότητες και οικονομικά συμφέροντα</i>	<i>35</i>
<i>Συμβόλαια με κρατικές αρχές</i>	<i>36</i>
<i>Δώρα.....</i>	<i>36</i>
<i>Κατάχρηση δημοσίων πόρων</i>	<i>37</i>
<i>Κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών.....</i>	<i>37</i>
<i>Περιορισμοί μετά την εργοδότηση.....</i>	<i>38</i>
ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ, ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ	40
<i>Απαιτήσεις δήλωσης</i>	<i>40</i>
ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΠΙΒΟΛΗΣ	42
<i>Μη ποινικοί μηχανισμοί λογοδοσίας</i>	<i>42</i>
<i>Ποινικές διαδικασίες και ασυλίες</i>	<i>46</i>
V. ΠΡΟΛΗΨΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ.....	48
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΑΡΧΩΝ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ/ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ	48
<i>Επισκόπηση διάφορων αρχών επιβολής του νόμου</i>	<i>48</i>
<i>Πρόσβαση σε πληροφορίες.....</i>	<i>51</i>
<i>Εμπιστοσύνη του κοινού στις αρχές επιβολής του νόμου</i>	<i>52</i>
<i>Συντεχνίες και επαγγελματικές οργανώσεις</i>	<i>52</i>
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ	53
<i>Πολιτική, προγραμματισμός και μέτρα διαχείρισης κινδύνου για τομείς επιρρεπείς στην διαφθορά.....</i>	<i>53</i>
<i>Χειρισμός μυστικών επιχειρήσεων και επαφή με πληροφοριοδότες και μάρτυρες</i>	<i>55</i>
<i>Κώδικας ηθικής, συμβουλή, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση για την ακεραιότητα.....</i>	<i>55</i>
ΠΡΟΣΛΗΨΗ, ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ.....	57
<i>Απαιτήσεις πρόσληψης και διαδικασία διορισμού</i>	<i>57</i>
<i>Αξιολόγηση επίδοσης και προαγωγή σε ψηλότερο βαθμό, μεταβιβάσεις, εκ περιτροπής υπηρεσία και τερματισμός υπηρεσίας</i>	<i>58</i>
<i>Μισθοί και οφέληματα</i>	<i>61</i>
ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ, ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	62
<i>Ασυμβατότητες, εξωτερικές δραστηριότητες και περιορισμοί μετά την εργοδότηση</i>	<i>62</i>
<i>Απόρριψη και συνηθισμένη αποχώρηση.....</i>	<i>63</i>
<i>Δώρα.....</i>	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
<i>Κατάχρηση δημοσίων πόρων</i>	<i>64</i>
<i>Κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών.....</i>	<i>64</i>
ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ, ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ	64
ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	65
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	68

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟ.....	69
ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΟΔΟΤΩΝ.....	70
ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ	73
<i>Πειθαρχική διαδικασία</i>	73
<i>Ποινική διαδικασία</i>	75
VI. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ.....	77

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ

1. Η έκθεση αυτή αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του πλαισίου που υπάρχει στην Κύπρο για την πρόληψη της διαφθοράς ανάμεσα στα άτομα τα οποία ασκούν ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα (PTEFs) και στους αξιωματούχους επιβολής του νόμου (LEO). Έχει σκοπό την υποστήριξη της χώρας στην ενίσχυση της διαφάνειας, της ακεραιότητας, και της λογοδοσίας στη δημόσια ζωή, ευθυγραμμισμένη με τα πρότυπα της GRECO.

2. Η διαφθορά αποτελεί σοβαρό ζήτημα για τον κόσμο στην Κύπρο: 94% θεωρούν ότι η διαφθορά είναι διαδεδομένη στην χώρα (ο μέσος όρος στην ΕΕ: 68%)¹. Η αντίληψη αυτή έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια από το αμφιλεγόμενο πρόγραμμα των «χρυσών διαβατηρίων» (την παροχή υπηκοότητας σε αιτητές για μια ελάχιστη επένδυση 2 εκατομμυρίων ΕΥΡΩ), το οποίο καταργήθηκε την 1^η Νοεμβρίου 2020. Ως απάντηση, αναπτύχθηκε ένα σχέδιο δράσης εναντίον της διαφθοράς για την περίοδο 2021-2026 και έχει εισαχθεί ήδη ένας αριθμός μέτρων εναντίον της διαφθοράς. Το 2022, υιοθετήθηκαν τρεις βασικοί νόμοι: για τη σύσταση Αρχής κατά της Διαφθοράς (που έχει λειτουργήσει πρόσφατα), την προστασία των πληροφοριοδοτών, και τη ρύθμιση του λόμπυ. Επιπρόσθετα, αυξημένοι πόροι έχουν κατανεμηθεί σε μονάδες ελέγχου (εσωτερικός έλεγχος) δημοσίων φορέων. Το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας επίσης έχει εφαρμόσει θετικά μέτρα για διασφάλιση υγιούς και διαφανής οικονομικής διαχείρισης. Επιπλέον, ο Γενικός Ελεγκτής έχει επιδείξει ένα κρίσιμο ρόλο ως ένας εξωτερικός ελεγκτής των δημοσίων υπηρεσιών.

3. Ενώ η νομοθεσία, ως έχει καταγραφεί, έχει κάποια δυνατά χαρακτηριστικά, η αποτελεσματικότητα της τίθεται σε κίνδυνο από θεσμικά ελαττώματα, συμπεριλαμβανομένου της πληθώρας των επιτροπών με λίγο συντονισμό, της έλλειψης επαρκών πόρων, τεχνογνωσίας και εξουσίας, της έλλειψης ανεξαρτησίας, καθώς επίσης και της έλλειψης αποτελεσματικής συνεργασίας και μηχανισμών ελέγχου και αντίβαρου. Η Κύπρος χρειάζεται ένα πιο δυνατό σύστημα λογοδοσίας στην κυβέρνηση για αποτροπή κινδύνων αθέμιτης επιρροής. Επιπρόσθετα μέτρα είναι επίσης απαραίτητα αναφορικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες. Ενώ η Κύπρος έχει πλέον ειδικό Νόμο για το Δικαίωμα Πρόσβασης σε Πληροφορίες (από το 2017, όπως αυτός τροποποιήθηκε το 2020) όπως και Νόμο για τα Ανοικτά Δεδομένα, εντούτοις στη δημόσια διοίκηση δεν έχει εμπεδωθεί ακόμη μια κουλτούρα πρόσβασης. Οι καθυστερήσεις στην ανταπόκριση είναι συχνές και οι εξαιρέσεις στην πρόσβαση ερμηνεύονται διασταλτικά. Αναφορικά με τη δημόσια διαβούλευση, πρόσφατα έχει λάβει χώρα μια αξιοσημείωτη αναβάθμιση του συστήματος. Θα είναι σημαντικό από τούδε και στο εξής να παρακολουθείται η ποιότητα των διαδικασιών διαβούλευσης για τη διασφάλιση της σχετικής και έγκαιρης εμπλοκής των ενδιαφερομένων μερών στην πολιτική/ρυθμιστική ανάπτυξη.

4. Η Κύπρος έχει προεδρικό σύστημα. Επομένως, ο Πρόεδρος είναι περιβεβλημένος με ευρείες εκτελεστικές εξουσίες και συνεπώς θεωρείται για τους σκοπούς της έκθεσης ως PTEF. Δεν υπάρχει σύστημα για ανάλυση των σημαντικών παραγόντων ρίσκου διαφθοράς που αντιμετωπίζουν οι PTEFs με τρόπο στρατηγικό, ούτε για την υποβολή των PTEFs σε ελέγχους για το υπόβαθρο ακεραιότητας πριν από τον διορισμό τους. Ενώ υπάρχει Χάρτα Δεοντολογίας που οι PTEFs (όχι ο Πρόεδρος) υπογράφουν και ορκίζονται κατά τον διορισμό, αυτή είναι περισσότερο μια δήλωση αρχών, παρά ένα πλήρες σύστημα δεοντολογίας προς συμμόρφωση το οποίο θα επέφερε επιπτώσεις στις περιπτώσεις παραβάσεων. Όλοι οι PTEFs

¹ [2022 Special Eurobarometer on Corruption.](#)

θα μπορούσαν να επωφεληθούν από ειδικούς μηχανισμούς για την προώθηση και την ανάπτυξη επίγνωσης σε θέματα ακεραιότητας (συμπεριλαμβανομένης της εμπιστευτικής συμβουλής), καθώς επίσης και από την ενταξιακή και ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση. Το θέμα της σύγκρουσης συμφερόντων, τόσο σε σχέση με τις περιστρεφόμενες πόρτες (μεταπήδηση στον ιδιωτικό τομέα), είναι μια ειδική πρόκληση στην Κύπρο, εντούτοις η αντιμετώπιση της είναι περιορισμένου εύρους και, μέχρι πολύ πρόσφατα, περιοριζόταν σε μια λίστα ασυμβατοτήτων. Ένα νέο στοιχείο που έχει εισαχθεί είναι η υποχρέωση ad-hoc δήλωσης όταν προκύπτουν καταστάσεις σύγκρουσης μεταξύ ιδιωτικών συμφερόντων και υπηρεσιακών καθηκόντων, όπως προνοείται στον Νόμο 20(Ι)/2022 περί Διαφάνειας στις Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων στο Δημόσιο και Συναφών Θεμάτων και στους σχετικούς Κανονισμούς του 2023. Πρέπει να γίνουν πολύ περισσότερα αναφορικά με την αποκάλυψη περιουσιακών στοιχείων, ειδικότερα, για την ενίσχυση των αντίστοιχων μηχανισμών εποπτείας και επιβολής. Η εισαγωγή νομοθεσίας για το λόμπυ είναι μια ενθαρρυντική εξέλιξη, ωστόσο αυτή πρέπει να συνοδεύεται με στοχευμένη καθοδήγηση για τους PTEFs για τα αντίστοιχα πρότυπα συμπεριφοράς αναφορικά με τις σχέσεις τους με λομππίστες και τρίτα μέρη, συμπεριλαμβάνοντας και τις ανεπίσημες επαφές.

5. Όσον αφορά την επιβολή του νόμου, η έκθεση επικεντρώνεται στην Αστυνομία, όντας το μεγαλύτερο σώμα επιβολής του νόμου στην Κύπρο, το οποίο εκτελεί τις κύριες λειτουργίες επιβολής του νόμου, όπως αυτές απορρέουν από την εθνική νομοθεσία. Το επίπεδο εμπιστοσύνης στην Αστυνομία είναι πιο χαμηλό απ' αυτό που επιδεικνύεται σε πολλά άλλα μέλη της ΕΕ, γεγονός που απαιτεί ουσιαστικές βελτιώσεις. Δεν υπάρχει αξιολόγηση κινδύνου ακεραιότητας, ούτε καταγραφή δεδομένων που θα βοηθούσε στον εντοπισμό τρωτών σημείων εντός της Δύναμης ούτως ώστε αυτά να μπορούν να τύχουν διαχείρισης ή να μετριασθούν. Περισσότερα μπορούν να γίνουν για ενίσχυση των διαδικασιών αξιολόγησης, τόσο κατά την πρόσληψη, όσο και σε τακτά χρονικά διαστήματα κατά την διάρκεια της σταδιοδρομίας των αστυνομικών. Παρομοίως, μπορούν να ακολουθηθούν επιπρόσθετες ενέργειες για την παροχή πρακτικής εκπαίδευσης για την ακεραιότητα, όχι μόνο σε επίπεδο εισόδου, αλλά επίσης, και ειδικότερα, σε ανωτέρους αξιωματικούς σε τακτά χρονικά διαστήματα, καθώς επίσης σε ευάλωτους τομείς. Επιπλέον, ο διαθέσιμος μηχανισμός για την παροχή εμπιστευτικής συμβουλής σε αστυνομικούς πάνω σε θέματα ηθικής και ακεραιότητας πρέπει να ενισχυθεί.

6. Στοχευμένα μέτρα πρέπει να εισαχθούν για ενίσχυση της αντικειμενικότητας (μέσω μετρήσιμων κριτηρίων) και της διαφάνειας των αποφάσεων αναφορικά με την επιλογή των αξιωματικών για πιο ψηλές βαθμίδες, προαγωγές, και μεταθέσεις. Αυτό ισχύει επίσης σε σχέση με τον διορισμό και την παύση του Αρχηγού και του Βοηθού Αρχηγού της Αστυνομίας (στο παρόν στάδιο το Σύνταγμα αναφέρει ότι αυτοί διορίζονται από τον Πρόεδρο χωρίς διευκρινίζοντας οποιαδήποτε περισσότερη λεπτομέρεια). Υπάρχει ένα ποσοστό 25% γυναικών στην Αστυνομία, που χαμηλώνει δραστικά στις πιο ψηλές βαθμίδες. Πρέπει να ληφθούν μέτρα για ενίσχυση της αντιπροσώπευσης των γυναικών σε όλες τις βαθμίδες στην Αστυνομία ως μέρος της πρόσληψης και των εσωτερικών μετακινήσεων σταδιοδρομίας προς τα ανώτερα στρώματα.

7. Το πλαίσιο της επισκόπησης και της λογοδοσίας της Αστυνομίας θα επωφελείτο από τον εξορθολογισμό και τις ξεκάθαρες κατευθυντήριες γραμμές/πρωτόκολλα στην λειτουργία και τον συντονισμό τους. Το σύστημα των δημοσίων παραπόνων είναι κάπως πολύπλοκο, με πολλά σημεία εισόδου, και υποφέρει από την έλλειψη δομημένου συντονισμού μεταξύ των αρμοδίων αρχών, και την απουσία τυποποιημένων διαδικασιών, με κάθε αρχή να ακολουθεί

τις δικές της εσωτερικές διαδικασίες όταν χειρίζεται τα παράπονα. Αυτό, στην σειρά του, εμποδίζει την αποτελεσματικότητα του συστήματος και επηρεάζει την λογοδοσία. Χρειάζεται να υπάρξει μια ολιστική αναθεώρηση για το πώς υποβάλλονται τα παράπονα και πως αυτά τυγχάνουν επεξεργασίας, καθώς επίσης και διαφάνεια και λογοδοσία σε ότι αφορά τον τρόπο χειρισμού τους. Χρειάζεται καλύτερος τρόπος εντοπισμού και τήρηση στατιστικών. Μπορούν να γίνουν και περαιτέρω βελτιώσεις στο παρόν πειθαρχικό σύστημα της Αστυνομίας για καλύτερη εξασφάλιση ώστε αποφάσεις για υποθέσεις λαμβάνονται έγκαιρα και ότι η ανάρμοστη συμπεριφορά τιμωρείται αποτελεσματικά. Η υιοθέτηση ενός ειδικού Νόμου για Πληροφοριοδότες στις αρχές του 2022 είναι μια ευχάριστη εξέλιξη, και το ίδιο ισχύει για αρκετά μέτρα ευαισθητοποίησης και εφαρμογής που ανέπτυξε το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης και η Αστυνομία η ίδια, ωστόσο φαίνεται ότι είναι απαραίτητη η επιπρόσθετη δράση για να επιτρέψει αποτελεσματικά τους αστυνομικούς να μιλήσουν με ένα ασφαλές τρόπο.

II. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

8. Η Κύπρος εντάχθηκε στην GRECO τον Μάιο του 1999 και έχει αξιολογηθεί εντός του πλαισίου των Γύρων Αξιολόγησης της GRECO, του Πρώτου (Δεκέμβριος 2000), του Δεύτερου (Μάρτιος 2005), του Τρίτου (Οκτώβριος 2010) και του Τέταρτου (Νοέμβριος 2014). Οι Εκθέσεις Αξιολόγησης που ακολούθησαν, καθώς επίσης και οι μεταγενέστερες Εκθέσεις Συμμόρφωσης, είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της GRECO (www.coe.int/greco). Αυτός είναι ο Πέμπτος Γύρος Αξιολόγησης ο οποίος ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 2017.²

9. Ο σκοπός της έκθεσης αυτής είναι να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα των μέτρων που υιοθετήθηκαν από τις αρχές της Κύπρου για την πρόληψη της διαφθοράς και την προώθηση της ακεραιότητας στις κεντρικές κυβερνήσεις (ανώτατες εκτελεστικές αρμοδιότητες) και όργανα επιβολής του νόμου. Η έκθεση περιέχει μια κριτική ανάλυση της κατάστασης, αντανακλώντας τις προσπάθειες που γίνονται από τους παράγοντες που εμπλέκονται και τα επιτευχθέντα αποτελέσματα. Εντοπίζει πιθανές ελλείψεις και κάνει εισηγήσεις για βελτίωση. Σύμφωνα με την πρακτική της GRECO, οι εισηγήσεις απευθύνονται, μέσω του Επικεφαλής της αντιπροσωπείας της GRECO, στις αρχές της Κύπρου, οι οποίες καθορίζουν τους εθνικούς φορείς/σώματα που θα είναι υπεύθυνα για να προβούν στην απαραίτητη δράση. Εντός 18 μηνών μετά την υιοθέτηση της έκθεσης αυτής, η Κύπρος θα δώσει αναφορά για τις ενέργειες που έλαβε ανταποκρινόμενη στις εισηγήσεις της GRECO.

10. Για να ετοιμάσει την έκθεση αυτή, μια ομάδα αξιολόγησης της GRECO (στο εξής αναφερόμενη ως "GET"), διεξήγαγε μια επιτόπου επίσκεψη στην Λευκωσία από τις 12 μέχρι τις 16 Δεκεμβρίου 2022, και έγινε αναφορά στις απαντήσεις της Κύπρου στο Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης (Greco(2016)19), καθώς επίσης και σε άλλες πληροφορίες που λήφθηκαν, από την κοινωνία των πολιτών συμπεριλαμβανομένων. Η GET αποτελείται από τον κ. Oddur Thorri VIDARSSON, Νομικό Σύμβουλο, Επίτροπο Διοίκησης Althingi (Ισλανδία), τον κ. Vladimir GEORGIEV, Επίτροπο, Κρατική Επιτροπή για την Πρόληψη της Διαφθοράς (Βόρεια Μακεδονία), τον κ. Mihaita Traian BARLICI, Διευθυντή της Διεύθυνσης Πρόληψης, Γενική Διεύθυνση για την καταπολέμηση της Διαφθοράς (DGA), Υπουργείο Εσωτερικών Υποθέσεων (Ρουμανία) και την κα. Michelle MORALES, Αναπληρωτή Διευθύντρια, Γραφείο Πολιτικής και Νομοθεσίας, Υπουργείο Δικαιοσύνης (ΗΠΑ). Η GET υποστηριζόταν από την κα. Laura SANZ-LEVIA και την κα. Tanja GERWIEN από την Γραμματεία της GRECO.

11. Η GET συναντήθηκε με αντιπροσώπους από το Γραφείο του τέως Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, του προηγούμενου Υπουργικού Συμβουλίου, τον τέως Γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου, τον τέως Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης, τον Γενικό Εισαγγελέα, τον Γενικό Ελεγκτή, τον Επίτροπο Πληροφοριών και Προστασίας Δεδομένων, την Αρχή Καταπολέμησης της Διαφθοράς, την Επίτροπο Διοίκησης, την Επιτροπή Διερεύνησης Ασυμβίβαστου, την Ανεξάρτητη Ειδική Επιτροπή, την Ειδική Επιτροπή για τη Δήλωση και Εξέταση Οικονομικών Συμφερόντων, το Συμβούλιο Δήλωσης Περιουσιακών Στοιχείων, Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου, τη Γενική Λογίστρια και άλλους αντιπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών³. Συναντήθηκε επίσης με μέλη της Αστυνομίας, συμπεριλαμβανομένων αντιπροσώπων από την Διεύθυνση Επαγγελματικών Προτύπων και

² Περισσότερες πληροφορίες για την μεθοδολογία περιέχονται στο Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης, που είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της GRECO.

³ Πρέπει να τονισθεί ότι κατά την διάρκεια των επί-τόπου επισκέψεων, λήφθηκαν συνεντεύξεις με PTEFs της προηγούμενης Κυβέρνησης. Όλοι αυτοί οι PTEFs έχουν αντικατασταθεί τώρα από την 1^η Μαρτίου 2023 όταν έχει σχηματισθεί νέα Κυβέρνηση.

Επιθεώρησης, την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας, την Αστυνομική Ακαδημία, το Τμήμα Διαχείρισης και Ανθρωπίνου Δυναμικού της Αστυνομίας. Η GET συναντήθηκε επίσης με την Αρχή Διερεύνησης Παραπόνων εναντίον της Αστυνομίας, και με συνδέσμους/συντεχνίες της Αστυνομίας. Τέλος, η GET συναντήθηκε με αντιπροσώπους των μέσων ενημέρωσης καθώς επίσης και με ΜΚΟ, ιδιαίτερα, την Cyprus Integrity Forum (Φόρουμ Ακεραιότητας Κύπρου), την Transparency Now (Διαφάνεια Τώρα) και την Fimonoι Cyprus.

III. ΠΛΑΙΣΙΟ

12. Η Κύπρος είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της GRECO, όντας μέλος από την 1^η Μαΐου 1999. Από τότε, ήταν αντικείμενο τεσσάρων γύρων αξιολόγησης, εστιάζοντας πάνω σε διάφορα θέματα που συνδέονται με την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς.⁴ Συνοπτικά, 80% των συστάσεων εφαρμόστηκαν ικανοποιητικά στον Πρώτο Γύρο Αξιολόγησης, 60% στον Δεύτερο Γύρο Αξιολόγησης, και 87% στον Τρίτο Γύρο Αξιολόγησης. Στον Τέταρτο Γύρο Αξιολόγησης, που ασχολείτο με την πρόληψη της διαφθοράς σε σχέση με τους βουλευτές, τους δικαστές και τους εισαγγελείς, 56% από τις συστάσεις έχουν εφαρμοσθεί πλήρως, 37% έχουν εφαρμοσθεί μερικώς και 6% δεν έχουν εφαρμοσθεί μέχρι τώρα. Η διαδικασία συμμόρφωσης υπό τον γύρο εκείνο είναι ακόμα σε εξέλιξη.⁵

13. Η γενική αντίληψη είναι ότι το επίπεδο διαφθοράς στην Κύπρο παραμένει ψηλό. Σύμφωνα με τον Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς, που δημοσιεύθηκε από την Transparency International (CPI) /Διεθνή Διαφάνεια/, η Κύπρος κατατάχθηκε 51^η από 180 χώρες και είχε τον βαθμό των 52 (από ένα σύνολο βαθμού των 100 – όπου το 0 αντιστοιχεί σε χώρες όπου υπάρχει ένα ψηλό επίπεδο διαφθοράς και το 100 σε χώρες με ένα χαμηλό επίπεδο διαφθοράς). Αυτή η αντίληψη έχει επιδεινωθεί κατά τα τελευταία πέντε χρόνια.⁶

14. Σύμφωνα με το 2022 Special Eurobarometer on Corruption, 94% από τους αποκρινόμενους θεωρούν ότι η διαφθορά είναι διαδεδομένη στην Κύπρο (μέσος όρος στην ΕΕ: 68%) και 57% από τους αποκρινόμενους νιώθουν ότι έχουν επηρεασθεί προσωπικά από την διαφθορά στην προσωπική τους ζωή (μέσος όρος ΕΕ: 24%). Επιπλέον, 70% από τους αποκρινόμενους πιστεύουν ότι η διαφθορά είναι διαδεδομένη ανάμεσα στους πολιτικούς (μέσος όρος ΕΕ: 58%). Μια μεγάλη πλειοψηφία (86%) από τους αποκρινόμενους πιστεύουν ότι η χρήση διασυνδέσεων είναι ο καλύτερος τρόπος για να εξασφαλίσεις κάποιες δημόσιες υπηρεσίες (μέσος όρος ΕΕ: 53%) και 93% νομίζουν ότι οι πολύ στενές σχέσεις μεταξύ του επιχειρείν και της πολιτικής οδηγούν στη διαφθορά (μέσος όρος ΕΕ: 77%).

15. Το ούτω καλούμενο σκάνδαλο των «χρυσών διαβατηρίων»⁷ προκάλεσε μια διαδικασία επί παραβάσει της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αφορά την Κύπρο⁸. Το

⁴ Γύρος Αξιολόγησης I: Ανεξαρτησία, εξειδίκευση και τρόποι διαθέσιμοι σε εθνικά όργανα εμπλεκόμενα στην πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς / Έκταση και σκοπός των ασυλιών. Γύρος Αξιολόγησης II: Εντοπισμός, κατάληψη και κατάσχεση των εσόδων διαφθοράς / Δημόσια διοίκηση και διαφθορά / Πρόληψη χρήσης νομικών προσώπων ως ασπίδες για διαφθορά / Φορολογία και χρηματοπιστωτική νομοθεσία για αντιμετώπιση της διαφθοράς / Σχέσεις μεταξύ διαφθοράς, οργανωμένου εγκλήματος και πλουσίματος βρώμικου χρήματος: Γύρος Αξιολόγησης III: Ποινικοποίηση της διαφθοράς / Διαφάνεια της χρηματοδότησης κομμάτων: Γύρος Αξιολόγησης IV: Πρόληψη διαφθοράς σε σχέση με βουλευτές, δικαστές και εισαγγελείς.

⁵ Οι αριθμοί αυτοί δίνουν μια στιγμιαία εικόνα της κατάστασης σχετικά με την εφαρμογή των συστάσεων της GRECO κατά τον χρόνο του επίσημου κλεισίματος των διαδικασιών συμμόρφωσης. Επομένως, η χώρα μπορεί να έχει εφαρμόσει τις υπόλοιπες συστάσεις μετά το επίσημο κλείσιμο της διαδικασίας συμμόρφωσης. Για επικαιροποίηση, παρακαλώ ελέγξτε την ιστοσελίδα της GRECO: <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/cyprus>.

⁶ Ο βαθμός της Κύπρου ήταν 53, πέφτοντας από το 57 το 2020. Το 2019, η Κύπρος κατατάχθηκε 41^η, με βαθμό 58.

⁷ Τα σχέδια υπηκοότητας επενδυτών, ή σχέδια “χρυσών διαβατηρίων”, επιτρέπουν ένα άτομο να αποκτήσει μια νέα υπηκοότητα βάσει μιας πληρωμής ή επένδυσης και στην απουσία μιας γνήσιας σχέσης με την χώρα που πολιτογραφεί.

⁸ Οι αρχές υπογραμμίζουν ότι, στην απάντησή τους στην αιτιολογημένη γνώμη που έχει δοθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Κύπρος θεώρησε ότι η Επιτροπή πρέπει να ασκήσει τη διακριτική της ευχέρεια και να τερματίσει τη διαδικασία επί παραβάσει εναντίον της Κύπρου, επειδή είναι ξεκάθαρα χωρίς αντικείμενο, όχι μόνο επειδή η Κύπρος κατάργησε το Επενδυτικό Πρόγραμμα Κύπρου (CIP), και (επειδή) δεν υπήρχαν εκκρεμείς αιτήσεις στην

πρόγραμμα υπηκοότητας επενδυτών καταργήθηκε σταδιακά την 1^η Νοεμβρίου 2020. Έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές εσωτερικές έρευνες γι' αυτό: αυτές έχουν καθιερώσει ότι πάνω από 53% των ατόμων που κατάφεραν να αποκτήσουν υπηκοότητα, οι πιο πολλοί εξαρτώμενοι και αξιωματούχοι εταιρειών για τους οποίους δεν υπήρχε συγκεκριμένος όρος στον νόμο που εξουσιοδοτούσε την υπηκοότητα τους, απέκτησαν υπηκοότητα έστω κι αν δεν ενέπιπταν ακριβώς εντός του πεδίου του νομικού πλαισίου του προγράμματος (CIP) – όπως καταργήθηκε. Εναντίον μιας απόφασης ενός Δικαστηρίου (του Μόνιμου Κακουργιοδικείου Λάρνακας) της 4^{ης} Νοεμβρίου 2022, που αθώωσε όλους τους ξένους επενδυτές, ασκήθηκε έφεση από την Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας στις 18 Νοεμβρίου 2022 και η έφεση εκκρεμεί ακόμη.

λήξη της προθεσμίας ειδοποίησης δύο μηνών που δίνεται στην αιτιολογημένη γνώμη, αλλά επίσης επειδή είναι χωρίς νομική βάση, καθότι τα κράτη/μέλη είναι αποκλειστικά αρμόδιοι για να θέσουν όρους για την απόκτηση εθνικής υπηκοότητας. Οι αρχές θεωρούν ότι, σε κάθε περίπτωση, η διαδικασία επί παραβάσει είναι χωρίς κανένα αντικείμενο επειδή, κατά την άποψη τους, το CIP συμμορφώνεται με το Άρθρο 4, παράγραφος (3) της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (TEU) και το Άρθρο 20 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (TFEU). Οι αρχές τονίζουν περαιτέρω, ότι, στις 13 Οκτωβρίου 2020, το Υπουργικό Συμβούλιο της Κύπρου μονομερώς και με την δική του απόφαση αποφάσισε τη σταδιακή κατάργηση του CIP από την 1^η Νοεμβρίου 2020, και σε κάθε περίπτωση, οι υπόλοιπες εκκρεμείς αιτήσεις είχαν διεκπεραιωθεί πλήρως μέχρι τις 30 Ιουλίου 2021.

ΙV. ΠΡΟΛΗΨΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΤΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ (ΑΝΩΤΑΤΕΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ)

Σύστημα κυβέρνησης και ανώτατες εκτελεστικές αρμοδιότητες

16. Η Κύπρος είναι Δημοκρατία, Προεδρική Δημοκρατία που συστάθηκε το 1960. Έχει ένα γραπτό σύνταγμα που προβλέπει ένα σύστημα Κυβέρνησης βασισμένο σε ένα διαχωρισμό εξουσιών μεταξύ της νομοθετικής, της εκτελεστικής και της δικαστικής εξουσίας. Η εκτελεστική εξουσία είναι ανατεθειμένη στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στο Υπουργικό Συμβούλιο.⁹ Η νομοθετική εξουσία είναι ανατεθειμένη τόσο στην Κυβέρνηση όσο και την Βουλή των Αντιπροσώπων (Βουλή).¹⁰ Η δικαστική εξουσία εξασκείται από τα δικαστήρια, όπως προβλέπεται από το Σύνταγμα και τον νόμο (βλέπε επίσης την παράγραφο 21).

17. Οι πιο πάνω διευθετήσεις ήταν αποτέλεσμα ιστορικών γεγονότων που έχουν συμβεί μετά την επικύρωση του Συντάγματος της Κύπρου του 1960. Το Σύνταγμα καθιέρωσε την ανεξαρτησία της Κύπρου κατόπιν των Συμφωνιών Λονδίνου και Ζυρίχης μεταξύ της Τουρκίας, της Ελλάδας, του Ηνωμένου Βασιλείου και των ηγετών των Κυπριακών κοινοτήτων. Ο Κυπριακός λαός χωρίστηκε σε δύο κοινότητες, σύμφωνα με την εθνική καταγωγή. Ο σκοπός ήταν για να ισοζυγισθούν τα δικαιώματα και τα συμφέροντα και των δύο κοινοτήτων, ιδιαίτερα παρέχοντας ένα σύστημα μικτής αντιπροσώπευσης σε κρατικούς θεσμούς.¹¹ Το Σύνταγμα, επομένως, προβλέπει ένα Ελληνοκύπριο Πρόεδρο και ένα Τουρκοκύπριο Αντιπρόεδρο, που εκλέγονται από τις Ελληνικές και τις Τουρκικές κοινότητες της Κύπρου, αντίστοιχα.¹²

18. Ωστόσο, το 1964, κατόπιν διακοινοτικών διαταραχών, ο Τουρκοκύπριος Αντιπρόεδρος αποχώρησε από την Κυβέρνηση μαζί με όλους τους Τουρκοκύπριους υπουργούς, βουλευτές, αξιωματούχους, και προσωπικό, καθώς επίσης και τους δικαστές. Ακολούθησε συνταγματική κρίση και από τότε, το Σύνταγμα του 1960 έχει εφαρμοσθεί με ένα πραγματιστικό τρόπο σύμφωνα με το Δίκαιο της Ανάγκης με μόνο τους Ελληνοκύπριους σε κρατικούς θεσμούς.¹³

19. Αυτό είχε επιπτώσεις στους εκτελεστικούς, νομοθετικούς και δικαστικούς κλάδους της εξουσίας. Σε σχέση με την εκτελεστική, η θέση του Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας – που προορίζεται για ένα Τουρκοκύπριο Αντιπρόεδρο – είναι κενή από το 1964 και επομένως δεν καλύπτεται από την έκθεση αυτή. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να εξασκεί, όχι μόνο τις εξουσίες που ανατίθενται σ' αυτόν/ην, αλλά και τις προηγούμενες από κοινού εξουσίες, που μοιραζόταν με τον Αντιπρόεδρο, μόνος/η του/της.

20. Σε σχέση με την νομοθετική εξουσία, το Σύνταγμα προβλέπει δύο κοινοτικές συνελεύσεις, μια Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση και μια Τουρκική Κοινοτική Συνέλευση, που έχουν νομοθετική εξουσία σε εκπαιδευτικά, πολιτιστικά, θρησκευτικά και άλλα θέματα καθαρά κοινοτικής φύσης, καθώς επίσης και προσωπικής κατάστασης,¹⁴ και η Βουλή των

⁹ Άρθρα 46-49 και 55, Σύνταγμα.

¹⁰ Άρθρο 61, Σύνταγμα.

¹¹ Βλέπε πώς αυτό επηρεάζει την δικαστική εξουσία, ειδικότερα το Ανώτατο Δικαστήριο κατά την Άποψη της Κομισιόν της Βενετίας πάνω σε Τρία Νομοσχέδια που μεταρρυθμίζουν την Δικαστική Εξουσία (CDL-AD(2021)043), ανάμεσα σ' άλλα, παράγραφοι 21-25.

¹² Άρθρο 1, Σύνταγμα.

¹³ Απόφαση Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου: *Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας v. Mustafa Ibrahim [1964] CLR 195.*

¹⁴ Βλέπε Άρθρα 86 και 87 του Συντάγματος.

Αντιπροσώπων, που έχει νομοθετική εξουσία σε όλα τα θέματα εκτός από αυτά που είναι ρητά επιφυλαγμένα για τις Κοινοτικές Συνελεύσεις¹⁵. Ωστόσο, μετά τις διακοινοτικές διαταραχές, τα Ελληνικά μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων θέσπισαν ένα νόμο καταργώντας την Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση και μετέφεραν τις ευθύνες της στην Βουλή των Αντιπροσώπων. Το 1967, μέλη της Τουρκικής συνέλευσης ενώθηκαν με τα πρώην Τουρκικά μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων για να ιδρύσουν μια νέα Τουρκοκυπριακή Νομοθετική Συνέλευση. Ωστόσο, αν και αυτή η συνέλευση δεν διαλύθηκε ποτέ, δεν εξάσκησε ποτέ τις εξουσίες της.¹⁶ Αυτό σημαίνει ότι η Βουλή των Αντιπροσώπων, ως αποτέλεσμα, αποτελείται από ένα σώμα.¹⁷

21. Σε σχέση με την δικαστική εξουσία, ένα Ανώτατο Δικαστήριο ιδρύθηκε το 1964, αντικαταστάνοντας το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο και το Ανώτατο Δικαστήριο ως ένα νέο ενιαίο δικαστήριο, αντιπροσωπεύοντας την ψηλότερη δικαστική αρχή στην χώρα.¹⁸ Η κατάσταση έχει αλλάξει πρόσφατα με την μεταρρύθμιση στη δικαστική εξουσία όπου οι νόμοι έχουν θεσπισθεί (i) ιδρύοντας ένα Δικαστήριο Εφέσεων που ασχολείται με πολιτικές, ποινικές και διοικητικές δευτεροβάθμιες υποθέσεις (16 δικαστές) και (ii) προβλέποντας την λειτουργία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου (που αποτελείται από εννέα δικαστές) και του Ανωτάτου Δικαστηρίου (που αποτελείται από επτά δικαστές), παρέχοντας μια επιπρόσθετη τριτοβάθμια δικαιοδοσία στα δύο αυτά δικαστήρια. Αυτά τα δικαστήρια θα λειτουργήσουν από την 1^η Ιουλίου 2023 (17^η Συνταγματική Τροποποίηση, Νόμοι 145(I)/2022, 146(I)/2022 και 222(I)/2022).

Ο Πρόεδρος

22. Ο Πρόεδρος είναι και ο Αρχηγός του Κράτους, και της Κυβέρνησης και αντιπροσωπεύει το Κράτος σε όλες τις επίσημες λειτουργίες.¹⁹ Αυτός/ή εκλέγεται με άμεση, καθολική, μυστική ψηφοφορία, και έχει μια θητεία πέντε χρόνων. Μέχρι πρόσφατα, δεν υπήρχαν περιορισμοί θητειών που προβλέπονταν σύμφωνα με το Σύνταγμα για το αξίωμα του Προέδρου.²⁰ Η Δέκατη Τρίτη Συνταγματική τροποποίηση, που δημοσιεύθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 2019, προβλέπει τώρα ότι ένα άτομο δύναται να είναι υποψήφιος για την εκλογή ως Πρόεδρος ή Αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας αν αυτός/ή δεν έχει υπηρετήσει διαδοχικά στο αξίωμα αυτό για τις δύο αμέσως προηγούμενες θητείες. Οι εξουσίες και τα καθήκοντα που ορίζονται πιο κάτω, για τους λόγους που εξηγούνται πιο πάνω, ασκούνται τώρα μόνο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, χωρίς το αντιστάθμισμα ενός Αντιπροέδρου.

23. Ο Πρόεδρος έχει το δικαίωμα να ορίσει και να παύσει τον διορισμό Ελλήνων Υπουργών. Σε σχέση με το Υπουργικό Συμβούλιο, ο Πρόεδρος προσκαλεί τις συνεδρίες του και τις προεδρεύει, συμμετέχει στις συζητήσεις χωρίς να έχει το δικαίωμα να ψηφίζει και ετοιμάζει την ημερησία διάταξη για τις συνεδρίες αυτές. Αυτός/ή έχει το *δικαίωμα του τελικού βέτο* πάνω σε αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου που αφορούν εξωτερικές

¹⁵ Άρθρο 61, το Σύνταγμα ορίζει ότι: “Η νομοθετική εξουσία της Δημοκρατίας θα εξασκηθεί από την Βουλή των Αντιπροσώπων σε όλα τα θέματα εκτός από αυτά που είναι ρητά επιφυλαγμένα στις Κοινοτικές Συνελεύσεις σύμφωνα με το Σύνταγμα αυτό.”

¹⁶ Αχιλλέας Κ. Αιμιλιανίδης, “Η Υπόθεση για την Τροποποίηση του Παρόντος Νομικού Πλαισίου” (2010) EKED.

¹⁷ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά μ’αυτό, βλέπε GRECO’s Evaluation Report (Fourth Round).

¹⁸ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά μ’αυτό, βλέπε GRECO’s Evaluation Report (Fourth Round).

¹⁹ Άρθρα 36-37, Σύνταγμα.

²⁰ Άρθρα 39 και 43, Σύνταγμα.

υποθέσεις, την άμυνα ή την ασφάλεια και το δικαίωμα αναπομπής των αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου.²¹

24. Σε σχέση με την Βουλή, ο Πρόεδρος έχει το δικαίωμα τελικού βέτο σε νόμους ή αποφάσεις που αφορούν τις εξωτερικές υποθέσεις, την άμυνα ή την ασφάλεια. Ο Πρόεδρος έχει το δικαίωμα αναπομπής στην Βουλή για την επανεξέταση οποιουδήποτε νόμου, απόφασης, ή οποιουδήποτε μέρους αυτού/ης. Για την υιοθέτηση του προϋπολογισμού από την Βουλή, ο Πρόεδρος μπορεί επίσης να εξασκήσει το δικαίωμα του/της για αναπομπή στην Βουλή με την αιτιολογία ότι κατά την κρίση του/της υπάρχει διάκριση. Αν η Βουλή επιμείνει στην απόφαση της, ο Πρόεδρος είναι υποχρεωμένος να θεσπίσει τον νόμο ή την απόφαση ή τον προϋπολογισμό, ανάλογα με την περίπτωση, εντός της χρονικής προθεσμίας που έχει καθορισθεί για την θέσπιση των νόμων και αποφάσεων της Βουλής δημοσιεύοντας ένα τέτοιο νόμο ή απόφαση ή προϋπολογισμό στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.²²

25. Ο Πρόεδρος έχει επίσης το δικαίωμα προσφυγής στο Ανώτατο Δικαστήριο με την αιτιολογία ότι οποιοσδήποτε νόμος ή απόφαση της Βουλής, ή οποιαδήποτε πρόνοια αυτού/ης, κάνει διακρίσεις εις βάρος μιας εκ των δύο (Ελληνική/Τουρκική) Κοινοτήτων.²³ Ο Πρόεδρος μπορεί επίσης να αποταθεί στο Ανώτατο Δικαστήριο όπου η υιοθέτηση του προϋπολογισμού από την Βουλή έχει αναπεμφθεί στην Βουλή από τον Πρόεδρο με την αιτιολογία ότι κατά την κρίση του/ης προκύπτει διάκριση, και η Βουλή έχει επιμείνει στην απόφαση της.²⁴

26. Ο Πρόεδρος έχει επίσης το δικαίωμα αναφοράς στο Ανώτατο Δικαστήριο σε οποιοδήποτε χρόνο πριν την θέσπιση οποιουδήποτε νόμου που επιβάλλει διατυπώσεις, όρους ή περιορισμούς πάνω στο δικαίωμα του επιχειρείν, για να γνωματεύσει κατά πόσον ο νόμος είναι ή δεν είναι προς το δημόσιο συμφέρον, ή εναντίον των συμφερόντων της Κοινότητας του/ης.²⁵ Η Πέμπτη Τροποποίηση του Συντάγματος της Κύπρου προέκτεινε την εξουσία αυτή για να καλύψει τη συμβατότητα ενός νόμου ή απόφασης της Βουλής των Αντιπροσώπων με το Ενωσιακό δίκαιο.²⁶

27. Ο Πρόεδρος μπορεί να απευθυνθεί ή να μεταφέρει τις απόψεις του/ης στην Βουλή των Αντιπροσώπων με μήνυμα μέσω των υπουργών. Επίσης, αυτός/ή, με ομόφωνη σύσταση του Γενικού Εισαγγελέα και του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, μειώνει, αναστέλλει, ή μετατρέπει μια ποινή που έχει αποφασίσει ένα δικαστήριο στην Δημοκρατία σε όλες τις άλλες περιπτώσεις.²⁷ Πριν την εισαγωγή της Δέκατης Συνταγματικής Τροποποίησης στις 16 Σεπτεμβρίου 2016, για κατάργηση της θανατικής ποινής, ο Πρόεδρος είχε το προνόμιο απονομής χάριτος σε τέτοιες υποθέσεις.

28. Η GRECO συμφώνησε ότι ο αρχηγός του Κράτους θα καλυπτόταν από τον Πέμπτο Γύρο Αξιολόγησης υπό τις "ανώτατες εκτελεστικές αρμοδιότητες της κεντρικής κυβέρνησης" στην περίπτωση που εκείνο το άτομο συμμετέχει ενεργά σε τακτική βάση στην ανάπτυξη και/ή την εκτέλεση κυβερνητικών αρμοδιοτήτων ή συμβουλεύει την Κυβέρνηση πάνω σε τέτοιες

²¹ Άρθρο 48, Σύνταγμα.

²² Άρθρο 51, Σύνταγμα.

²³ Άρθρο 140, Σύνταγμα.

²⁴ Άρθρο 138, Σύνταγμα.

²⁵ Άρθρο 141, Σύνταγμα.

²⁶ https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-cy-maximizeMS-en.do?member=1

²⁷ Άρθρο 53, Σύνταγμα.

αρμοδιότητες. Αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν τον καθορισμό και την υλοποίηση πολιτικών, την εφαρμογή νόμων, την πρόταση και/ή υλοποίηση νομοθεσίας, την υιοθέτηση και υλοποίηση κανονισμών/κανονιστικών διαταγμάτων, τη λήψη αποφάσεων πάνω σε Κυβερνητικές δαπάνες και λήψη αποφάσεων για τον διορισμό ατόμων σχετικά με ανώτατες εκτελεστικές αρμοδιότητες.

29. Σημειώνεται ότι ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει ευρείες εκτελεστικές εξουσίες επειδή αυτός/η δεν είναι μόνο ο Αρχηγός του Κράτους, εξασκώντας μόνο τελετουργικές λειτουργίες, αλλά είναι επίσης ο Αρχηγός της Κυβέρνησης, εμπλεκόμενος στην εξάσκηση εκτελεστικών εξουσιών. Σε σχέση με το Υπουργικό Συμβούλιο, ο Πρόεδρος έχει ένα ενεργό ρόλο στον διορισμό και παύση των υπουργών, δικαίωμα τελικού βέτο στις αποφάσεις του που αφορούν τις εξωτερικές υποθέσεις, την άμυνα, την ασφάλεια, καθώς επίσης και δικαίωμα αναπομπής των αποφάσεων του. Σε σχέση με την Βουλή, ο Πρόεδρος έχει το δικαίωμα του τελικού βέτο σε νόμους ή αποφάσεις αναφορικά με τις εξωτερικές υποθέσεις, την άμυνα ή την ασφάλεια και ένα δικαίωμα αναπομπής για την επανεξέταση οποιουδήποτε νόμου, απόφασης, ή οποιουδήποτε μέρους αυτού/ής. Εν όψει των προαναφερθέντων, ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας θεωρείται ότι ασκεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα εντός της σημασίας της έκθεσης αυτής.

30. Η ασυνήθιστη κατάσταση που προέκυψε από τη συνταγματική κρίση του 1964 και η επακόλουθη εφαρμογή του Δικαίου της Ανάγκης είναι ότι οι εξουσίες του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας και αυτές του Αντιπροέδρου έχουν αποτελεσματικά συγχωνευτεί υπό τις εξουσίες του Προέδρου. Αυτό παρέχει στον Πρόεδρο σημαντικές εξουσίες, που τον/ην θέτει σε μια θέση κυριαρχίας. Αυτό απαιτεί ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχων και ισοζυγίων το οποίο θα επιτρέπει λογοδοσία για τον Πρόεδρο (βλέπε επίσης την ενότητα για την επισκόπηση και τους μηχανισμούς επιβολής). Η GET πιστεύει ότι οι συστάσεις που περιλαμβάνονται στην έκθεση αυτή θα ενισχύσουν περαιτέρω το παρόν σύστημα.

Η Κυβέρνηση

31. Το Υπουργικό Συμβούλιο ασκεί εκτελεστική εξουσία σε όλα τα θέματα εκτός από αυτά που διαφυλάσσονται ρητά για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.²⁸ Αυτό συμπεριλαμβάνει τη γενική διεύθυνση και τον έλεγχο της Κυβέρνησης και τη διεύθυνση της γενικής πολιτικής, εξωτερικής πολιτικής, άμυνας και ασφάλειας, συντονισμός και εποπτεία της δημόσιας υπηρεσίας, εποπτεία/διαχείριση της κρατικής περιουσίας σύμφωνα με το Σύνταγμα και τον νόμο, επεξεργασία νομοσχεδίων που κατατίθενται στη Βουλή από ένα υπουργό, ετοιμασία ενός διατάγματος ή κανονισμού για την εφαρμογή νόμων και επεξεργασία του Κρατικού προϋπολογισμού που θα κατατεθεί στη Βουλή. Ο Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου, σύμφωνα με το Άρθρο 60 του Συντάγματος, είναι υπεύθυνος του Γραφείου του Υπουργικού Συμβουλίου και, σύμφωνα με οποιεσδήποτε οδηγίες που μπορεί να δοθούν σ' αυτό/ην από το Υπουργικό Συμβούλιο, παρίσταται στις συνεδρίες του και τηρεί τα πρακτικά, διαβιβάζει την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στο κατάλληλο όργανο ή αρχή ή άτομο και παρακολουθεί την υλοποίηση των Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου. Ο/Η Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου είναι δημόσιος υπάλληλος.

32. Αποφάσεις από το Υπουργικό Συμβούλιο λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία και τίθενται άμεσα σε ισχύ, εκτός αν δηλώνεται αλλιώς, μόλις δημοσιευθούν στην Επίσημη

²⁸ Άρθρα 47-49 και 54, Σύνταγμα.

Εφημερίδα. Κάθε απόφαση που λαμβάνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο διαβιβάζεται άμεσα στο Γραφείο του Προέδρου, που έχει το δικαίωμα να αναπέμψει την απόφαση στο Υπουργικό Συμβούλιο προς επανεξέταση. Αν το Υπουργικό Συμβούλιο επιμένει στην απόφαση του, τότε ο Πρόεδρος πρέπει να εκδώσει την απόφαση σε περίπτωση που η άσκηση του δικαιώματος αναπομπής δεν εμποδίζει τον Πρόεδρο από την άσκηση του *δικαιώματος του βέτο*. Ο Πρόεδρος έχει το δικαίωμα του βέτο σε σχέση με αποφάσεις που σχετίζονται με εξωτερικές υποθέσεις, θέματα άμυνας ή ασφάλειας. Αν η απόφαση είναι εκτελεστή και δεν έχει ασκηθεί δικαίωμα του βέτο ή της αναπομπής, τότε η απόφαση εκδίδεται από τον Πρόεδρο μέσω της δημοσίευσης της στην Επίσημη Εφημερίδα.²⁹ Μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου είναι υπουργοί διορισμένοι από τον Πρόεδρο.

33. Οι Υπουργοί είναι οι επικεφαλής των υπουργείων τους. Οι εκτελεστικές εξουσίες τους είναι περιορισμένες σ'αυτές που δεν είναι ρητά διαφυλαγμένες για τον Πρόεδρο ή το Υπουργικό Συμβούλιο σύμφωνα με το Σύνταγμα.³⁰ Αυτές συμπεριλαμβάνουν: την εκτέλεση των νόμων, και τη διοίκηση για όλα τα θέματα και υποθέσεις που εμπίπτουν στο πεδίο των υπουργείων τους, τη σύνταξη διαταγμάτων ή κανονισμών που αφορούν τα υπουργεία τους για υποβολή στο Υπουργικό Συμβούλιο, την έκδοση διαταγών και γενικών οδηγιών για την εκτέλεση οποιουδήποτε νόμου που αφορά τα υπουργεία τους και οποιουδήποτε διατάγματος ή κανονισμού υπό τον νόμο εκείνο και την προπαρασκευή για υποβολή στο Υπουργικό Συμβούλιο του τμήματος του Κρατικού προϋπολογισμού που σχετίζεται με τα αντίστοιχα υπουργεία τους.

34. Η θέση του Υφυπουργού παρά τω Προέδρω της Δημοκρατίας καθιερώθηκε με νόμο³¹ το 1960 και αυτός/ή διορίζεται από τον Πρόεδρο. Οι αρμοδιότητες και ευθύνες του Υφυπουργού συμπεριλαμβάνουν: τον συντονισμό μεταξύ υπουργείων σε οριζόντια θέματα, ιδιαίτερα σε παράγοντες που μπορεί να δημιουργήσουν καθυστερήσεις ή που είναι θέματα προτεραιότητας για την Κυβέρνηση και τον Πρόεδρο, τον συντονισμό και παρακολούθηση της υλοποίησης των Κυβερνητικών πολιτικών, σε συνεργασία με τον Γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου, συνάντηση με αντιπροσώπους διεθνών οργανισμών, πρεσβευτές, κλπ., πάνω σε συγκεκριμένα ζητήματα πολιτικής, συνάντηση με οργανωμένα σύνολα στην παρουσία του Προέδρου ή εκ μέρους του/ης, να συνοδεύει τον Πρόεδρο ή να τον/ην αντιπροσωπεύει σε καθήκοντα και/ή εκδηλώσεις, όταν ανατίθενται, στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, προωθώντας συγκεκριμένα στρατηγικά έργα με τομείς προτεραιότητας, την πολιτική επίβλεψη, σε συνεργασία με τον Προϊστάμενο της Διοίκησης της Προεδρίας του προσωπικού που υπηρετεί στην Προεδρία και στο Προεδρικό Μέγαρο και οποιαδήποτε άλλα ειδικά καθήκοντα που ανατίθενται σ'αυτόν/ην από τον Πρόεδρο.

35. Ένας/μία Υφυπουργός είναι Επικεφαλής του Υφυπουργείου του/ης και κατέχει οιονεί εκτελεστικές εξουσίες, αυτός/ή διορίζεται από τον Πρόεδρο³². Τα καθήκοντα του/ης συμπεριλαμβάνουν την επίβλεψη του Υφυπουργείου, την εκπροσώπηση του Κράτους σε όργανα της ΕΕ ή σε οποιοδήποτε διεθνή οργανισμό, την ανάπτυξη διεθνικών σχέσεων, τη διαχείριση θεμάτων που αφορούν τις εξουσίες/ευθύνες που ανατίθενται στο Υφυπουργείο

²⁹ Άρθρο 57, Σύνταγμα.

³⁰ Άρθρο 58, Σύνταγμα.

³¹ Ο περί του Προέδρου και ο Αντιπρόεδρου της Δημοκρατίας (Χορηγία και Γραφεία) [Ν. 12/1960].

³² Τα Υφυπουργεία ιδρύονται με πρωτογενή νομοθεσία και είναι ένας τρόπος για να ξεπεραστούν οι περιορισμοί στη δημιουργία περαιτέρω υπουργείων που προκύπτουν από το Σύνταγμα του 1960. Ειδικότερα, το Άρθρο 182 του Συντάγματος οποίο αναφέρεται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Συντάγματος, το οποίο διατυπώνει μια λίστα προνοιών που δεν δύνανται να τροποποιηθούν, που συμπεριλαμβάνει τα υπουργεία

και ετοιμασία νομοσχεδίων, διαταγμάτων κλπ. που αφορούν τις εξουσίες/ευθύνες (του Υφυπουργείου), τα οποία ακολούθως υποβάλλονται στον αντίστοιχο υπουργό, ο οποίος με την σειρά του, τα υποβάλλει στο Υπουργικό Συμβούλιο.

36. Η Κύπρος, υπό νέα κυβέρνηση τώρα, έχει έντεκα υπουργούς³³ και έξι υφυπουργούς³⁴. Σ' αυτές τις δομές, υπάρχουν τρεις γυναίκες και οκτώ άντρες υπουργοί, και τρεις γυναίκες και τρεις άντρες υφυπουργοί, αντίστοιχα. Επομένως, η γυναικεία εκπροσώπηση στις προαναφερθείσες ανώτατες κυβερνητικές θέσεις είναι 35%. Σε σχέση μ' αυτό, η GET καλεί την προσοχή των αρχών της Κύπρου στη Σύσταση Rec(2003)3 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σε κράτη μέλη για την ισορροπημένη συμμετοχή γυναικών και αντρών στην λήψη πολιτικών και δημοσίων αποφάσεων, που σημειώνει ότι η εκπροσώπηση είτε των γυναικών είτε των αντρών σε οποιοδήποτε όργανο λήψης αποφάσεων στην πολιτική ή δημόσια ζωή δεν πρέπει να είναι πιο κάτω από το 40%.

Άλλα άτομα που εξασκούν ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα

37. Ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος είναι ο πολιτικός επικεφαλής του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών και του Γραφείου Τύπου του Προέδρου της Δημοκρατίας. Αυτός/ή είναι υπεύθυνος/η για όλα τα θέματα που σχετίζονται με την επικοινωνία της Κυβερνητικής πολιτικής, που ο/η ίδιος/α επιβλέπει σε συνεργασία με τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, τον Γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου, τον Διευθυντή του Γραφείου Τύπου του Προέδρου της Δημοκρατίας και το προσωπικό του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών. Αυτός/ή παρευρίσκεται στις συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου για να μπορέσει να επικοινωνήσει τις αποφάσεις του κατευθείαν και αποτελεσματικά. Το καθεστώς του/ης είναι ισότιμο με αυτό ενός υπουργού. Ο/η Βοηθός Κυβερνητικός Εκπρόσωπος εξασκεί τις ευθύνες που ανατίθενται σ' αυτόν/ην από τον Πρόεδρο και τον Κυβερνητικό Εκπρόσωπο, στον/ην οποίο/α λογοδοτεί.

38. Ο/η Διευθυντής/ρια του Γραφείου του Προέδρου στην παρούσα φάση είναι διορισμένος/η πολιτικά. Ωστόσο, η θέση δύναται να πληρωθεί μέσω απόσπασης ενός/μιας δημοσίου υπαλλήλου. Ο/Η Διευθυντής/ρια υπογράφει Χάρτα δεοντολογίας κατά τον διορισμό. Οι ευθύνες του/ης καθορίζονται στην επιστολή διορισμού του/ης η οποία είναι υπογραμμένη από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Αυτές περιλαμβάνουν τον συντονισμό και την επίβλεψη της προετοιμασίας των συναντήσεων του Προέδρου της Δημοκρατίας, τον συντονισμό και τη συνεργασία με το Γραφείο του Κυβερνητικού Εκπροσώπου και του Γραφείου Τύπου στην ετοιμασία ομιλιών που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του Προέδρου, να εκτελεί χρέη συνδέσμου με αντιπροσώπους διεθνών οργανισμών, πρεσβευτές κλπ. σε συγκεκριμένα θέματα πολιτικής, να πραγματοποιεί συναντήσεις με κοινωνικά και οικονομικά σύνολα εκ μέρους του Προέδρου και να συνοδεύει τον τελευταίο σε επίσημες συναντήσεις εντός και εκτός της επικράτειας της Κύπρου.

39. Ο/Η Διευθυντής/ρια του Γραφείου Τύπου του Προέδρου υπογράφει Χάρτα Δεοντολογίας κατόπιν διορισμού, και εξασκεί τις ευθύνες που ορίζονται στην επιστολή

³³ Υπουργείο Άμυνας, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Εξωτερικών, Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Υπουργείο Εσωτερικών, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων.

³⁴ Τα Υφυπουργεία είναι: Ναυτιλίας, Τουρισμού, Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, Κοινωνικής Πρόνοιας και Πολιτισμού.

διορισμού του/ης υπογραμμένη από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Οι ευθύνες είναι αυτές του Λειτουργού Σχέσεων Μέσων Ενημέρωσης και συμπεριλαμβάνουν την επισκόπηση του τύπου και ενημέρωση του Προέδρου, την σύνταξη των ομιλιών του Προέδρου πριν τη δημοσίευση τους, τον συντονισμό συνεντεύξεων, άρθρων και βίντεο μηνυμάτων, την ετοιμασία διασκέψεων τύπου και δηλώσεων, μηνυμάτων κλπ. του Προέδρου, του Υφυπουργού παρά τω Πρόεδρω, του Κυβερνητικού Εκπροσώπου και την ενημέρωση των μέσων σε θέματα που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του Προέδρου.

40. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει το δικαίωμα να διορίσει συμβούλους και/ή συνεργάτες, σύμφωνα με το πεδίο της ειδικότητάς τους, είτε έμμισθους είτε *pro bono* (αμισθί). Όλες οι υπηρεσίες συμβούλων και συνεργατών τερματίζονται το αργότερο με τη λήξη της πενταετούς θητείας του Προέδρου της Δημοκρατίας. Υπάρχουν στην παρούσα φάση δύο σύμβουλοι του Προέδρου της Δημοκρατίας και οι υπηρεσίες τους δεν συνεπάγονται καμιά αμοιβή (ένας είναι Οικονομικός Σύμβουλος και ο άλλος είναι σύμβουλος Διαχείρισης Κρίσεων και Πολιτικής Προστασίας). Στο χρονικό αυτό σημείο, υπάρχουν επίσης πέντε συνεργάτες που παρέχουν υπηρεσίες βάσει τυποποιημένης σύμβασης εργασίας. Ο αριθμός των συνεργατών μπορεί να αλλάξει σταδιακά.

41. Υπάρχουν τρεις Επίτροποι: ένας Προεδρικός Επίτροπος, ένας Επίτροπος για το Περιβάλλον και ένας Επίτροπος για την Ισότητα του Φύλου. Όλοι τους έχουν συγκεκριμένα καθήκοντα στα πεδία τους και ο Πρόεδρος και/ή το Υπουργικό Συμβούλιο έχουν το δικαίωμα να τους αναθέσουν οποιοδήποτε άλλο καθήκον που θεωρούν κατάλληλο. Οι Επίτροποι διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σύμφωνα με μια Επίσημη Προεδρική Πράξη, που διατυπώνει τις ευθύνες τους και τους όρους του διορισμού τους. Οι Επίτροποι υπογράφουν μια Χάρτα δεοντολογίας κατά τον διορισμό τους. Οι ευθύνες τους αφορούν κυρίως τον συντονισμό και την υλοποίηση της κυβερνητικής πολιτικής.

42. Μαζί με τα επίσημα μέλη της Κυβέρνησης, ο *Νόμος του Κρατικού Προϋπολογισμού* προβλέπει ότι η Κυβέρνηση μπορεί να διορίσει άτομα ως συμβούλους και συνεργάτες (CPTAs) με πολιτικό διορισμό, μέσω πρόσληψης σύμφωνα με το ιδιωτικό δίκαιο. Αυτά τα άτομα είναι προσωπικό το οποίο διορίζεται προσωρινά. Δεν έχουν όλοι συμβουλευτικά καθήκοντα, μερικοί CPTAs έχουν απλά γραμματειακά/γραφειακά καθήκοντα χωρίς κανένα πιθανό ρόλο στη διαμόρφωση πολιτικής. Στο παρόν στάδιο δεν υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια που ισχύουν για την πρόσληψή τους, ωστόσο, όλοι υπογράφουν μια τυποποιημένη σύμβαση εργασίας. Η GET θεωρεί ότι θα ήταν σημαντικό οι σχετικές συμβάσεις εργασίας να περιέχουν κριτήρια και όρους για τα καθήκοντα που πρέπει να εκτελεί ο εργοδοτούμενος.³⁵ Στο παρόν στάδιο, υπάρχουν 21 CPTAs. Αυτοί δίνουν απευθείας αναφορά στον αξιωματούχο με τον οποίο έχουν συμβατική σχέση. Δεν αναμένεται ότι θα παραμείνουν στην υπηρεσία όταν ο αξιωματούχος που τους εργοδότησε αποχωρήσει. Μόνο μια τέτοια περίπτωση έχει προκύψει στην πράξη, η οποία στο παρόν στάδιο αμφισβητείται στο δικαστήριο.

43. Οι συμβάσεις των CPTAs περιλαμβάνουν τους όρους, κανόνες και καθήκοντα του διορισμού τους και είναι βασισμένα πάνω σε ένα πρότυπο που συμπεριλαμβάνεται στο Επεξηγηματικό Υπόμνημα του Νόμου του Προϋπολογισμού. Η σύμβαση τερματίζεται με το τέλος της θητείας της Κυβέρνησης ή με την παύση του μέλους της Κυβέρνησης που προσέλαβε τους CPTAs, ή νωρίτερα κατά την κρίση του μέλους της Κυβέρνησης. Τα

³⁵ Μετά από την επί τόπου επίσκεψη, οι αρχές υπέδειξαν ότι στο παρόν στάδιο εργάζονται πάνω σε νομοθεσία για να ρυθμίσουν την κατάσταση των CPTAs πιο κατάλληλα, καθώς μέσω Παραρτήματος το οποίο θα επισυνάπτεται στις συμβάσεις εργασίας τους με την περιγραφή των καθηκόντων τους.

βιογραφικά των CPTAs δεν δημοσιεύονται. Ωστόσο, η Βουλή των Αντιπροσώπων ενημερώνεται γραπτώς για το ακαδημαϊκό υπόβαθρο και τα καθήκοντα τους.

44. Κατά την επί τόπου επίσκεψη, η GET συζήτησε εκτενέστερα το καθεστώς των προαναφερθέντων κατηγοριών των πολιτικά διορισθέντων. Υπήρχε μια γενική συμφωνία ότι, ενώ πολιτικά διοριζόμενα πρόσωπα μπορεί να μην κατέχουν εκτελεστικές εξουσίες *stricto sensu* (υπό τη στενή έννοια), αυτοί ασκούν εκτελεστικά καθήκοντα, καθότι είτε συμμετέχουν άμεσα στη λήψη αποφάσεων αναφορικά με δημόσιες πολιτικές ή έχουν μια καθοριστική επιρροή στην ανάπτυξη τους, ένεκα της θέσης που κατέχουν. Επομένως, τα ακόλουθα άτομα θεωρούνται ως PTEFs υπό την έννοια της έκθεσης αυτής: ο Πρόεδρος, οι υπουργοί και υφυπουργοί, ο Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου, οι επίτροποι, κυβερνητικοί εκπρόσωποι και βοηθοί εκπρόσωποι, ο διευθυντής του Γραφείου του Προέδρου, ο διευθυντής του Γραφείου Τύπου του Προέδρου, οι σύμβουλοι του Προέδρου και οι CPTAs που προσλαμβάνονται κατά την κρίση της κεντρικής κυβέρνησης για να παρέχουν συμβουλή.

45. Η GET διαπίστωσε ότι το εφαρμόσιμο πλαίσιο πρόληψης της διαφθοράς που ισχύει για τους PTEFs διαφέρει σε μεγάλο βαθμό. Υπουργοί/υφυπουργοί δεσμεύονται με τις πιο αυστηρές απαιτήσεις, ειδικότερα όσον αφορά την οικονομική αναφορά, τις ασυμβατότητες και τις απαιτήσεις (για ανάληψη εργασίας) μετά την εργοδότηση. Κάποιοι PTEFs (αυτοί που διορίζονται από τον Πρόεδρο) καλύπτονται από την Χάρτα Δεοντολογίας. Οι CPTAs υπογράφουν μια τυποποιημένη σύμβαση εργασίας, αλλά η σύμβαση αυτή δεν περιλαμβάνει οποιαδήποτε πρόνοια που σχετίζεται με την ακεραιότητα, εκτός από το καθήκον της εμπιστευτικότητας. Όσο αφορά τη δημοσίευση των μελών των πολιτικών συμβουλίων, δεν είναι εύκολο για το ευρύ κοινό να αποκτήσει μια ολιστική εικόνα των αριθμών τους και του συγκεκριμένου χαρτοφυλακίου τους. Μόνο το εύρος των μισθών ανά κατηγορία είναι δημοσιευμένο. Οι δευτερεύουσες δραστηριότητες των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου (όταν εμπλέκονται σε τέτοιες δραστηριότητες) δεν αποκαλύπτονται στο κοινό. Είναι απαραίτητο όλοι οι PTEFs να τηρούν τα πιο ψηλά πρότυπα διαφάνειας, ακεραιότητας, και λογοδοσίας. **Η GRECO συνιστά ότι (i) οι απαιτήσεις ακεραιότητας για τα άτομα που προσλαμβάνονται κατά τη διακριτική ευχέρεια της κεντρικής κυβέρνησης για να δίδουν συμβουλή σε πρόσωπα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα ή για σκοπούς εκτέλεσης παρόμοιων καθηκόντων, να ρυθμίζονται διεξοδικά, περιλαμβανομένων όσο αφορά κανόνες συμπεριφοράς, συγκρούσεις συμφερόντων και υποχρεώσεις οικονομικής αποκάλυψης, και (ii) ότι τα ονόματα, καθήκοντα και συμβατικά ωφελήματα (μισθοί κλπ.) αυτών που προσλαμβάνονται για τις θέσεις αυτές να είναι εύκολα προσβάσιμα διαδικτυακά και, όταν πρόκειται για μερική εργοδότηση/*ad hoc* πρόσληψη, να περιλαμβάνονται πληροφορίες για την κύρια απασχόληση/δραστηριότητες τους.**

46. Επιπλέον, η GET θεωρεί ότι πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή σε θέματα ακεραιότητας ως μέρος της διαδικασίας διορισμού των PTEFs (μια προϋπόθεση που στο παρόν στάδιο λείπει), για να αντιμετωπισθούν οποιαδήποτε ζητήματα που θα μπορούσαν να μετριάσουν, ή να εκληφθεί ότι μετριάζουν, την ικανότητα τους να εκτελούν τα δημόσια καθήκοντα τους με ένα αμερόληπτο τρόπο. **Η GRECO συνιστά όπως άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα να υποβάλλονται σε έλεγχο ακεραιότητας προτού ή αμέσως μετά τον διορισμό τους για σκοπούς εντοπισμού και διαχείρισης πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων.**

Αμοιβή ατόμων με ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα

47. Το εύρος των μισθών για τους PTEFs έχει ως εξής (ο μέσος όρος ακάθαρτου μηνιαίου μισθού στην Κύπρο ανέρχεται περίπου στα € 2 160/τον μήνα):

Θέση	Μισθός
Πρόεδρος	€13 680 / τον μήνα
Υπουργός	€8 874 / τον μήνα
Υφυπουργός	€8 874 / τον μήνα
Κυβερνητικός Εκπρόσωπος	€8 874 / τον μήνα
Διευθυντής του Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας	€8 874 / τον μήνα
Διευθυντής του Γραφείου Τύπου του Προέδρου της Δημοκρατίας	€4 199 / τον μήνα
Βοηθός Κυβερνητικός Εκπρόσωπος	€5 022 / τον μήνα
Επίτροπος	€7 354 / τον μήνα
Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου	€7 773 / τον μήνα
CPTAs που προσλαμβάνονται κατά τη διακριτική ευχέρεια της κεντρικής κυβέρνησης για να παρέχουν συμβουλή	€2500 / μέσο ποσό υπηρεσιών που παρέχονται από κάθε CPTA/τον μήνα

48. Οι ετήσιοι μισθοί και επιδόματα όλων των δημοσίων αξιωμάτων δημοσιεύονται κάθε χρόνο ως μέρος του Βιβλίου Προϋπολογισμού στο Παράρτημα με τίτλο “Μισθοί Αξιωματών” και στο Παράρτημα 3Α με τίτλο “Μισθοί Κρατικών Αξιωματούχων” της Αιτιολογικής Έκθεσης. Σύμφωνα με την Σημείωση 9 του Βιβλίου Προϋπολογισμού, όλες οι σχετικές αμοιβές που αφορούν Κρατικούς αξιωματούχους και Κρατικούς λειτουργούς φαίνονται στο Παράρτημα-Μισθοί Αξιωματών, δηλαδή, ο βασικός μισθός, ο 13^{ος} μισθός, το τιμαριθμικό επίδομα και πάγια επιδόματα (Επίδομα Εκπροσώπησης, Επίδομα Παράστασης (αν υπάρχει), Φιλοξενίας και Επίδομα για Γραμματειακές Υπηρεσίες).

49. Όσον αφορά συνεργάτες των Υπουργών/Υφυπουργών, με βάση μια ανεπίσημη συμφωνία μεταξύ Βουλής και εκτελεστικής εξουσίας, κάθε Υπουργός ή Υφυπουργός δικαιούται ένα ετήσιο ποσό των €62 000 για να ξοδέψει για την εργοδότηση συμβούλων, με μερικές εξαιρέσεις: ο Υπουργός Εσωτερικών και ο Υπουργός Μεταφορών, Συγκοινωνιών και Έργων δικαιούνται €65 000, ο Υπουργός Οικονομικών δικαιούται €142 000, και ο Υπουργός Εξωτερικών δικαιούται €104 000, αντίστοιχα. Αυτό δεν εφαρμόζεται για τους συνεργάτες του Προέδρου. Το 2023 ο διαθέσιμος προϋπολογισμός για τους συνεργάτες είναι €250 000 και στο παρόν στάδιο για τον Πρόεδρο εργάζονται πέντε συνεργάτες.

50. Οι PTEFs δικαιούνται επίσης να λαμβάνουν μια σύνταξη βασισμένη στο αξίωμα τους και τα χρόνια υπηρεσίας. Για Υπουργούς, Υφυπουργούς και τον Κυβερνητικό Εκπρόσωπο, αν η διάρκεια της υπηρεσίας τους είναι κάτω από 12 μήνες, τότε δεν ισχύει κανένα φιλοδώρημα ή σύνταξη. Αν η διάρκεια ήταν μεταξύ 12 και 18 μήνες, τότε το φιλοδώρημα είναι $1/8 \times$ τις μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές στο τέλος της υπηρεσίας \times τους μήνες υπηρεσίας. Για μια περίοδο μεταξύ 18 και 30 μήνες, το φιλοδώρημα είναι η ετήσια σύνταξη $\times 14/3$ και η ετήσια σύνταξη είναι $1/8 \times$ (μήνες υπηρεσίας/30) \times τις ετήσιες συντάξιμες αποδοχές στην ημερομηνία τερματισμού της υπηρεσίας. Για κάθε 12-μηνη περίοδο πέραν των 30 μηνών, η σύνταξη αυξάνεται κατά 25%. Η ετήσια σύνταξη είναι ωστόσο περιορισμένη στο 50% των ετησίων συντάξιμων αποδοχών στην ημερομηνία αφυπηρέτησης.

51. Για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, για μια περίοδο υπηρεσίας μέχρι 30 μήνες, η ετήσια σύνταξη πολλαπλασιάζεται με 1/4, το φιλοδώρημα είναι η ετήσια σύνταξη x 14/3. Αν η περίοδος υπηρεσίας ξεπερνά τους 30 μήνες, τότε η ετήσια σύνταξη πολλαπλασιάζεται με 1/2 και το φιλοδώρημα είναι η ετήσια σύνταξη x 14/3. Και στις δύο περιπτώσεις το φιλοδώρημα πληρώνεται στην ημερομηνία αφυπηρέτησης.

52. Για Επιτρόπους, τον Αναπληρωτή Κυβερνητικό Εκπρόσωπο και τον Διευθυντή του Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας, η σύνταξη υπολογίζεται βάσει το μηνιαίο ποσοστό κάθε αξιώματος. Πιο συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι 3% αφαιρείται από τις μηνιαίες απολαβές τους και το ολικό ποσό θα επιστραφεί στον δικαιούχο μετά από την αποχώρηση του από το αξίωμα.

53. Οι ΡΤΕFs χάνουν τα επιδόματα τους μετά το τέλος της θητείας τους, την παραίτηση τους, ή την παύση τους από το αξίωμα – εκτός από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, που διατηρεί το δικαίωμα χρήσης ενός οχήματος και αυτός/η επιτρέπεται να έχει μια ιδιωτική γραμματέα, νοουμένου ότι η θητεία του/ης διήρκησε πάνω από 30 συνεχόμενους μήνες. Επιπρόσθετα, ο/η Πρόεδρος δικαιούται να έχει συνοδεία ασφάλειας μετά το τέλος της θητείας του/ης (Άρθρο 5, Νόμος 3(Ι)/2014). Ο Νόμος 3(Ι)/2014 δεν προβλέπει οποιοδήποτε χρονικό περιορισμό αναφορικά με το προνόμιο του οχήματος και της ιδιωτικής γραμματέως. Η χρονική προθεσμία που αφορά την παροχή υπηρεσιών προστασίας καθορίζεται με μια προσέγγιση αναλόγως του ρίσκου.

Πολιτικής ακεραιότητας και κατά της διαφθοράς

54. Το 2022, η Βουλή υιοθέτησε τρεις βασικούς νόμους προς ενίσχυση του εφαρμόσιμου νομικού πλαισίου κατά της διαφθοράς: (i) για τη σύσταση μιας ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς³⁶; (ii) για ενισχυμένη προστασία πληροφοριοδοτών, και (iii) για τη ρύθμιση του λόμπυ.

55. Ο Νόμος περί της Σύστασης και Λειτουργίας Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς (Νόμος 19(Ι)/2022) τέθηκε σε ισχύ στις 4 Μαρτίου 2022. Ο Νόμος προβλέπει ένα εξειδικευμένο σώμα που είναι ανεξάρτητο και έχει τον δικό του προϋπολογισμό και προσωπικό. Η Αρχή κατά της Διαφθοράς δεν υπόκειται σε οδηγίες από οποιαδήποτε κυβερνητική αρχή, και τα μέλη της μπορούν να απολυθούν υπό πολύ αυστηρούς όρους, παρόμοιους με αυτούς που ισχύουν για τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Η αποστολή της είναι να αναλάβει όλες τις απαραίτητες πρωτοβουλίες και δράσεις για να διασφαλίσει τη συνοχή και αποτελεσματικότητα των ενεργειών της δημόσιας υπηρεσίας, των ευρύτερων δημόσιων και ιδιωτικών τομέων στην πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς. Επίσης εξασφαλίζει την υλοποίηση, πρόοδο, παρακολούθηση και αξιολόγηση της Εθνικής Στρατηγικής κατά της Διαφθοράς. Η Αρχή έχει τόσο προληπτικό όσο και διερευνητικό ρόλο. Προληπτικό, εκπαιδύοντας και καταρτώντας τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα σε θέματα διαφθοράς, με την ενασχόληση με την διαχείριση κινδύνων, κάνοντας συστάσεις για την βελτίωση των νόμων και των διαδικασιών που πιθανόν να επιτρέψουν ενέργειες διαφθοράς, κλπ. Διερευνητικό, με την αρμοδιότητα της, και έχοντας τις απαραίτητες νομικές εξουσίες να παραλαμβάνει παράπονα ή πληροφορίες αναφορικά με ενέργειες διαφθοράς εναντίον του δημοσίου τομέα και να τα αξιολογήσει και διερευνήσει

³⁶ <http://www.mjpo.gov.cy/mjpo/mjpo.nsf>

(για περισσότερες λεπτομέρειες για την σύνθεση και τις εξουσίες της Αρχής κατά της Διαφθοράς, βλέπε τις παραγράφους 131-133).

56. Η GET σημείωσε ότι, παρά το πρόσφατο σκάνδαλο του Κυπριακού Προγράμματος Επένδυσης (CIP) που έχει επηρεάσει αρνητικά τη φήμη της εκτελεστικής εξουσίας και έχει διαβρώσει περαιτέρω την εμπιστοσύνη του κοινού στις ανώτατες βαθμίδες της διοίκησης, δεν φαίνεται να υπάρχει κάποιο σύστημα για ανάλυση με ένα ολιστικό και στρατηγικό τρόπο των κύριων παραγόντων κινδύνου διαφθοράς που αντιμετωπίζουν οι PTEFs. Οι αρχές αναγνωρίζουν ότι η αξιολόγηση του κινδύνου είναι ένας άλλο τομέας που χρειάζεται μεγαλύτερη προσοχή στην Κύπρο. Προβλέπεται ότι η Αρχή κατά της Διαφθοράς θα αναλάβει κάποια ευθύνη σε σχέση με αυτό, αφού εγγυάται την αποτελεσματική υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής κατά της Διαφθοράς. Η GET αναφέρεται επίσης στο προηγούμενο της σχόλιο που αφορά αποσπασματικές/ανομοιόμορφες υποχρεώσεις ακεραιότητας σε σχέση με τις διάφορες κατηγορίες των PTEFs. Επιπλέον, συνομιλητές συμφώνησαν για το τί είναι, όπως και για την GET, ένα βασικό ελάττωμα του συστήματος: η πληθώρα επιτροπών/οργάνων με περιορισμένες αρμοδιότητες και/ή πόρους, αλληλεπικαλυπτόμενες ευθύνες, έλλειψη ελέγχων και ισοζυγίων, εργασία χωρίς συντονισμό, και ως αποτέλεσμα, περιορισμένο αντίκτυπο και αποτελεσματικότητα. Η ίδρυση της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς είναι μια υποσχόμενη εξέλιξη, ωστόσο χρειάζεται να δημιουργηθεί ιστορικό και να διασφαλισθεί ότι η δράση της δεν επαναλαμβάνεται, αλλά μάλλον εξασφαλίζει ένα ολιστικό συντονισμό και προσθέτει αξία σε άλλες δομές που ήδη υπάρχουν στο πεδίο κατά της διαφθοράς (βλέπε επίσης στο σύστημα επίβλεψης).

57. Η GET είναι βαθιά πεπεισμένη ότι η στιγμή είναι κατάλληλη για την ανάπτυξη μιας αφοσιωμένης πολιτικής για τους PTEFs στην Κύπρο. Μια τέτοια πολιτική θα αποτελούσε μια ισχυρή δήλωση από τις ανώτατες βαθμίδες της εκτελεστικής εξουσίας για την απερίφραστη δέσμευση τους να προωθήσουν την ακεραιότητα, να καταδικάσουν την διαφθορά, και να ηγηθούν, δίνοντας οι ίδιοι το παράδειγμα. Η GET χάρηκε που άκουσε, μετά την επί τόπου επίσκεψη της, ότι ο νεοεκλεγείς Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε αποφασίσει να δημιουργήσει μια Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου και Δεοντολογίας στο Προεδρικό Μέγαρο. Η GET πιστεύει ότι οι συστάσεις που συμπεριλαμβάνονται στην έκθεση αυτή συμβάλλουν περαιτέρω στον εντοπισμό των τομέων που χρειάζονται περαιτέρω πρόοδο. **Η GRECO συνιστά την ανάπτυξη μιας συντονισμένης στρατηγικής για την ακεραιότητα των ατόμων που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα, βάσει συστηματικής και περιεκτικής αξιολόγησης κινδύνου, με σκοπό την πρόληψη και τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων, που να περιλαμβάνει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα συμβουλευτικής, παρακολούθησης και συμμόρφωσης.**

Αρχές δεοντολογίας και κανόνες συμπεριφοράς

58. Κατόπιν διορισμού, όλοι οι PTEFs που διορίζονται από τον Πρόεδρο³⁷ υπογράφουν Χάρτα δεοντολογίας και οι Υπουργοί δίνουν ένα όρκο με τον οποίο υπόσχονται να ενεργήσουν με διαφάνεια, χωρίς προκατάληψη και πάντα για το κοινό συμφέρον. Υπόσχονται να μην χρησιμοποιήσουν το αξίωμα τους για να προωθήσουν το προσωπικό τους συμφέρον, και παρομοίως για να αποφύγουν οποιεσδήποτε ενέργειες που μπορούν να ερμηνευθούν ως κατάχρηση του αξιώματός τους για προσωπικό συμφέρον. Απαγορεύεται

³⁷ Υπουργοί, Υφυπουργοί, Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, Βοηθός Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, Διευθυντής του Γραφείου του Προέδρου, Διευθυντής του Γραφείου Τύπου του Προέδρου, και Επίτροποι.

επίσης γ'αυτούς να ενεργούν με οποιοδήποτε τρόπο που μπορεί να ερμηνευθεί ως ευνοιοκρατία ή ειδική μεταχείριση. Η Χάρτα αυτή δεν καλύπτει τον Πρόεδρο.

59. Η Χάρτα δηλώνει περαιτέρω ότι μέλη της Κυβέρνησης πρέπει να αφιερώσουν ολόκληρο τον χρόνο τους στα καθήκοντα τους. Επομένως, αυτοί θα πρέπει να παραιτηθούν από θέσεις που μπορεί να κατέχουν σε οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων και μη κερδοσκοπικών οργανισμών. Επιπλέον, αυτοί δεν πρέπει να αποδεχτούν οποιοσδήποτε προσκλήσεις για να φιλοξενηθούν υπό την προσωπική τους ιδιότητα από μια ξένη κυβέρνηση ή από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που η δραστηριότητα τους σχετίζεται με το υπουργείο τους. Με την ανάληψη και την ολοκλήρωση των καθηκόντων τους, αυτοί πρέπει να συμπληρώσουν και να υπογράψουν μια δήλωση συμφερόντων (περιουσιακών στοιχείων, κλπ.), που είναι δεσμευτική και δημοσιεύεται.

60. Σύμφωνα με την Χάρτα, οποιοσδήποτε αξιωματούχος που παραβιάζει τον Κώδικα Δεοντολογίας και Συμπεριφοράς, πρέπει άμεσα να υποβάλει την παραίτηση του/ης στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ωστόσο, η Χάρτα φαίνεται ότι δεν προβλέπει ένα τρόπο για την επίβλεψη της, με αναφορά σε μια τέτοια διαδικασία, ούτε ένα σύστημα συμμόρφωσης. Οι αρχές υπέδειξαν, μετά από την επί τόπου επίσκεψη, ότι, αφού συσταθεί, η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου και Δεοντολογίας στην Προεδρία δύναται να επιβλέπει την υλοποίηση της Χάρτας Δεοντολογίας.

61. Η GET σημείωσε ότι ενώ υπάρχει μια Χάρτα Δεοντολογίας επί της οποίας κάποιοι ΡΤΕFs (όχι ο Πρόεδρος) πρέπει να υπογράψουν ένα όρκο κατά τον διορισμό τους, (εντούτοις) αυτή είναι μια δήλωση αρχών που απέχει από ένα πλήρες σύστημα κανόνων συμμόρφωσης και η οποία θα μπορούσε να επιφέρει επιπτώσεις σε περίπτωση μη τήρησης. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης, οι αρχές εργάζονταν πάνω σε ένα Κώδικα Συμπεριφοράς για μέλη της κυβέρνησης. Αυτή η εργασία είναι σε εξέλιξη που αναμένεται να συμπληρωθεί το 2023. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ο νεοεκλεγείς Πρόεδρος έχει αποφασίσει επίσης να δημιουργήσει μια Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου και Δεοντολογίας στην Προεδρία. Σύμφωνα με την μακρόχρονη πρακτική της, **η GRECO συνιστά (i) να υιοθετηθεί ένας κώδικας δεοντολογίας για τα άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα, δημοσιευμένος και συμπληρωμένος με ειδική καθοδήγηση αναφορικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων και άλλα σχετικά θέματα ακεραιότητας (όπως την πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων, δώρα, φιλοξενία και άλλα πλεονεκτήματα, επαφές τρίτων μερών, πρόσθετες δραστηριότητες και καταστάσεις μετά την εργοδότηση, υποχρεώσεις αποκάλυψης, την μεταχείριση εμπιστευτικών πληροφοριών), και (ii) ότι πρέπει να συνδυασθεί με ένα αξιόπιστο και αποτελεσματικό μηχανισμό επίβλεψης και κυρώσεων.**

Ευαισθητοποίηση

62. Επί της αρχής, οι ΡΤΕFs μπορούν να αποκτήσουν περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση για τη δεοντολογία από την Νομική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας και το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης. Συμβουλή για την καλή διακυβέρνηση μπορεί να αποκτηθεί και από τον Γενικό Εισαγγελέα, που είναι ο νομικός σύμβουλος του Προέδρου και της Κυβέρνησης. Ωστόσο, η GET δεν διαπίστωσε καμιά καθιερωμένη πρακτική των ΡΤΕFs να αποτίνονται στα προαναφερθέντα σύνολα/άτομα σε περίπτωση διλημάτων δεοντολογίας. Η GET είναι σοβαρά προβληματισμένη για το ότι σε κανένα από τα όργανα για θέματα που σχετίζονται με την πρόληψη της διαφθοράς δεν έχει ανατεθεί οποιαδήποτε συμβουλευτική ιδιότητα. Όσον αφορά την κατάρτιση, το Υπουργείο Δικαιοσύνης έχει εντείνει

την κατάρτιση για την ακεραιότητα και την καταπολέμηση της διαφθοράς για δημοσίους αξιωματούχους, που είναι μια θετική εξέλιξη, ωστόσο, η GET σημειώνει ότι οι πληροφορίες που παρέχονται αφορούν ενότιες οι οποίες παρακολουθούνται από δημοσίους υπαλλήλους, παρά από υψηλόβαθμους κυβερνητικούς αξιωματούχους.

63. Η GET θεωρεί ότι πρέπει να υπάρξει ένας αποκλειστικός μηχανισμός για PTEFs, που θα προωθούσε και θα αύξανε την ευαισθητοποίηση τους σε θέματα ακεραιότητας, συμπεριλαμβανομένου και παροχής εμπιστευτικών συμβουλών όποτε χρειασθεί, καθώς επίσης ενταξιακή και ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση. Επομένως, **η GRECO συνιστά (i) την ανάπτυξη μηχανισμών για την προώθηση και την ανάδειξη της ευαισθητοποίησης σε θέματα ακεραιότητας ανάμεσα σε άτομα που ασκούν ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα, συμπεριλαμβανομένης και μέσω επιμόρφωσης για την ακεραιότητα σε τακτά χρονικά διαστήματα, και (ii) εγκαθίδρυση ειδικής εμπιστευτικής συμβουλευτικής για παροχή συμβουλής σε άτομα που ασκούν ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα για την ακεραιότητα, τις συγκρούσεις συμφερόντων και την πρόληψη της διαφθοράς.**

Διαφάνεια και επίβλεψη εκτελεστικών δραστηριοτήτων της κεντρικής κυβέρνησης

Πρόσβαση σε πληροφορίες

64. Η Κύπρος δεν έχει υπογράψει, ούτε επικυρώσει την Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόσβαση σε Επίσημα Έγγραφα (CETS 205). Το ρυθμιστικό πλαίσιο για τη διαφάνεια εκτελεστικών δραστηριοτήτων της κεντρικής Κυβέρνησης και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (Δημοτικές και Κοινοτικές Αρχές και οποιαδήποτε δημόσια αρχή που εξασκεί εκτελεστικές εξουσίες) είναι ο νόμος που προβλέπει το Δικαίωμα Πρόσβασης σε Πληροφορίες του Δημοσίου Τομέα του 2017 (Νόμος 184(I)/2017), όπως αυτός τροποποιήθηκε. Ο Νόμος αυτός καθιερώνει το δικαίωμα οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου να ζητήσει να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες που κατέχονται από μια δημόσια αρχή στην Κύπρο. Επιπλέον, το Άρθρο 29 του Συντάγματος εξασφαλίζει το δικαίωμα των πολιτών να υποβάλουν αιτήσεις ή παράπονα στις αρχές, τα οποία οι αρχές θα πρέπει να τα επιληφθούν εντός 30 ημερών.

65. Ο Νόμος υποχρεώνει τις δημόσιες αρχές να έχουν ένα σχέδιο δημοσίευσης, εγκεκριμένο από τον Επίτροπο Πληροφοριών, που είναι η εποπτική αρχή για την υλοποίηση του προαναφερθέντα Νόμου. Το σχέδιο δημοσίευσης συμπεριλαμβάνει κατηγορίες πληροφοριών που οι πολίτες μπορεί να αποκτήσουν από μια δημόσια αρχή. Ο Επίτροπος Πληροφοριών έχει στείλει εγκυκλίους και διεξάγει εργασία παρακολούθησης για να εξασφαλίσει ώστε οι δημόσιες αρχές έχουν σχέδια δημοσίευσης και λειτουργούς-συνδέσμους. Επίσης, ο Επίτροπος Πληροφοριών (δηλαδή ο Επίτροπος για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων) οργάνωσε αρκετά προγράμματα κατάρτισης μέσω διαδικτύου το 2021-2022.

66. Ο Νόμος 184(I)/2017 καθιερώνει ότι οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα να ζητήσει πληροφορίες που κατέχονται από μια δημόσια αρχή. Η δημόσια αρχή πρέπει να ενημερώσει τον αιτητή γραπτώς για το εάν έχει τις πληροφορίες που ζητούνται και πρέπει να τις διαθέσει στον αιτητή, εκτός αν ισχύουν κάποιες εξαιρέσεις, όπως διατυπώνονται δια νόμου. Τέτοιες εξαιρέσεις συμπεριλαμβάνουν: (α) όπου η αίτηση αφορά προσωπικά δεδομένα που αφορούν τον αιτητή ή ένα τρίτο άτομο, στην οποία περίπτωση ισχύει ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (GDPR), (β) όπου η πρόσβαση στις

πληροφορίες ρυθμίζεται σύμφωνα με ένα άλλο νόμο (*lex specialis*), (γ) όπου η αίτηση είναι ασύμβατη με υποχρεώσεις της ΕΕ, ή (δ) όπου η πρόσβαση θα αποτελούσε και θα ήταν αξιόποινη ως περιφρόνηση του δικαστηρίου.

67. Επιπρόσθετα, η πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα μπορεί να ρυθμιστεί με νόμους (*lex specialis*) εκτός από τον Νόμο 184(Ι)/2017 (π.χ. απαιτήσεις προστασίας δεδομένων, νόμος περί ακίνητης περιουσίας και πληροφορίες που περιέχονται μέσα σε μητρώα περιουσιών, πληροφορίες για εταιρείες, νόμοι που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, κλπ.). Όπου αυτές οι πρόνοιες μπλοκάρουν αίτημα για πρόσβαση σε πληροφορίες, ο αιτητής που έχει έννομο συμφέρον πρέπει να επιδείξει ότι το έννομο του/ης συμφέρον υπερσχύει των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του εν λόγω ατόμου, υποβάλλοντας παράπονο στον Επίτροπο Πληροφοριών.

68. Οι δημόσιες αρχές θα επεξεργασθούν την αίτηση για πληροφορίες εντός 30 ημερών από την παραλαβή της, εκτός αν παρέχεται μεγαλύτερη περίοδος από τους κανονισμούς. Με αίτημα μιας δημόσιας αρχής, και για αιτιολογημένους λόγους, ο Επίτροπος Πληροφοριών μπορεί να επεκτείνει την προθεσμία. Σε κάποιες περιπτώσεις, ένα διοικητικό τέλος μπορεί να ισχύει, παρόλο ότι ο Νόμος 184(Ι)/2017 προβλέπει ότι, ως κανόνας, η πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα πρέπει να είναι χωρίς καμιά χρέωση. Για παράδειγμα, κάποιο τέλος μπορεί να ισχύει αν η αίτηση για πρόσβαση σε πληροφορίες εμπλέκει τόμους εγγράφων που πρέπει να αντιγραφούν ή πολλές ώρες για τον εντοπισμό τους. Η δημόσια αρχή πρέπει να ενημερώσει τον αιτητή για το τέλος και για την τρίμηνη νομοθετημένη προθεσμία (90 μέρες) που ισχύει για την πληρωμή του. Η δημόσια αρχή έχει 30 μέρες από την ημερομηνία πληρωμής, για να παρέχει τις πληροφορίες που ζητήθηκαν. Ωστόσο, η δημόσια αρχή δεν μπορεί να καθορίσει αυθαίρετα ένα διοικητικό τέλος για την παροχή των εγγράφων που ζητήθηκαν. Πρέπει να υπάρχει μια διαδικασία για τον υπολογισμό τελών, αν χρειάζονται τέτοια τέλη.³⁸ Ο αιτητής μπορεί να υποβάλει παράπονο ενώπιον του Επιτρόπου Πληροφοριών, αν αυτός/ή θεωρεί ότι, σε σχέση με την αίτηση του/ης, συγκεκριμένες πρόνοιες του Νόμου έχουν παραβιασθεί από μια δημόσια αρχή.

69. Όλες οι νομοθεσίες, συμπεριλαμβανομένης της δευτερογενούς νομοθεσίας, δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας.³⁹ Άλλες πράξεις της Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων ατομικών διοικητικών πράξεων, δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα αν αυτό προβλέπεται από τον σχετικό εφαρμοσίμο νόμο. Στα πλαίσια του Νόμου περί Περαιτέρω Χρήσης των Δεδομένων του Δημοσίου Τομέα (Νόμοι 132(Ι)/2006 205(Ι)/2015 (ατομικό), όπως έχουν αντικατασταθεί από τον Νόμο 143(Ι)/2021), ένα πλατύ εύρος δεδομένων είναι διαθέσιμο μέσω της Εθνικής Ανοικτής Πύλης Δεδομένων (www.data.gov.cy) (1 192 σύνολα δεδομένων από 80 τομείς του δημοσίου και του ευρύτερου δημοσίου τομέα). Επίσης, όλες οι Κυβερνητικές πολιτικές, μεταρρυθμίσεις και στρατηγικές καθώς επίσης και έργα ανάπτυξης δημοσιεύονται στην πύλη *Exandas* (<https://exandas.presidency.gov.cy/>).

70. Ως γενικός κανόνας, το Υπουργικό Συμβούλιο δημοσιεύει τις αποφάσεις του στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς επίσης και στην ιστοσελίδα της

³⁸ Οι Νόμοι και Κανονισμοί που υπάγονται στις αρμοδιότητες του Γενικού Λογιστηρίου της Δημοκρατίας προβλέπουν ότι οι αρχές πρέπει να αναζητήσουν την καθοδήγηση και να συμβουλευθούν την Τεχνική Επιτροπή για τον Καθορισμό και την Αναθεώρηση Τελών και Δικαιωμάτων του Γενικού Λογιστηρίου, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας για τον υπολογισμό διοικητικών τελών.

³⁹ Άρθρο 52, Σύνταγμα.

Γραμματείας του Υπουργικού Συμβουλίου. Κάποιες εξαιρέσεις προβλέπονται από τον νόμο (αποφάσεις που φέρουν βαθμό διαβάθμισης, αποφάσεις που θεωρούνται απαραίτητες για το συμφέρον της άμυνας και της ασφάλειας του Κράτους, τη συνταγματική τάξη, τη δημόσια τάξη, τη δημόσια υγεία, τη δημόσια ηθική, τη φήμη και τα δικαιώματα οποιουδήποτε ατόμου ή ατόμων, τα δικαιώματα και ελευθερίες που είναι εγγυημένες από το Σύνταγμα και οι σχέσεις του Κράτους με άλλα Κράτη, αποφάσεις που αναφέρονται σε οποιαδήποτε θέματα προσωπικών και/ή ευαίσθητων δεδομένων σύμφωνα με τον Νόμο του 2018 για την Προστασία Φυσικών Προσώπων σε σχέση με την Επεξεργασία Προσωπικών Δεδομένων και για την Ελεύθερη Κυκλοφορία των Δεδομένων Αυτών). Επιπλέον, προς το συμφέρον της διαφάνειας, απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου⁴⁰ δηλώνει ότι ο αριθμός των αποφάσεων που δεν θα δημοσιεύονται πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο.

71. Η Κύπρος έχει επί τόπου πολλά βασικά στοιχεία για μια υγιή πρόσβαση σε ένα καθεστώς πληροφοριών, κυρίως τον Νόμο 184(I)/2017, που επίσης προβλέπει την παρακολούθηση του από τον Επίτροπο Πληροφοριών. Ωστόσο, η GET άκουσε κάποια κριτική για την αποτελεσματική υλοποίηση του και την προθυμία και το έγκαιρο των δημοσίων αρχών για αποκάλυψη πληροφοριών. Φαίνεται ότι κάποια επιπρόσθετη νομοθετική εργασία πρέπει να γίνει για να συμφιλιωθούν καλύτερα κάποιοι νόμοι (*lex specialis*) με απαιτήσεις για πρόσβαση σε πληροφορίες και για να μπορέσει ο Επίτροπος Πληροφοριών να εξασκήσει κάποιες εξουσίες πάνω σε τέτοιους νόμους. Η GET πληροφορήθηκε επί τόπου ότι αιτήσεις για πληροφορίες συχνά απορρίπτονται για λόγους προστασίας προσωπικών δεδομένων. Επιπρόσθετα, ενώ ειπώθηκε στην GET ότι, ως αρχή, οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται άνευ τέλους, το γεγονός παραμένει ότι ο Νόμος επιτρέπει την χρέωση τελών αν προβλέπεται έτσι σε άλλους νόμους και κανονισμούς, ή αν η δημόσια αρχή υπολογίζει ότι το κόστος συμμόρφωσης ενός αιτήματος θα υπέρβαινε το λογικό κόστος (δηλαδή σε σχέση με το διοικητικό βάρος συμμόρφωσης με το αίτημα). Επίσης, ο Νόμος καθιερώνει μια 30-ήμερη προθεσμία για την επεξεργασία αιτήσεων, όμως μεγαλύτερες περιόδους είναι επίσης πιθανοί αν προβλέπονται σε άλλους κανονισμούς. Ενώ μπορεί να υπάρχουν πολύπλοκα αιτήματα που θα δικαιολογούσαν μια παρατεταμένη προθεσμία, αυτή πρέπει να είναι η εξαίρεση παρά ο κανόνας. Επιπλέον, φάνηκε ότι η 30-ήμερη προθεσμία συχνά δεν τηρείται: 74% των παραπόνων που δέχθηκε ο Επίτροπος Πληροφοριών το 2021-2022 σχετίζονται με το θέμα αυτό. Τόσο τα κόστη, όσο και οι μακρές προθεσμίες στην παράδοση πληροφοριών μπορούν να αποτελούν περιοριστικούς παράγοντες για τα μέσα ενημέρωσης, τους ΜΚΟ και το ευρύ κοινό για να καταφύγει στον Νόμο για την ελευθερία στην πληροφόρηση (FOIA). Παρομοίως, οι συνεχείς αναφορές στον Νόμο σε άλλους νόμους και κανονισμούς, συμπεριλαμβανομένου του βασικού θέματος των εξαιρέσεων, καθιστά το σύστημα αχρείαστα πολύπλοκο για το κοινό. Στο φόντο αυτό, η GET εκτιμά τον ερμηνευτικό ρόλο του Επιτρόπου Πληροφοριών μέσω των αποφάσεων της, που πορεύονται καθαρά προς την κατεύθυνση της διαφάνειας και της χρηστής διοίκησης.

72. Η GET σημειώνει ότι γενικά, η πρόσβαση σε νομοθετικές πληροφορίες είναι αναπόσπαστο μέρος του δικαιώματος για ελευθερία της έκφρασης και ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία για τα μέσα ενημέρωσης, τους ΜΚΟ και το ευρύ κοινό για τη λογοδοσία από τις δημόσιες αρχές. Φαίνεται ότι ο Νόμος 184(I)/2017 δεν αξιοποιείται για την επίτευξη των στόχων αυτών. Δεν υπάρχουν διαθέσιμες στατιστικές για τον αριθμό των αιτημάτων στα οποία έχει δοθεί αποτελεσματική απάντηση σε πρώτο βαθμό από δημόσιες αρχές. Ο Επίτροπος Πληροφοριών έχει δεχθεί μόνο 41 παράπονα μέσα σε δύο χρόνια και, πιο

⁴⁰ Αρ. Απόφασης 76,347, 23 Ιανουαρίου 2014.

αξιοσημείωτο είναι ότι, σχεδόν κανένα αίτημα δεν προέρχεται από τα μέσα ενημέρωσης. Υπάρχουν πολλοί πιθανοί λόγοι γι' αυτό, ωστόσο οι επί τόπου συνεντεύξεις και οι γενικές πληροφορίες που έχει αποκτήσει η GET δείχνουν μια γενική έλλειψη εμπιστοσύνης ότι ένα αίτημα για πληροφόρηση θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια αποκάλυψη πληροφοριών που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την αρνητική απεικόνιση των δημοσίων αρχών. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι προτού να υιοθετηθεί ο Νόμος 184(I)/2017, δεν υπήρχε καθόλου, καμιά υποχρέωση για τις αρχές για να αποκαλύψουν οποιεσδήποτε πληροφορίες. Μια έκθεση του 2011 από την Access Info Europe 2011 report by Access Info Europe διαπίστωσε ότι μόνο 9% των αιτημάτων για πληροφορίες κατέληξαν στην αποδέσμευση πληροφοριών και 75% των αιτημάτων αντιμετωπίστηκαν με “διοικητική σιωπή”. Παρόλο ότι η προαναφερθείσα έκθεση χρονολογείται πριν την υιοθέτηση του FOIA, και ενώ αναγνωρίζονται τα μεγάλα βήματα που πάρθηκαν με την υιοθέτηση του Νόμου και το σημαντικό έργο που διεξάγεται τα πρόσφατα χρόνια από τον Επίτροπο Πληροφοριών, είναι η άποψη της GET ότι χρειάζονται να γίνουν περισσότερα για να καθιερωθεί μια πραγματική κουλτούρα και πρακτική πρόσβασης και διαφάνειας ανάμεσα στις αρχές της Κύπρου.

73. Για την GET, υπάρχουν τόσο νομοθετικές όσο και πρακτικές ελλείψεις στην πρόσβαση του πλαισίου πληροφοριών γεγονός που απαιτεί διεξοδική αναθεώρηση και επιπρόσθετη ανάπτυξη. Επομένως, η GRECO συνιστά ότι **(i) η πρόσβαση σε πληροφορίες να είναι αντικείμενο μιας ανεξάρτητης και διεξοδικής ανάλυσης, με ιδιαίτερη εστίαση στον σκοπό του Νόμου 184(I)2017, τις εξαιρέσεις στο δικαίωμα στην πρόσβαση σε πληροφορίες και την εφαρμογή αυτών των εξαιρέσεων στην πράξη, τις εφαρμόσιμες προθεσμίες, στο σύστημα των τελών και την εφαρμογή του νόμου, και (ii) υπό το φως των ευρημάτων της ανάλυσης αυτής, να ληφθούν επιπρόσθετα μέτρα για τη βελτίωση της δημοσίας πρόσβασης σε πληροφορίες και μια κουλτούρα διαφάνειας ανάμεσα στις δημόσιες αρχές, όπου είναι απαραίτητο.**

Διαφάνεια της νομοθετικής διαδικασίας

74. Υπό την καθοδήγηση του Υπουργείου Οικονομικών, το 2023 ξεκίνησε μια διαδικτυακή πλατφόρμα για να επιτρέψει την δημόσια διαβούλευση νομοσχεδίων. Κάθε υπουργείο θα καθορίσει ένα σημείο εστίασης για δημόσιες διαβουλεύσεις και πρέπει να αναρτήσει νομοσχέδια και άλλα σχετικά έγγραφα στην επίσημη ιστοσελίδα του για τον σκοπό των δημοσίων διαβουλεύσεων με όλους τους ενδιαφερομένους. Το Υπουργείο Οικονομικών έχει εκδώσει ένα Οδηγό Διαβούλευσης για να ακολουθηθεί κατά την σύνταξη των νόμων, που συμπεριλαμβάνει κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο αντιμετώπισης και συμπερίληψης απόψεων που λαμβάνονται κατά την διάρκεια της διαβούλευσης σε μια τελική πρόταση. Στον Οδηγό, προτείνεται μια περίοδο διαβούλευσης τεσσάρων εβδομάδων ως μια ελάχιστη περίοδος δημοσίας διαβούλευσης, μετά από την οποία εκθέσεις παραδίδονται από το σύστημα αυτόματα για περίληψη των συνεισφορών και των αποτελεσμάτων.

75. Επιπρόσθετα, ένα ερωτηματολόγιο αξιολόγησης απαντήσεων πρέπει να συμπληρωθεί για να συνοδεύει όλα τα νομοσχέδια σε όλα τα στάδια της νομοθετικής διαδικασίας (δηλαδή στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση, στη Νομική Υπηρεσία για τη νομική γνωμάτευση και στην Βουλή για υιοθέτηση). Όλα τα νομοσχέδια πρέπει να συνοδεύονται από μια επεξηγηματική σημείωση, που πρέπει να ελεγχθεί και να υπογραφθεί από τον Γενικό Εισαγγελέα υπό την αρμοδιότητα του/ης ως ο/η Νομικός/ή Σύμβουλος της Κυβέρνησης.

76. Η GET σημειώνει ότι οι διαδικασίες δημοσίας διαβούλευσης έχουν αναβαθμισθεί πολύ πρόσφατα. Μέχρι τώρα, διεξάγονταν διαβουλεύσεις με ειδικούς σε σχέση με τομεακές νομοθεσίες/πολιτικές, όμως δεν υπήρχε μια καθιερωμένη πρακτική διεξαγωγής ευρύτερων δημοσίων διαβουλεύσεων. Το 2023, εκδόθηκαν οι Κατευθυντήριες Γραμμές για Δημοσίες Διαβουλεύσεις. Αυτές προβλέπουν μια λεπτομερή διάταξη των σταδίων της διαδικασίας διαβούλευσης, την εμπλοκή των ενδιαφερομένων (από το κοινό ή με στόχευση), προθεσμίες, εκθέσεις, αξιολόγηση, διορισμός λειτουργών δημοσίας διαβούλευσης εντός των υπουργείων, κλπ. Έχουν αναπτυχθεί επίσης έντυπα αξιολόγησης απαντήσεων (ερωτηματολόγια) και είναι αρκετά κατανοητά. Έχει επίσης αναρτηθεί μια διαδικτυακή πλατφόρμα e-platform . Αυτά είναι ενθαρρυντικά μέτρα, που η GET πιστεύει ότι θα αντιμετωπίσουν μια συγκεκριμένη ανησυχία στον τομέα αυτό: ότι συχνά η διαβούλευση δεν πραγματοποιείται σε ένα ικανοποιητικά αρχικό στάδιο στη διαδικασία της σύνταξης της νομοθεσίας και κάποτε δεν πραγματοποιείται καθόλου. Αφού το σύστημα είναι πολύ νέο, θα χρειασθεί η παρακολούθηση της υλοποίησης του για εξασφάλιση συνεπούς πρακτικής σε όλους τους τομείς. **Η GRECO συνιστά την υιοθέτηση ενός θεσμικού μηχανισμού για την παρακολούθηση της ποιότητας της διαδικασίας διαβούλευσης ώστε να διασφαλιστεί η σχετική και έγκαιρη εμπλοκή των ενδιαφερομένων στην πολιτική/ρυθμιστική ανάπτυξη.**

Τρίτα μέρη και λομπίστες

77. Επαφές μεταξύ των PTEFs και τρίτων μερών ρυθμίζονται από τον Νόμο περί Διαφάνειας στην Λήψη Δημοσίων Αποφάσεων και Συναφών Θεμάτων (Νόμος 20(Ι)/2022), όπως συμπληρώνονται από τους κανονισμούς υλοποίησης του που υιοθετήθηκαν τον Απρίλιο του 2023. Η Αρχή κατά της Διαφθοράς είναι το αρμόδιο όργανο για την παρακολούθηση της υλοποίησης του Νόμου. Οποιοσδήποτε αντιπρόσωπος μια ειδικής ομάδας συμφερόντων, που σκοπεύει να εμπλακεί στη διαδικασία λήψης δημοσίων αποφάσεων, είναι υποχρεωμένος/η να εγγράψει τον/ην εαυτό του/ης στο Μητρώο που τηρείται από την Αρχή κατά της Διαφθοράς.

78. Οι λομπιστές επίσης πρέπει να υποβάλουν έκθεση στην Αρχή κατά της Διαφθοράς κάθε έξι μήνες, αναφορικά με οποιαδήποτε εμπλοκή στη διαδικασία λήψης δημοσίων αποφάσεων. Πληροφορίες πρέπει να παρέχονται αναφορικά με τις λεπτομέρειες του λομπίστα, το αντικείμενο της εμπλοκής και ο επιδιωκόμενος σκοπός, τομείς της εμπλοκής στις διαδικασίες της λήψης δημοσίων αποφάσεων (Παράρτημα II, Άρθρο 13). Το ίδιο ισχύει στους δημοσίους λειτουργούς, που πρέπει να τα κάνουν αυτά εντός δύο μηνών, συμπληρώνοντας ένα συγκεκριμένο έντυπο που περιλαμβάνει όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένου της ταυτότητας του/ων ατόμου/ων που συνάντησε, τον τόπο και ώρα συνάντησης, θέματα και θέσεις της συζήτησης και τον τομέα με τον οποίο σχετιζόταν (Παράρτημα III, Άρθρο 17). Ο Νόμος δεν ισχύει για τυχαίες συναντήσεις ή τυχαίες κοινωνικές επαφές.

79. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η Αρχή κατά της Διαφθοράς είναι επιφορτισμένη με εποπτικό ρόλο αναφορικά με τις επαφές των δημοσίων λειτουργών με αντιπροσώπους ομάδων με συγκεκριμένο συμφέρον, όταν εξετάζει θέματα σύγκρουσης συμφερόντων. Ο Νόμος προβλέπει όπως η Αρχή εκδίδει και αναρτά, στην ιστοσελίδα της, εγκυκλίους που βελτιώνουν τις επεξηγήσεις για το πώς εφαρμόζεται ο Νόμος.

80. Η GET καλωσορίζει το ότι τώρα υπάρχει ένας εξειδικευμένος νόμος για το λόμπυ που περιλαμβάνει κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης. Δεδομένου της πρόσφατης υιοθέτησης της νομοθεσίας αυτής, η GET απέχει από οποιοδήποτε συμπέρασμα για την πιθανή αποτελεσματικότητα των νέων κανόνων, που θα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό πάνω στην πρακτική υλοποίησή τους. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης, ωστόσο, μερικοί από τους συνομιλητές που ρωτήθηκαν, ήδη ανέμεναν κάποιες δυσκολίες αναφορικά με το πεδίο εφαρμογής του νόμου τόσο του *personae* (που θεωρείται ως λομπίστας) όσο και του *materiae* (είδος διαβουλεύσεων). Παρ'όλα αυτά, αυτοί θεωρούσαν ότι, σε κάθε περίπτωση, η υιοθέτηση του Νόμου ήταν μια θετική εξέλιξη και ότι είχε από μόνο του, μια καλή αξία οικοδόμησης εμπιστοσύνης από την οποία θα μπορούσαν να ακολουθήσουν περαιτέρω βελτιώσεις υπό το φως της πρακτικής. Η GET σημειώνει ότι η ρύθμιση του λόμπυ είναι ένα πολύπλοκο θέμα και δεν υπάρχει κάποιο μοντέλο που ταιριάζει σε όλα. Ο χρόνος και η εμπειρία θα αποδείξουν αν χρειάζονται περισσότερες προσαρμογές.

81. Η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς εργάζεται πάνω σε ένα Κώδικα Συμπεριφοράς για τις πρακτικές που πρέπει να ακολουθήσουν αντιπρόσωποι των ομάδων ειδικών συμφερόντων που προτίθενται να εμπλακούν στις διαδικασίες λήψης δημοσίων αποφάσεων. Αυτή είναι η μια πλευρά της εξίσωσης του λόμπυ (λομπιστές). Θα ήταν σημαντικό επίσης για τους PTEFs να λαμβάνουν στοχευμένη καθοδήγηση για την πρακτική υλοποίηση του πρόσφατα υιοθετημένου νόμου. Επίσης, για τα αντίστοιχα πρότυπα συμπεριφοράς, που μπορεί να αναμένονται από αυτούς στις σχέσεις τους με τους λομπιστές και τρίτα μέρη, συμπεριλαμβανομένου σε σχέση με ανεπίσημες επαφές που συμβαίνουν εκτός του χώρου εργασίας τους, κλπ. Αυτό θα βοηθήσει επίσης στην επιβεβαίωση της κοινής γνώμης ότι εφαρμόζεται ενεργά μια δεοντολογική προσέγγιση στο λόμπυ. **Η GRECO συνιστά όπως η Αρχή κατά της Διαφθοράς αναπτύξει πρακτική καθοδήγηση για την εφαρμογή των κανόνων για το πώς άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα εμπλέκονται σε επαφές με λομπιστές και άλλα τρίτα μέρη τα οποία αναζητούν να επηρεάσουν κυβερνητικές διαδικασίες και αποφάσεις.**⁴¹

Μηχανισμοί ελέγχου

82. Η Κύπρος είναι μια δικαιοδοσία κοινού δικαίου και οι θεσμοί της έχουν υιοθετήσει τον διαχωρισμό των εξουσιών και, σε κάποιο βαθμό, το σύστημα των ελέγχων και ισοζυγίων (checks and balances). Στην Κύπρο, οι κύριοι παράγοντες που συνεισφέρουν στην εφαρμογή των ελέγχων και ισοζυγίων για την εκτελεστική εξουσία, και σε κάποιο βαθμό, για τον Πρόεδρο, ορίζονται πιο κάτω.

Ανώτατο Δικαστήριο⁴²

83. Οποιοδήποτε άτομο που έχει ένα νόμιμο συμφέρον και επηρεάζεται δυσμενώς και άμεσα από μια διοικητική απόφαση, πράξη ή παράλειψη έχει το συνταγματικό δικαίωμα, σύμφωνα με το Άρθρο 146 του Συντάγματος, να υποβάλει μια πράξη προσφυγής ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου εναντίον της εκτελεστικής και διοικητικής αρχής που εκδίδει μια τέτοια απόφαση, πράξη, ή παράλειψη. Αυτή η πράξη προσφυγής μπορεί να καταλήξει μέχρι το Ανώτατο Δικαστήριο, που έχει την τελική δικαιοδοσία για τις υποθέσεις που αφορούν μια απόφαση, μια πράξη ή παράλειψη από την εκτελεστική εξουσία ή την διοίκηση

⁴¹ Οι αρχές υπέδειξαν ότι η καθοδήγηση ήδη ετοιμάζεται. Η GRECO θα αξιολογήσει το τελικό αποτέλεσμα στην πορεία της διαδικασίας της για συμμόρφωση.

⁴² Βλέπε παράγραφο 21 για την πρόσφατη μεταρρύθμιση της δικαστικής εξουσίας.

αν είναι εναντίον του Συντάγματος, του νόμου ή όπου το άτομο ενέργησε *ultra vires* των εξουσιών του/ης στην εκτελεστική εξουσία ή διοίκηση, νοουμένου ότι η πράξη δεν είναι πράξη της κυβέρνησης. Άλλοι νόμοι επίσης προβλέπουν το δικαίωμα για εσωτερική διοικητική έφεση (*ιεραρχική προσφυγή*). Επιπρόσθετα, το Άρθρο 29 του Συντάγματος εξασφαλίζει το δικαίωμα των πολιτών να υποβάλουν αιτήματα ή παράπονα στις αρχές, και να εξασφαλίσουν τη διεκπεραίωση τους εντός 30 ημερών.

Βουλή

84. Στην Κύπρο, η Κυβέρνηση καθ' αυτή, δεν είναι υπόλογη στη Βουλή, δηλαδή δεν υπάρχει ψήφος εμπιστοσύνης για Κυβερνητικά προγράμματα. Ωστόσο, διενεργείται συνεχής κοινοβουλευτικός έλεγχος πάνω σε κυβερνητικές πολιτικές: (α) με λεπτομερή έλεγχο όλων των νομοσχεδίων προτού θεσπισθούν (πρωτογενής και δευτερογενής), ειδικά τον νόμο για τον ετήσιο κρατικό προϋπολογισμό⁴³; (β) εξετάζοντας θέματα που τα μέλη της Βουλής εγγράφουν για συζήτηση στις κοινοβουλευτικές επιτροπές και/ή από την ολομέλεια της Βουλής, και (γ) υποβάλλοντας ερωτήσεις σε υπουργούς. Επιπλέον, ετήσιες εκθέσεις υποβάλλονται από μεμονωμένα υπουργεία και κυβερνητικά τμήματα καθώς επίσης και ημικρατικούς οργανισμούς, προς πληροφόρηση της Βουλής.

85. Οι θεσμοί και τα είδη των κοινοβουλευτικών επιτροπών ρυθμίζονται από το Άρθρο 73(3) του Συντάγματος, που προβλέπει ότι: "Η Επιτροπή Επιλογής καταρτίζει τις Μόνιμες Επιτροπές και οποιαδήποτε άλλη προσωρινή, *ad hoc* ή ειδική Επιτροπή της Βουλής των Αντιπροσώπων (Βουλή) [...]".

86. Παρόλο που ούτε το Σύνταγμα ούτε οι Διαδικαστικοί Κανόνες της Βουλής προβλέπουν τον θεσμό της κοινοβουλευτικής επιτροπής για έρευνες, κοινοβουλευτικές επιτροπές στην Κύπρο έχουν όλες τις εξουσίες οι οποίες παρέχονται σε επιτροπές έρευνας και λειτουργούν ως τέτοιες όταν προκύψει η ανάγκη. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Διαδικαστικούς Κανόνες της Βουλής, κάθε κοινοβουλευτική επιτροπή έχει το δικαίωμα κλήσης για οποιοδήποτε ενδιαφερόμενο όργανο, αρχή, οργανισμό, σύλλογο, σύνδεσμο, συντεχνία, άτομο ή εταιρικό όργανο για παροχή πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων ή για να εκφράσουν και να αναπτύξουν απόψεις πάνω σε οποιοδήποτε θέμα υπό συζήτηση, συμπεριλαμβανομένων συγκεκριμένων μελών της κυβέρνησης ή της δημόσιας υπηρεσίας. Η διαδικασία και η μορφή της πληροφορίας και αποδεικτικού στοιχείου που υποβάλλεται σε μια επιτροπή καθορίζεται από την ίδια την επιτροπή.

87. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τον σχετικό νόμο, μια επιτροπή μπορεί επίσης να ζητήσει γραπτή ή προφορική πληροφορία από την δημόσια υπηρεσία, δημόσια όργανα, νομικά άτομα και ιδιώτες, αν πιστεύει ότι αυτή η πληροφορία μπορεί να είναι χρήσιμη στην επιτροπή για την εκτέλεση των καθηκόντων της ως προς το υπό έλεγχο θέμα. Ανεξάρτητοι λειτουργοί, δημόσιοι λειτουργοί ή ιδιώτες, που παρουσιάζονται ενώπιον μιας κοινοβουλευτικής επιτροπής, πρέπει να λένε την αλήθεια και δεν πρέπει να αρνηθούν ή να κρύψουν οτιδήποτε για το οποίο έχουν γνώση, ή που είναι υπό τον έλεγχο ή κατοχή τους και να παρέχουν οποιαδήποτε δημόσια ή ιδιωτικά έγγραφα που μπορεί να είναι χρήσιμα στην επιτροπή στην εκτέλεση των καθηκόντων της ως προς το θέμα υπό λεπτομερή έλεγχο. Η άρνηση της παροχής πληροφοριών, εγγράφων ή η παροχή ψευδών πληροφοριών ή εγγράφων σε μια κοινοβουλευτική επιτροπή είναι ποινικό αδίκημα. Ένα άτομο μπορεί να

⁴³ Άρθρο 81, Σύνταγμα.

αρνηθεί να παρέχει τέτοια πληροφορία αν αυτή εμπίπτει σε ένα συγκεκριμένο σύνολο εξαιρέσεων που ορίζει ο νόμος.

88. Οι Μόνιμες κοινοβουλευτικές επιτροπές καλούνται να προβαίνουν σε λεπτομερή έλεγχο των ενεργειών και πολιτικών της εκτελεστικής εξουσίας σε πολλές περιπτώσεις. Κάθε επιτροπή δεσμεύεται να κάνει λεπτομερή έλεγχο πολιτικών που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της. Πέραν απ' αυτό, τα τελευταία μερικά χρόνια ένας αριθμός *ad hoc* και ειδικών επιτροπών καταρτίστηκαν με συγκεκριμένες εντολές, συμπεριλαμβανομένης μιας *ad hoc* επιτροπής για την διερεύνηση δανείων που παραχωρήθηκαν σε πολιτικά εκτεθειμένα άτομα (PEP), μια *ad hoc* επιτροπή για την κατάσταση της οικονομίας, και την κατά το παρόν στάδιο ενεργή *ad hoc* επιτροπή για την διερεύνηση του δημογραφικού προβλήματος.

Γενικός Ελεγκτής

89. Όσον αφορά την επίβλεψη των δαπανών του Κρατικού προϋπολογισμού, ο Πρόεδρος διορίζει Γενικό Ελεγκτή για να είναι Επικεφαλής της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, που είναι ένα ανεξάρτητο όργανο. Ο Γενικός Ελεγκτής είναι μέλος της δημόσιας υπηρεσίας, υπηρετεί ως ένας ανεξάρτητος Λειτουργός και δεν μπορεί να απολυθεί ή να απομακρυνθεί από το αξίωμα εκτός για τους ίδιους λόγους και τον ίδιο τρόπο όπως ένας δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Αυτός/ή ελέγχει όλες τις εκταμιεύσεις και εισπράξεις και ελέγχει και επιθεωρεί όλους τους λογαριασμούς και άλλα περιουσιακά στοιχεία που διοικούνται, αναληφθείσες υποχρεώσεις από ή υπό την εξουσία του Κράτους. Για τον σκοπό αυτό, ο Γενικός Ελεγκτής, δυνάμει του Άρθρου 116(1) του Συντάγματος, έχει το δικαίωμα πρόσβασης σε όλα τα βιβλία, αρχεία και δηλώσεις που σχετίζονται με τέτοιους λογαριασμούς και σε χώρους όπου τέτοια περιουσιακά στοιχεία φυλάσσονται. Η GET άκουσε επί τόπου κάποια ανησυχία αναφορικά με την αποτελεσματική πρόσβαση σε έγγραφα στο πρόσφατο διάστημα. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι νομικές υποχρεώσεις και η πρακτική είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση ως προς αυτό, χωρίς να παραγνωρίζονται οι εξουσίες που έχουν κατοχυρωθεί σ' αυτόν/ην από το Σύνταγμα και τον Νόμο 113(I)/2002 που σχετίζεται με την Υποβολή Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή.

Εσωτερικός Έλεγχος

90. Το 2003, ο Νόμος περί Εσωτερικού Ελέγχου θεσπίσθηκε για την αντιμετώπιση της ανάγκης εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Υπηρεσίας και της προώθησης της τήρησης των αξιών και αρχών της χρηστής διοίκησης του δημοσίου. Ο Νόμος αυτός καθιέρωσε την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου ως μια ανεξάρτητη υπηρεσία, υπεύθυνη για την εκτέλεση εσωτερικών ελέγχων σε κυβερνητικούς οργανισμούς. Με την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ το 2004, προέκυψε η ανάγκη να καθοριστεί μια ανεξάρτητη υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, υπεύθυνη για τον έλεγχο των συν-χρηματοδοτούμενων με την ΕΕ προγραμμάτων για την Κύπρο. Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου επιλέχθηκε για τον σκοπό αυτό. Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου έχει θεσμοθετηθεί στην δημόσια υπηρεσία. Κατά τον χρόνο της επί τόπου επίσκεψης, υπήρχαν 26 εσωτερικοί ελεγκτές και προβλέπετο ότι θα δημιουργούνταν 13 νέες θέσεις το 2023 για να παρέχουν επιπρόσθετη υποστήριξη.

91. Την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου ηγείται ο Επίτροπος Εσωτερικού Ελέγχου, διορισμένος από το Υπουργικό Συμβούλιο για μια περίοδο έξι ετών, που μπορεί να ανανεωθεί για μια επιπρόσθετη θητεία. Η αμοιβή του Επιτρόπου και οι όροι υπηρεσίας καθορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο και συμπεριλαμβάνονται σε ένα συμβόλαιο

υπογραμμένο από τον Υπουργό Οικονομικών, εκ μέρους του Υπουργικού Συμβουλίου. Ο Επίτροπος δεν μπορεί να κατέχει οποιαδήποτε άλλη θέση ή αξίωμα στην Κυπριακή Δημοκρατία ή να λαμβάνει αμοιβή για οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα (Άρθρο 3 του Νόμου).

92. Ο Επίτροπος είναι υπεύθυνος για την διεξαγωγή της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου για όλους τους κυβερνητικούς οργανισμούς και είναι υπεύθυνος για την ετοιμασία και την υποβολή μιας έκθεσης ελέγχου στην διεύθυνση του ελεγχόμενου οργανισμού. Ο Επίτροπος επίσης υποβάλλει κάθε χρόνο, μια Ετήσια Έκθεση περιγράφοντας τις δραστηριότητες που εκτελούνται από την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου στο Συμβούλιο Εσωτερικού Ελέγχου, που ενεργεί ως το κανάλι μεταξύ του Υπουργικού Συμβουλίου και της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου.

Γενικός Λογιστής

93. Ο Γενικός Λογιστής διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και προΐσταται του Γενικού Λογιστηρίου. Ο Βοηθός Γενικός Λογιστής διορίζεται με τον ίδιο τρόπο και αντικαθιστά τον Γενικό Λογιστή σε περίπτωση απουσίας/προσωρινής ανικανότητας. Ο Γενικός Λογιστής διορίζεται βάσει κριτηρίων ότι είναι “κατάλληλος και σωστός” για τον ρόλο του/ης και είναι μέλος της μόνιμης δημόσιας υπηρεσίας. Η αφυπηρέτηση, ο πειθαρχικός έλεγχος, συμπεριλαμβανομένης της απόλυσης και απομάκρυνσης από το αξίωμα, τυγχάνει χειρισμού από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας.⁴⁴

94. Αυτός/ή διαχειρίζεται και επιβλέπει όλες τις λογιστικές λειτουργίες που αφορούν όλα τα χρήματα και τα περιουσιακά στοιχεία που τυγχάνουν διαχείρισης, και τις αναληφθείσες υποχρεώσεις, από ή υπό την εξουσία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο Γενικός Λογιστής λαμβάνει και κάνει όλες τις εκταμιεύσεις των χρημάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αυτός/ή μπορεί να εξασκήσει όλες τις εξουσίες και να εκτελέσει όλες τις λειτουργίες και τα καθήκοντα που απονέμονται ή επιβάλλονται πάνω του/ης από τον νόμο και εξασκεί τις εξουσίες αυτές είτε προσωπικά είτε τις αναθέτει σε ένα υφιστάμενο λειτουργό που ενεργεί υπό τις οδηγίες του/ης.

95. Ο Γενικός Λογιστής ξεκίνησε μια μεταρρύθμιση δημόσιας οικονομικής διαχείρισης κατά τα τελευταία δέκα χρόνια με τον σκοπό την ενίσχυση της ικανότητας της κυβέρνησης να διεξάγει σωστή οικονομική διαχείριση του γραφείου αυτού και ενισχύοντας τη διαφάνεια του αναφορικά με τις κυβερνητικές συναλλαγές. Το γραφείο έχει ιστοσελίδα που με τις προσωπικές αποδοχές όλων των δημοσίων υπαλλήλων και κρατικών αξιωματούχων.

Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Επίτροπος Διοικήσεως)

96. Ο Επίτροπος για τη Διοίκηση και την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Επίτροπος Διοικήσεως) ασχολείται με μεμονωμένα παράπονα εναντίον κρατικών αρχών ή δημοσίων λειτουργών για θέματα νομιμότητας, χρηστής διοίκησης, κακοδιαχείρισης και την προστασία των πολιτών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

97. Η διερεύνηση του Επιτρόπου Διαχείρισης μπορεί να οδηγήσει σε μια έκθεση, που υποβάλλεται στην/ις εμπλεκόμενη/ες αρχή/ες, με συμπεράσματα, συγκεκριμένες εισηγήσεις και συστάσεις που σκοπεύουν στην επίλυση ενός θέματος τόσο σε ατομικό όσο και σε

⁴⁴ Κεφάλαιο II του Συντάγματος: Άρθρα 126-128.

συστημικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, ο Επίτροπος Διοικήσεως παρέχει ένα εξωδικαστικό μηχανισμό ελέγχου όσον αφορά αποφάσεις/πολιτικές που έχουν ληφθεί/υλοποιηθεί από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

98. Αν, σε οποιοδήποτε στάδιο της διερεύνησης ή μετά την ολοκλήρωση της, ο Επίτροπος Διοικήσεως αποφασίσει ότι μπορεί να έχει διαπραχθεί ένα ποινικό ή πειθαρχικό αδίκημα από οποιοδήποτε λειτουργό, αυτός/ή θα αναφέρει το θέμα στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή την αρμόδια αρχή, ανάλογα με την περίπτωση, ούτως ώστε τα κατάλληλα μέτρα να μπορούν να ληφθούν.

99. Η GET σημειώνει το εφαρμόσιμο πλαίσιο για να παρέχει επίβλεψη στην εκτελεστική εξουσία και για να επιτρέψει κάποιους ελέγχους και ισοζύγια (checks and balances). Η GET ικανοποιήθηκε όταν άκουσε ότι στα πρόσφατα χρόνια έχουν κατανεμηθεί αυξημένοι πόροι για να διεξαχθούν εσωτερικοί έλεγχοι δημοσίων θεσμών, παρόλο ότι αναγνωρίστηκε επίσης ότι υπάρχει εργασία που πρέπει να γίνει αναφορικά με την εισαγωγή της διαχείρισης κινδύνου – ένα εργαλείο που θα πρόσφερε σημαντική προστιθέμενη αξία προς τον σκοπό της πρόληψης και εντοπισμού της διαφθοράς. Παρομοίως, το Γενικό Λογιστήριο έχει υλοποιήσει θετικά μέτρα για να εξασφαλίσει την υγιή και διάφανη οικονομική διαχείριση.

100. Η Ελεγκτική Υπηρεσία έχει επίσης συνεισφέρει στην επίβλεψη σε σχέση με το πρόγραμμα των χρυσών διαβατηρίων (έχουν εκδοθεί τρεις ειδικές εκθέσεις από την Ελεγκτική Υπηρεσία σε σχέση με αυτό⁴⁵) και άλλα επίκαιρα ζητήματα που έχουν προκαλέσει δημόσια ανησυχία (π.χ. αεροπορικά ταξίδια του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας⁴⁶). Κάποιες ανησυχίες μεταφέρθηκαν επί τόπου για κάποιο περιθώριο βελτίωσης αναφορικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες και την ελευθερία για καθορισμό του αντικειμένου και του χρόνου των εκθέσεων ελέγχου και τη δημοσίευση και διάδοση τους. Η GET ενθαρρύνει τις αρχές για να σκεφθούν ευρέως και σε συνεργασία σε σχέση με αυτό, για να εξασφαλισθεί ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχων και ισοζυγίων, δυνάμει των εξουσιών που έχουν ανατεθεί σ' αυτόν/ην από τα Άρθρα 115-116 του Συντάγματος, τις συνταγματικές αρχές γενικότερα και τον σχετικό Νόμο 113(I)/2002 που σχετίζεται με την Υποβολή Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή.

101. Επιπρόσθετα, η GET σημειώνει ότι, όπως αναφέρεται λόγω του Δόγματος της Ανάγκης (ή του Δικαίου της Ανάγκης), ανατίθεται στον Πρόεδρο ο απευθείας διορισμός της ανώτατης διεύθυνσης των κυρίων οργάνων επίβλεψης. Αυτό, φυσικά, δημιουργεί μια σχέση αλληλεξάρτησης. Η GET απέχει από την έκδοση επίσημων συστάσεων από την άποψη αυτή επειδή η συνταγματική δομή του Κράτους βρίσκεται πέραν του πεδίου εφαρμογής της

⁴⁵ Special Report of the Audit Office on the Procedure for the Naturalisation by Exception of Foreign Investors (January 2020). Ειδική Έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας για τη Διαδικασία της Κατ'εξαιρέση Πολιτογράφησης Ξένων Επενδυτών (Ιανουάριος 2020).

Special Report of the Audit Office on the Granting of the Cypriot Citizenship within the Framework of the Cyprus Investment Programme (September 2020). Ειδική Έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας για την Παροχή Κυπριακής Υπηκοότητας στα Πλαίσια του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος (Σεπτέμβριος 2020).

Special Report of the Audit Office on the Granting of the Cypriot Citizenship to Company Executives within the Framework of the Cyprus Investment Programme (November 2020). Ειδική Έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας για την Παροχή Κυπριακής Υπηκοότητας σε Διευθυντές Εταιρειών εντός του Πλαισίου του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος (Νοέμβριος 2020).

⁴⁶ Special Report of the Audit Office of the Republic on Air Travel of the President of the Republic (2020). Ειδική Έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας για τα Αεροπορικά Ταξίδια του Προέδρου της Δημοκρατίας (2020).

παρούσας αξιολόγησης. Έχοντας αναφέρει αυτό, η GET επισημαίνει κάποια παραδείγματα που ήδη υπάρχουν στην Κύπρο (π.χ. Επίτροπος Διοικήσεως⁴⁷, Αρχή Κατά της Διαφθοράς⁴⁸) όπου η συλλογική λήψη αποφάσεων παίζει ένα ρόλο στην επιλογή των υποψηφίων. Κατά την άποψη της GET, τέτοιες διαδικασίες δίνουν μεγαλύτερες διασφαλίσεις για τη διαφάνεια και την ανεξαρτησία. Η GET πληροφορήθηκε, μετά από την επί τόπου επίσκεψη, ότι ο νέος Πρόεδρος είχε ορίσει ένα πρώην δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου και πρώην Δικαστή του Δικαστηρίου της ΕΕ να ετοιμάσει και να παρουσιάσει μια πρόταση στην κυβέρνηση σχετικά με την ίδρυση ενός αμερόληπτου Γνωμοδοτικού Συμβουλίου που, κατόπιν μιας ανοικτής διαδικασίας πρόσκλησης, θα αξιολογεί και θα συστήνει μια λίστα προσοντούχων υποψηφίων. Κατά την διάρκεια της πρώτης φάσης της σύστασης του, το πεδίο εφαρμογής του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου θα καλύπτει τον διορισμό των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων των Ημικρατικών Οργανισμών.

Συγκρούσεις συμφερόντων

102. Ο Νόμος περί Ασυμβίβαστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων τους (Νόμος 7(Ι)/2008) αποκλείει κάποιες δράσεις, δραστηριότητες, και λειτουργίες ως ασυμβίβαστες με την κατοχή ορισμένων δημοσίων αξιωματών (βλέπε πιο κάτω για περισσότερες λεπτομέρειες για το ακριβές περιεχόμενο των εφαρμόσιμων περιορισμών). Το πεδίο εφαρμογής του *persona* του καλύπτει, *ανάμεσα σε άλλους*, τον Πρόεδρο, τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου και υπουργούς⁴⁹. Το σύστημα πρόληψης συγκρούσεων συμφερόντων που προβλέπεται από τον Νόμο είναι σχεδιασμένο ώστε να εξαιρεί κάποιες δράσεις, δραστηριότητες, και λειτουργίες ως ασυμβίβαστες με την κατοχή ορισμένων δημοσίων αξιωματών και είναι, σε ένα μεγάλο βαθμό, εστιασμένο πάνω σε πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων (ασυμβατότητες), που παρατίθενται στον Νόμο αυτό. Υπάρχει υποχρέωση σε όσους (ο Νόμος) απευθύνεται να υποβάλουν γραπτή δήλωση, πριν

⁴⁷ Ο Επίτροπος Διοικήσεως διορίζεται από τον Πρόεδρο, βάσει της σύστασης του Υπουργικού Συμβουλίου και με την προηγούμενη συγκατάθεση της πλειοψηφίας της Βουλής των Αντιπροσώπων. Πρόσφατα, με μια Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου τον Ιούνιο του 2022 (Απόφαση Αρ 93.298), η διαδικασία της επιλογής και του διορισμού του Επιτρόπου τροποποιήθηκε. Η νέα διαδικασία προβλέπει ότι, πριν την λήξη της θητείας του Επιτρόπου, το Υπουργικό Συμβούλιο ξεκινά μια δημόσια κλήση για την έκφραση ενδιαφέροντος για την θέση του Επιτρόπου και ακολούθως, μετά την αξιολόγηση όλων των υποψηφίων, το Συμβούλιο συστήνει τον πιο κατάλληλο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ακολούθως, το προτεινόμενο άτομο πρέπει να εγκριθεί από την πλειοψηφία της Βουλής των Αντιπροσώπων, και ακολούθως, διορίζεται ως Επίτροπος από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

⁴⁸ Η πρόταση των υποψηφίων για διορισμό των μελών της Αρχής Κατά της Διαφθοράς γίνεται από ένα Συμβουλευτικό Συμβούλιο, που ετοιμάζει μια λίστα τριών υποψηφίων για κάθε θέση, υποβάλει την λίστα στην κοινοβουλευτική επιτροπή νομικών υποθέσεων και ακολούθως στον Πρόεδρο που επιλέγει ένα υποψήφιο από την λίστα για κάθε θέση.

⁴⁹ Οι ακόλουθοι αξιωματούχοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Νόμου Law 7(Ι)/2008, Παράρτημα (Άρθρο 2): ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Υπουργοί και Υφυπουργός Παρά τω Προέδρω, Μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων, Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας, Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας, οι πρόεδροι και μέλη των διοικητικών συμβουλίων των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οι πρόεδροι και μέλη της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού, Επίτροπος Ρυθμίσεων Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων, ο πρόεδρος και μέλη της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου, Επίτροπος Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, Επίτροπος Αγροτικών Πληρωμών, ο πρόεδρος και μέλη της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών, Επίτροπος Δικαιωμάτων του Παιδιού. Οποιοσδήποτε άλλος Επίτροπος ή ρυθμιστής ή έφορος που δεν είναι δημόσιος υπάλληλος, διορισμένος σύμφωνα με οποιοδήποτε γενικό ή ειδικό νόμο.

αποδεχθούν οποιοδήποτε αξίωμα, στην Επιτροπή Διερεύνησης Ασυμβίβαστου για διερεύνηση πιθανών περιπτώσεων ασυμβίβαστου.

103. Ο πρόσφατα ψηφισθείς Νόμος περί Διαφάνειας στις Διαδικασίες Λήψης Δημοσίων Αποφάσεων και Συναφών Θεμάτων (Νόμος 20(Ι)/2022) καθορίζει την έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων ως οποιαδήποτε περίπτωση στην οποία το προσωπικό ή ιδιωτικό συμφέρον ενός αξιωματούχου ή μέλους της δημόσιας υπηρεσίας ή του ευρύτερου δημοσίου τομέα ή του εργαζόμενου προς όφελος αξιωματούχου ή συνδεδεμένου με αυτό πρόσωπο επηρεάζει ή ενδέχεται να επηρεάσει τον αμερόληπτο και αντικειμενικό τρόπο με τον οποίο αυτός/ή ενεργεί ή θα ενεργήσει κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του/ης.⁵⁰ Ο Νόμος επιβάλλει την υποχρέωση στους αξιωματούχους να ενημερώσουν γραπτώς την Αρχή Κατά της Διαφθοράς, όταν προκύπτουν τέτοιες συγκρούσεις, ενώ τους υποχρεώνει να απέχουν από μια διαδικασία λήψης αποφάσεων όταν αυτοί (ή τα άτομα που συνδέονται μ' αυτούς) έχουν προσωπικό συμφέρον από την έκβαση της απόφασης. Με την επιφύλαξη των προνοιών του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (GDPR) και του Νόμου περί της Προστασίας Φυσικών Προσώπων έναντι της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών, η Αρχή Κατά της Διαφθοράς μπορεί να αναρτήσει πάνω στην επίσημη ιστοσελίδα της, τα άτομα που έχουν αποκλεισθεί από την διαδικασία λήψης δημοσίων αποφάσεων χωρίς να αποκαλύπτει λεπτομέρειες των λόγων που επέβαλαν την εξαίρεση τους. Δεδομένου της πρόσφατης ίδρυσης της Αρχής Κατά της Διαφθοράς, δεν υπάρχει πρακτική μέχρι τώρα σε σχέση με αυτό.

104. Η GET καλωσορίζει την εισαγωγή της υποχρέωσης ad-hoc αποκάλυψης όποτε προκύπτουν καταστάσεις σύγκρουσης μεταξύ των ιδιωτικών συμφερόντων και των υπηρεσιακών καθηκόντων τους. Αυτή ήταν μια σημαντική ανησυχία της GRECO, που είχε σημειώσει σε προηγούμενες διαδικασίες αξιολόγησης/συμμόρφωσης, ότι η αντίληψη στην Κύπρο για το τί αποτελεί σύγκρουση συμφερόντων ήταν μάλλον στενή, αφού ήταν βασικά περιορισμένη σε μια λίστα ασυμβατοτήτων. Στο πλαίσιο της επί τόπου επίσκεψης, έγινε ξεκάθαρο στην GET ότι οι συγκρούσεις συμφερόντων συνδέονταν αυτόματα με τη διαφθορά και παραπομπή στο ποινικό σύστημα παρά να υπάρχει θεώρηση τους από άποψη πρόληψης και διαχείρισης.

105. Αυτό απαιτεί στοχευμένα μέτρα για τους PTEFs για να αυξήσουν την ευαισθητοποίησή τους για τις πρόνοιες που σχετίζονται με την πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων (συμπεριλαμβανομένης της απαίτησης για ad-hoc αποκάλυψη), καθώς επίσης και την αντίληψη για το τί αποτελεί σύγκρουση συμφερόντων, τους κινδύνους που δημιουργούν και τους τρόπους διαχείρισής τους. Ανάλογα, τόσο ο προτεινόμενος Κώδικας Δεοντολογίας και οι καθοδηγητικές γραμμές (παράγραφος 61), καθώς επίσης και η εκπαίδευση (παράγραφος 63), θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στην πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων. Η αντιμετώπιση του θέματος αυτού θα χρειαστεί περαιτέρω εντατικό και προληπτικό συντονισμό αποφάσεων που λαμβάνουν διάφορα όργανα/επιτροπές με αρμοδιότητες σε αυτό το πεδίο, με απώτερο σκοπό την παροχή εναρμονισμένης προσέγγισης, όπως συστήνεται στην παράγραφο 148.

⁵⁰ Για τον σκοπό του Νόμου, "αξιωματούχος" σημαίνει οποιοδήποτε άτομο που αναλαμβάνει οποιοδήποτε αξίωμα ή θέση που προβλέπεται από ή καθιερύεται δυνάμει του Συντάγματος ή οποιοδήποτε άλλου νόμου της Δημοκρατίας ο οποίος, ως εκ της θέσεώς του, έχει την αρμοδιότητα να ξεκινήσει και/ή να διαμορφώνει το περιεχόμενο και/ή να καθορίζει την τελική έκβαση της διαδικασίας λήψης δημοσίων αποφάσεων.

106. Η GET έχει επίσης ενδιασμούς για το αν ολόκληρο το φάσμα των PTEFs θα εμπίπτει στην απαίτηση της ad-hoc αποκάλυψης, δεδομένου ότι ο νόμος ορίζει μια τέτοια υποχρέωση όταν λειτουργοί έχουν την αρμοδιότητα να ξεκινήσουν και/ή να διαμορφώσουν το περιεχόμενο και/ή να καθορίσουν το τελικό αποτέλεσμα της διαδικασίας λήψης δημοσίων αποφάσεων. Όπως τονίσθηκε προηγουμένως στην έκθεση αυτή, είναι σημαντικό όλα τα άτομα που είναι διορισμένοι σε πολιτική βάση, τα οποία εκτελούν ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα, να υπόκεινται στα πιο ψηλά πρότυπα ακεραιότητας. Αυτός είναι ένας τομέας που πρέπει να τύχει ειδικής προσοχής ιδιαίτερα κατά την υλοποίηση της σύστασης στην παράγραφο 45.

Απαγόρευση ή περιορισμός ορισμένων δραστηριοτήτων

Ασυμβατότητες, εξωτερικές δραστηριότητες και οικονομικά συμφέροντα

107. Σύμφωνα με το Άρθρο 41 του Συντάγματος, το αξίωμα του Προέδρου είναι ασυμβίβαστο μ'αυτό ενός υπουργού ή βουλευτού ή μέλους Κοινοτικής Συνέλευσης ή μέλους οποιουδήποτε δημοτικού συμβουλίου συμπεριλαμβανομένου μ'αυτό του δημάρχου ή μέλους των ενόπλων δυνάμεων ή των δυνάμεων ασφαλείας της Δημοκρατίας ή δημοσίου ή δημοτικού αξιώματος. "Δημόσιο αξίωμα" σημαίνει οποιοδήποτε αξίωμα επ' αμοιβή στη δημόσια υπηρεσία της Δημοκρατίας (ή Κοινοτικής Συνέλευσης), η αμοιβή του οποίου είναι υπό τον έλεγχο είτε της Δημοκρατίας (ή της Κοινοτικής Συνέλευσης) και περιλαμβάνει οποιοδήποτε αξίωμα σε οποιοδήποτε νομικόν πρόσωπον δημοσίου δικαίου ή οργανισμό κοινής ωφελείας.

108. Κατά την θητεία του/ης, ο/η Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν μπορεί να εμπλακεί, είτε άμεσα είτε έμμεσα, για λογαριασμό του/ης ή για τον λογαριασμό οποιουδήποτε άλλου ατόμου, στην εξάσκηση οποιασδήποτε κερδοσκοπικής ή επιχείρησης ή επαγγέλματος.

109. Το αξίωμα ενός υπουργού είναι ασυμβίβαστο μ'αυτό του βουλευτού ή μέλους οποιουδήποτε δημοτικού συμβουλίου περιλαμβανομένου και του δημάρχου ή μέλους των ενόπλων δυνάμεων ή των δυνάμεων ασφαλείας της Δημοκρατίας ή προς δημόσιο ή δημοτικό αξίωμα.

110. Ο Νόμος περί Ασυμβίβαστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων τους (Νόμος 7(Ι)/2008) προβλέπει ασυμβίβαστο με κάποιες δράσεις, δραστηριότητες, ή λειτουργίες σε σχέση με ορισμένους αξιωματούχους. Οι ασυμβατότητες είναι, ως ακολούθως:

(α) η παροχή προς το δημόσιο τομέα ή σε οποιαδήποτε δημόσια οντότητα νομικών, ελεγκτικών, λογιστικών, συμβουλευτικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της εκπόνησης μελετών ή οποιασδήποτε άλλης φύσεως υπηρεσιών,

(β) η ιδιότητα μέλους διοικητικού συμβουλίου, διοικητή, γενικού διευθυντή ή των αναπληρωτών τους, εταιρείας, συνεταιρισμού, κοινοπραξίας ή επιχείρησης του δημοσίου τομέα στην οποία παραχωρήθηκε ή θα παραχωρηθεί οποιαδήποτε σύμβαση δημοσίου για την προμήθεια προϊόντων ή την εκτέλεση έργου ή την παροχή οποιονδήποτε υπηρεσιών,

(γ) η υποβολή προσφοράς ή η ανάληψη οποιασδήποτε σύμβασης για προμήθεια έργων ή υπηρεσιών προς το δημόσιο τομέα, σε οποιαδήποτε δημόσια οντότητα ή κρατική ή ημικρατική εταιρεία από τον ίδιο τον αξιωματούχο ατομικά ή από εταιρεία, συνεταιρισμό,

επιχείρηση ή κοινοπραξία, στην οποία συμμετέχει είτε ως απλός μέτοχος είτε ως μέλος του διοικητικού συμβουλίου με οποιαδήποτε ιδιότητα, είτε ως νομικός σύμβουλος αυτών, (δ) η ιδιότητα διοικητικού συμβούλου ή μέλους του διοικητικού συμβουλίου δημόσιας εταιρείας, και (ε) η ιδιότητα μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή διευθυντή ιδιωτικής εταιρείας ή η ιδιότητα μέλους διοικητικού συμβουλίου ή διευθυντή ημικρατικού οργανισμού, που ασχολείται με την ηλεκτρονικά ή έντυπα μέσα ενημέρωσης.

Συμβόλαια με κρατικές αρχές

111. Ο Νόμος που σχετίζεται με το Ασυμβίβαστο προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων (Άρθρο 3.1, Νόμος 7(Ι)/2008) απαγορεύει την υποβολή προσφοράς ή την ανάληψη οποιασδήποτε σύμβασης για προμήθεια έργων ή υπηρεσιών προς το δημόσιο τομέα, σε οποιαδήποτε δημόσια οντότητα ή κρατική ή ημικρατική εταιρεία από τον ίδιο τον αξιωματούχο ατομικά ή από εταιρεία, συνεταιρισμό, επιχείρηση ή κοινοπραξία, στην οποία συμμετέχει είτε ως απλός μέτοχος είτε ως μέλος του διοικητικού συμβουλίου με οποιαδήποτε ιδιότητα, είτε ως νομικός τους σύμβουλος, την ιδιότητα του διοικητικού συμβούλου ή μέλους του διοικητικού συμβουλίου δημόσιας οντότητας. Ο κάτοχος του αξιώματος δεν μπορεί επίσης να αναλάβει την ιδιότητα μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή διευθυντή ιδιωτικής εταιρείας ή την ιδιότητα μέλους διοικητικού συμβουλίου ή διευθυντή ημικρατικού οργανισμού, που ασχολείται με την ηλεκτρονικά ή έντυπα μέσα ενημέρωσης.

Δώρα

112. Σύμφωνα με την Χάρτα Δεοντολογίας, τα μέλη της Κυβέρνησης δεν πρέπει να δεχθούν οποιοσδήποτε προσκλήσεις για προσωπική φιλοξενία από μια ξένη κυβέρνηση ή από φυσικά ή νομικά άτομα, των η δραστηριότητα οποίων σχετίζεται με το υπουργείο τους.

113. Για την αποδοχή δώρων, η αξία των οποίων υπερβαίνει το €150 υπάρχει μια διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί, με θεσμοθέτηση από το Υπουργικό Συμβούλιο, σε συνάρτηση με μια σχετική σύσταση από το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας. Για δώρα που έχουν ένα απλά φιλοφρονητικό χαρακτήρα ή μικρή αξία, που ανταλλάσσονται μέσω πρωτοκόλλου, είτε στην Κύπρο είτε στο εξωτερικό, μέσα στα πλαίσια επισήμων επισκέψεων, συναντήσεων ή αποστολών, ή άλλες δωρεές, για τις οποίες η μη αποδοχή ή επιστροφή του δώρου θεωρείται ακατάλληλη – θα πρέπει να εφαρμόζονται οι πιο καλές πρακτικές της ΕΕ.⁵¹ Αυτό σημαίνει ότι γενικά τα δώρα που υπερβαίνουν την αξία των €150 δεν πρέπει να γίνονται αποδεκτά, εκτός αν η άρνηση τους δεν θα ήταν προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος. Αυτά τα δώρα πρέπει στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν για το κοινό καλό, που σημαίνει ότι ο αποδέκτης είτε αγοράζει το δώρο και ακολούθως καταθέτει ένα ποσό ίσο με την αξία του δώρου στους Δημόσιους Λογαριασμούς ή τοποθετεί το δώρο στις εγκαταστάσεις του Υπουργείου ή του Προεδρικού Μεγάρου.

114. Όταν ένα δώρο δίνεται απευθείας στο Υπουργείο ή την Προεδρία και όχι σε ένα λειτουργό, τότε ισχύει η δευτεροβάθμια νομοθεσία, ιδιαίτερα, οι Κανονισμοί Κυβερνητικών

⁵¹ Κώδικας Συμπεριφοράς για τα Μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε σχέση με οικονομικά συμφέροντα και συγκρούσεις συμφερόντων, Άρθρο 5 για δώρα ή παρόμοια οφέλη.

Αποθηκών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σύμφωνα με το Άρθρο 49 (γ) των Κανονισμών αυτών, τέτοια δώρα καταχωρούνται σε ένα ειδικό μητρώο που διατηρείται από την αποθήκη (GEN 29), με μια ακριβή αναφορά για το είδος του, την καταγωγή του, ακριβή ή υπολογισμένη αξία και την ημερομηνία κατά την οποία παραλήφθηκε το δώρο. Ακολούθως το δώρο αποθηκεύεται σε μια ειδική βιτρίνα σε μια κύρια ή κεντρική θέση ενός κρατικού κτιρίου ή σε μια αποθήκη.

115. Δώρα που προσφέρονται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, εντός του πλαισίου της πρακτικής του πρωτοκόλλου, είτε στην Κύπρο είτε στο εξωτερικό, στα πλαίσια επισήμων επισκέψεων, συναντήσεων ή αποστολών, οι άλλες δωρεές, για τις οποίες ή μη αποδοχή τους ή η επιστροφή του δώρου θεωρείται ακατάλληλη, διατηρούνται στο Προεδρικό Μέγαρο, σύμφωνα με την ίδια διαδικασία που περιγράφεται πιο πάνω.

116. Η GET σημειώνει ότι η πρόνοια της Χάρτας Δεοντολογίας για τα δώρα περιορίζει την εφαρμόσιμη απαγόρευση στην περίπτωση που (το δώρο) παραλαμβάνεται από ένα δωρεοδόχο του οποίου η δραστηριότητα σχετίζεται με το υπουργείο. Κατά την άποψη της GET, η απαγόρευση θα έπρεπε μάλλον να ισχύει σε οποιοδήποτε δώρο ή όφελος που θα μπορούσε να επηρεάσει, ή φαίνεται ότι επηρεάζει, την εκτέλεση των καθηκόντων των PTEFs. Η πρακτική έχει αποδείξει κάποιες προκλήσεις στον τομέα αυτό, συμπεριλαμβανομένων πρόσφατων ανησυχιών σε σχέση με τη φιλοξενία που δέχθηκε ο Πρόεδρος (ο οποίος, όπως έχει σημειωθεί προηγουμένως, δεν καλύπτεται από τη Χάρτα Δεοντολογίας).⁵² Κατά τη σύνταξη του προτεινόμενου Κώδικα Δεοντολογίας (παράγραφος 61), είναι σημαντικό να συμπεριληφθούν αποτελεσματικές πρόνοιες για δώρα και αυτό το θέμα να λαμβάνει επίσης τη λεπτομερή προσοχή στην προτεινόμενη καθοδήγηση και στα μέτρα για αύξηση της ευαισθητοποίησης των PTEFs (συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου).

Κατάχρηση δημοσίων πόρων

117. Η κατάχρηση δημοσίων πόρων αποτελεί ποινικό αδίκημα, που τιμωρείται, σύμφωνα με τον Νόμο περί Αθεμίτου Κτήσης Περιουσιακού Οφέλους υπό Ορισμένων Αξιωματούχων και Λειτουργών του Δημοσίου (Νόμος 51(I)/2004), με ποινή φυλάκισης μέχρι επτά χρόνια και/ή πρόστιμο €42 715 πλέον τη δήμευση του χρηματικού οφέλους.

Κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών

118. Η κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών καλύπτεται από τον Νόμο περί Κανόνων Ασφαλείας Διαβαθμισμένων Πληροφοριών, Εγγράφων και Υλικού και για Συναφή Θέματα του 2021 (Νόμος 84(I)/2021), που διατυπώνει μια λίστα ατόμων που επηρεάζονται από τον νόμο αυτό, ειδικότερα αυτοί που χειρίζονται διαβαθμισμένες πληροφορίες του Κράτους και της ΕΕ.⁵³ Επίσης προβλέπει την παρακολούθηση των ατόμων αυτών μέσω ενός συστήματος

⁵² Ένας αριθμός αντιπαραθέσεων έχουν προκύψει σε σχέση με ορισμένα δώρα αποδεχόμενα από τον πρώην Πρόεδρο, π.χ. αεροπορικά ταξίδια που ανέλαβε ο πρώην Πρόεδρος, που αφορούσαν αρκετές ναυλωμένες πτήσεις οργανωμένες από ένα Κύπριο πολίτη που ζει στο εξωτερικό που συνεχίστηκαν από τους διαδόχους του μετά τον θάνατο του. Μια άλλη σχετιζόταν με το ιδιωτικό αεροπορικό ταξίδι του πρώην Προέδρου το 2018 στις Σεϋχέλλες για τις οικογενειακές διακοπές του. Βλέπε επίσης την Ειδική Έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας για τα Αεροπορικά Ταξίδια του Προέδρου της Δημοκρατίας (2020). Special Report of the Audit Office of the Republic on Air Travel of the President of the Republic (2020).

⁵³ Άρθρο 4: “Τα άτομα που χειρίζονται διαβαθμισμένες πληροφορίες της Δημοκρατίας και/ή διαβαθμισμένες πληροφορίες της ΕΕ ή τα μέσα επεξεργασίας τέτοιων πληροφοριών, εγγράφων ή υλικού και ειδικότερα:

επαλήθευσης για να διασφαλιστεί, *ανάμεσα σ'άλλα*, έμπιστοι, ότι είναι αξιόπιστοι και μη ευάλωτοι σε εξωτερική πίεση.⁵⁴

119. Είναι η Κυπριακή Αρχή Εθνικής Ασφαλείας (δηλαδή το Υπουργείο Άμυνας),⁵⁵ που επιβλέπει και παρακολουθεί την συμμόρφωση με τους όρους ασφαλείας για διαβαθμισμένες πληροφορίες του Κράτους και της ΕΕ (Άρθρο 5 του Νόμου 84(Ι)/2021).

120. Ο Νόμος παραθέτει επίσης τα αδικήματα και τις ποινές για την κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών. Ιδιαίτερα, οποιοσδήποτε που έχει πρόσβαση σε εμπιστευτικές πληροφορίες και τις διαδίδει ή διαρρέει και/ή δεν συμμορφώνεται με τον Νόμο 84(Ι)/2021 ή κανονισμούς ή διατάγματα που εκδίδονται βάσει αυτού, διαπράττει έγκλημα και υπόκειται σε ποινή φυλάκισης επτά χρόνων και/ή πρόστιμο €350 000.⁵⁶

121. Εξίσου σημαντική είναι η πρόνοια στους όρους Διορισμού των ΡΤΕFs, που περιέχονται στα συμβόλαια εργοδότησης τους, που τονίζει την υποχρέωση να διατηρηθεί απόλυτη εμπιστευτικότητα οποιωνδήποτε πληροφοριών, εγγράφων ή δεδομένων που περιέρχονται στην γνώση τους, μέσα στα πλαίσια των καθηκόντων και ευθυνών τους.

Περιορισμοί μετά την εργοδότηση

(α) μέλη της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της Δημοκρατίας στην ΕΕ, καθώς και τα μέλη των αντιπροσωπιών της Δημοκρατίας, που παρευρέθηκαν σε συνόδους του Συμβουλίου ή συνεδριάσεις των επιτροπών και ομάδων του ή λαμβάνουν μέρος σε άλλες δραστηριότητες του Συμβουλίου,

(β) άλλα μέλη της δημόσιας υπηρεσίας της Δημοκρατίας τα οποία χειρίζονται διαβαθμισμένες πληροφορίες και/ή διαβαθμισμένες πληροφορίες της ΕΕ, ανεξαρτήτως εάν υπηρετούν στο έδαφος της Δημοκρατίας ή στο έδαφος κρατών μελών ή σε τρίτα κράτη,

(γ) οι εξωτερικοί συμβασιούχοι της Δημοκρατίας και το αποσπασμένο προσωπικό που χειρίζεται διαβαθμισμένες πληροφορίες της Δημοκρατίας και της ΕΕ, και

(δ) οποιαδήποτε άλλα πρόσωπα που, λόγω της φύσης της εργασίας τους, χειρίζονται περιστασιακά ή σε τακτική βάση διαβαθμισμένες πληροφορίες της Δημοκρατίας και της ΕΕ, περιλαμβανομένων προσώπων που εργοδοτούνται από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή από δημοτικές αρχές,

Οφείλουν να συμμορφωθούν με τις διατάξεις του Νόμου αυτού και τις πρόνοιες των Κανονισμών και Διαταγμάτων που εκδίδονται δυνάμει αυτού και στην περίπτωση των διαβαθμισμένων πληροφοριών της ΕΕ, τις διατάξεις της Απόφασης 2013/488 / ΕΕ.

⁵⁴ Οι παράγραφοι 2 μέχρι 6 του Άρθρου 15 δηλώνουν ότι:

(2) Όλα τα πρόσωπα που απαιτείται να έχουν πρόσβαση σε διαβαθμισμένες πληροφορίες και/ή διαβαθμισμένες πληροφορίες της ΕΕ θα υπόκεινται σε έλεγχο ώστε να εξακριβώνεται κατά πόσο αυτά είναι έμπιστα, διαθέτουν χαρακτήρα και σύνεση, ώστε να μη δημιουργούν αμφιβολίες για την αξιοπιστία τους, και δεν είναι ευάλωτα σε πιέσεις από εξωτερικούς παράγοντες ή άλλες πηγές που θα μπορούσε να συνιστούν απειλή για την ασφάλεια, τηρουμένων των διατάξεων του εδαφίου (1) και του περί της Προστασίας των Φυσικών Προσώπων Έναντί της Επεξεργασίας των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Δεδομένων αυτών του Νόμου.

(3) Ο αναφερόμενος στο εδάφιο (2) έλεγχος διενεργείται με μεγαλύτερη προσοχή ανάλογα με το επίπεδο διαβάθμισης, τον όγκο και την ειδική πρόσβαση σε διαβαθμισμένες πληροφορίες ή/και διαβαθμισμένες πληροφορίες της ΕΕ.

(4) Για τους ελέγχους ασφάλειας που έχουν πραγματοποιηθεί για το προσωπικό τηρούνται σχετικά αρχεία.

(5) Το προσωπικό ενημερώνεται για τους κανόνες ασφαλείας που ισχύουν κατά την εργασία του και εκπαιδεύεται ανάλογα.

(6) Τα διευθυντικά στελέχη των υπηρεσιών και φορέων της Δημοκρατίας οφείλουν να έχουν πλήρη εικόνα για τα μέλη του προσωπικού τους που χειρίζονται διαβαθμισμένες πληροφορίες ή και διαβαθμισμένες πληροφορίες της ΕΕ, σύμφωνα και με τις σχετικές διατάξεις του παρόντος Νόμου και των Κανονισμών ή/και Διαταγμάτων που εκδίδονται δυνάμει αυτού.

⁵⁵ <https://mod.gov.cy/en/eea.html>; <http://www.nsa.gov.cy>

⁵⁶ Άρθρο 19 του Νόμου 84(Ι)/2021.

122. Για πρώην υπαλλήλους του δημοσίου τομέα, που αναζητούν να συνεχίσουν να εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα, ισχύει ο Νόμος περί του Ελέγχου της Ανάληψης Εργασίας στον Ιδιωτικό Τομέα από Πρώην Κρατικούς Αξιωματούχους και Ορισμένους Πρώην Υπαλλήλους του Δημοσίου και του Ευρύτερου Δημοσίου Τομέα (Νόμος 114(Ι)/2007). Διατυπώνει περιορισμούς για τις ευκαιρίες εργοδότησης τους στον ιδιωτικό τομέα με σκοπό την προστασία του δημοσίου συμφέροντος από την πιθανότητα οι προνομιακές πληροφορίες να χρησιμοποιηθούν για το όφελος φυσικών προσώπων και οντοτήτων ιδιωτικού δικαίου και εναντίον των συμφερόντων του Κράτους, ως αποτέλεσμα μιας θέσης που ο/η ίδιος/α κατείχε προηγουμένως.

123. Πιο συγκεκριμένα, αξιωματούχοι πρέπει να κάνουν αίτηση στην Ανεξάρτητη Ειδική Επιτροπή (βλέπε παραγράφους 137-138) για οποιαδήποτε εργοδότηση που επιθυμούν να αναλάβουν στον ιδιωτικό τομέα εντός δύο χρόνων από την αποχώρησή τους από το αξίωμα. Η Επιτροπή ετοιμάζει μια λεπτομερή και αιτιολογημένη απόφαση, η οποία μπορεί είτε να επιτρέψει τον αιτητή να εργοδοτηθεί άνευ όρων από ένα συγκεκριμένο εργοδότη του ιδιωτικού τομέα ή να αναλάβει μια εργοδότηση στον ιδιωτικό τομέα που υπόκειται σε περιορισμούς ή όρους. Αυτοί οι περιορισμοί ή όροι μπορούν να επιβληθούν σε σχέση με τη φύση των καθηκόντων που θα εκτελεσθούν στο πλαίσιο της ανάληψης μιας εργοδότησης με ένα συγκεκριμένο εργοδότη ή σχετικά με τον χρόνο της ανάληψης της εργασίας για τον συγκεκριμένο εργοδότη. Κυρώσεις, που αποτελούνται από πρόστιμα ή φυλάκιση, ισχύουν σε περίπτωση παράβασης (βλέπε παράγραφο 138 για λεπτομέρειες). Αναφέρθηκε στην GET, μετά από την επί τόπου επίσκεψη, ότι μια τροποποίηση του Νόμου βρίσκεται τώρα υπό εξέταση από το Ανώτατο Δικαστήριο μετά από παραπομπή για την συνταγματικότητα της από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

*Αποφάσεις της Ανεξάρτητης Ειδικής Επιτροπής
για τον Έλεγχο Ανάληψης Εργασίας στον Ιδιωτικό Τομέα*

ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	ΕΓΚΡΙΘΗΚΑΝ ΧΩΡΙΣ ΟΡΟΥΣ	ΕΓΚΡΙΘΗΚΑΝ ΜΕ ΟΡΟΥΣ	ΑΠΟΡΡΙΦΘΗΚΑΝ
2019	11	6	1	4
2020	17	10	6	1
2021	21	8	7	6
2022	13	4	1	8

124. Η GET σημειώνει ότι το θέμα με τις περιστρεφόμενες πόρτες (μεταπήδηση στον ιδιωτικό τομέα), είναι αρκετά επίκαιρο στην Κύπρο. Οι σχετικοί κανόνες υιοθετήθηκαν το 2007 (ως έχουν τροποποιηθεί). Τα μέσα ενημέρωσης έχουν αποκαλύψει, σε αρκετές περιπτώσεις (ειδικά πριν το 2007), την ύπαρξη μιας απευθείας σχέσης μεταξύ της δραστηριότητας που εκτελείται από PTEF ενώ έχουν το αξίωμα, και τις νέες αρμοδιότητες που αποκτούν στον ιδιωτικό τομέα μετέπειτα (π.χ. στους τομείς υγείας, ενέργειας, τραπεζικό, κλπ.). Η GET καλωσορίζει το ότι ο νόμος προβλέπει για την Επιτροπή να ενεργήσει όταν κληθεί (αλλά) και αυτεπάγγελα (*ex officio*) (μπορεί να καλέσει ένα άτομο όταν διαπιστώσει ότι υπήρξε παραβίαση του νόμου), όμως σημειώνει ότι, στην πράξη, η δραστηριότητα της επικεντρώνεται ως επί το πλείστον στην ανταπόκριση της σε αιτήματα για εξουσιοδότηση για ενασχόληση με ιδιωτικές δραστηριότητες. Τα στοιχεία που παρέχονται (βλέπε τον πίνακα πιο πάνω) επίσης υποδεικνύουν ένα περιορισμένο αριθμό αιτημάτων. Επιπρόσθετα, δεν είναι δυνατό να δούμε από τα εν λόγω στοιχεία για ποιο είδος υποθέσεων έγινε χειρισμός και την αιτιολόγηση πίσω από τις αποφάσεις που λήφθηκαν. Η GET σημειώνει επίσης ότι οι ισχύοντες κανόνες δεν καλύπτουν όλους τους πολιτικά διορισθέντες σύμφωνα με το πεδίο

εφαρμογής του *personae* τους (Άρθρο 4, Νόμος 114(Ι)/2007).⁵⁷ **Η GRECO συνιστά ότι το καθεστώς μετά την εργοδότηση πρέπει να αναθεωρηθεί ούτως ώστε να βελτιωθεί η διαφάνεια και η αποτελεσματικότητα του και ότι πρέπει να διευρυνθεί το πεδίο του για να καλύψει όλα τα άτομα με ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα.**

Δήλωση περιουσιακών στοιχείων, εισοδήματος, υποχρεώσεων και συμφερόντων

Απαιτήσεις για δηλώσεις

125. Υπάρχουν δύο παράλληλα, αλλά αυτόνομα συστήματα οικονομικής αναφοράς, ένα για τον Πρόεδρο, υπουργούς και μέλη της Βουλής (Νόμος 49(Ι)/2004), και ένα άλλο για τα ούτω καλούμενα δημόσια εκτεθειμένα άτομα (Νόμος 50(Ι)/2004). Δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων πρέπει να υποβληθούν εντός τριών μηνών από την ανάληψη του αξιώματος και κάθε τρία χρόνια μετέπειτα, κατά την διάρκεια της θητείας τους, καθώς επίσης και εντός τριών μηνών από το τέλος της θητείας τους.

126. Τα στοιχεία της δήλωσης περιλαμβάνουν: ακίνητη περιουσία, συμπεριλαμβανομένων τίτλων και επιβαρύνσεων επ' αυτής με πλήρη περιγραφή του είδους, την έκταση, τα τοπογραφικά στοιχεία, τα μέσα και το αρχικό κόστος απόκτησης της περιουσίας, όλα τα μέσα μεταφοράς περιλαμβανομένων και σκαφών, το ουσιαστικό οικονομικό συμφέρον σε οποιαδήποτε επιχείρηση, περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους που αποτελούνται από χρεόγραφα, χρεωστικά ομόλογα, μετοχές και μερίσματα προς ίδιον οικονομικό όφελος του/ης σε ιδιωτικές και δημόσιες εταιρείες, καταθέσεις σε εμπορικές τράπεζες, ταμειυτήρια ή συνεργατικές εταιρείες, τα εισοδήματα ή ωφελήματα από ασφαλιστικά συμβόλαια και οποιαδήποτε άλλα εισοδήματα. Επιπρόσθετα, οι δηλώσεις πρέπει να περιλαμβάνουν οποιαδήποτε διαφοροποίηση στα περιουσιακά στοιχεία, η οποία έχει μεσολαβήσει από την αμέσως προηγούμενη δήλωση, μαζί με επαρκή επεξήγηση που να δικαιολογούν τη διαφοροποίηση αυτή, και κατάσταση των χρεών που κατέχονται. Τα περιουσιακά στοιχεία, εισόδημα και υποχρεώσεις των συζύγων και ανηλίκων τέκνων πρέπει επίσης να δηλωθούν, αλλά αυτή η πληροφορία δεν δημοσιεύεται.⁵⁸

127. Κατά τη διάρκεια της επί τόπου επίσκεψης, η GET άκουσε επαναλαμβανόμενη κριτική αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του συστήματος. Οι συζητήσεις συνεχίζονταν εντός της Κυβέρνησης για το πώς να αναβαθμιστούν οι απαιτήσεις για οικονομική αναφορά. Η GET πληροφορήθηκε, μετά την επί τόπου επίσκεψη, ότι δύο νομοσχέδια, που αναθεωρούν τους

⁵⁷ Άρθρο 4 του Νόμου: “κρατικός αξιωματούχος” σημαίνει ένας υπουργός, κυβερνητικός εκπρόσωπος, Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας, Βοηθός Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας, Αρχηγός της Αστυνομίας, Βοηθός Αρχηγός της Αστυνομίας, Διευθυντής του Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας, Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου, επίτροπος, έφορος ή ρυθμιστής, διορισμένος σύμφωνα με τον νόμο ή απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

⁵⁸ Κατόπιν απόφασης του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, καθορίστηκε ότι οι πληροφορίες που σχετίζονται με συζύγους και τέκνα δεν θα δημοσιεύονταν. Για το θέμα αν θα συμπεριληφθούν στις αποκαλύψεις οικονομικές πληροφορίες για ενήλικα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας, ένα τέτοιο ενδεχόμενο έχει θεωρηθεί από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων κατά τον λεπτομερή έλεγχο του Νομοσχεδίου που σχετίζεται με την τροποποίηση του Νόμου περί Δήλωσης Περιουσιακών Στοιχείων και Ελέγχων Περιουσίας του Προέδρου των Υπουργών και των Μελών της Βουλής [Νόμος 49(Ι)/2004], που τέθηκε σε ισχύ ως Νόμος 68(Ι)/2017. Όπως αναφέρθηκε στην έκθεση της επιτροπής στην ολομέλεια, η επιτροπή ζήτησε πληροφορίες για τα συστήματα δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων διάφορων κρατών μέσω του Ευρωπαϊκού Κέντρου Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών για την υποβολή πληροφοριών από εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας. Τελικά αποφασίσθηκε από την επιτροπή να περιορισθεί το πεδίο εφαρμογής του νόμου σε ανήλικα τέκνα.

υφιστάμενους νόμους, συζητούνται στην ανάλογη Κοινοβουλευτική Επιτροπή. Το Υφυπουργείο για τη Ψηφιακή Πολιτική έχει ήδη ετοιμάσει μια ηλεκτρονική πλατφόρμα που θα τεθεί σε εφαρμογή μόλις θεσπιστούν οι αναθεωρημένοι νόμοι. Η πλατφόρμα προορίζεται για την ηλεκτρονική υποβολή οικονομικών δηλώσεων. Ο καταθέτης, εκτός από την αρχική υποβολή, θα έχει την ευκαιρία να τροποποιήσει την δήλωση του/ης όπου υπάρχει διαφοροποίηση για τα περιουσιακά στοιχεία. Επιπλέον, η πλατφόρμα διευκολύνει όχι μόνο την ηλεκτρονική υποβολή, αλλά σκοπεύει επίσης να προσφέρει ένα αποτελεσματικό ψηφιακό μηχανισμό ελέγχου σχετικά με την ακρίβεια των υποβληθέντων δηλώσεων. Για τον σκοπό αυτό, η πλατφόρμα πρέπει να συνδεθεί ηλεκτρονικά με τη βάση δεδομένων άλλων κυβερνητικών τμημάτων (π.χ. Τμήμα Φορολογίας, Κτηματολόγιο κλπ). Το νομοσχέδιο, όπως είναι τώρα, προβλέπει ότι οι πληροφορίες στην ηλεκτρονική πλατφόρμα θα είναι διαθέσιμες στο κοινό.

128. Η GET βλέπει διάφορα σημαντικά ελαττώματα στο παρόν στάδιο. Πρώτο, σχετικά με την μορφή και το περιεχόμενο της δήλωσης, δεν υπάρχει απαίτηση για ηλεκτρονική υποβολή και κάποια πεδία είναι μπερδεμένα, ασαφή, και ανοικτά προς ερμηνεία. Επιπλέον, φαίνεται ότι είναι απαραίτητη πιο αναλυτική κατάσταση για κάλυψη της κινητής περιουσίας (ένα κενό που έχει ήδη εντοπισθεί, το οποίο έτυχε σύστασης στον Τέταρτο Γύρο Αξιολόγησης). Δεύτερο, σχετικά με την περιοδικότητα της υποβολής, η τακτική αναφορά είναι κάθε τρία χρόνια που φαίνεται (να είναι) μια μάλλον μεγάλη περίοδος, ειδικά όταν στο μεταξύ υπήρξε μια ουσιαστική διαφοροποίηση περιουσίας. Η πιο συχνή αναφορά, για παράδειγμα σε ετήσια βάση ή όταν συμβαίνουν ουσιαστικές αλλαγές στα περιουσιακά στοιχεία και συμφέροντα, θα έκαναν το σύστημα δήλωσης πιο αποτελεσματικό και αιτιολογημένο. Η GET κατανοεί ότι υπάρχει μια συζήτηση εν εξελίξει (με μερικά αρχικά βήματα υπό προετοιμασία, βλέπε παράγραφο 127) για τον τρόπο αντιμετώπισης ορισμένων από αυτές τις ελλείψεις.

129. Τέλος, οι απαιτήσεις για οικονομική δήλωση δεν ισχύουν για όλες τις κατηγορίες των PTEFs που καλύπτονται στην παρούσα έκθεση, παρά μόνο για τον Πρόεδρο, υπουργούς/υφυπουργούς (Νόμος 49(Ι)/2004), και τον κυβερνητικό εκπρόσωπο, τον διευθυντή του Γραφείου του Προέδρου, τους Επιτρόπους, και τον Γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου (Νόμος 50(Ι)/2004). Επομένως, ο αναπληρωτής Κυβερνητικός εκπρόσωπος, ο διευθυντής του Γραφείου Τύπου του Προέδρου, σύμβουλοι του Προέδρου και CPTAs που έχουν προσληφθεί κατά την κρίση της κεντρικής κυβέρνησης για να παρέχουν συμβουλή σε PTEFs, δεν υποχρεώνονται στο παρόν στάδιο να υποβάλουν οικονομικές δηλώσεις. Η GET είναι της άποψης ότι εφόσον αυτά τα άτομα εμπιστοσύνης έχουν ρόλο στη λήψη αποφάσεων/διαμόρφωση πολιτικών, πρέπει να καλύπτονται από παρόμοιες απαιτήσεις αποκάλυψης. Κάνοντας αυτό, πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στο θέμα της συμπερίληψης οικονομικών πληροφοριών για συζύγους και εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας στις δηλώσεις τους (είναι κατανοητό ότι τέτοιες πληροφορίες δεν χρειάζεται απαραίτητα να δημοσιοποιούνται). **Η GRECO συνιστά (i) την επέκταση σε όλα τα άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα (συμπεριλαμβανομένων των αναπληρωτών εκπροσώπων, του διευθυντή του Γραφείου Τύπου του Προέδρου, των συμβούλων του Προέδρου και των CPTAs που έχουν προσληφθεί κατά τη διακριτική ευχέρεια της κεντρικής κυβέρνησης για να συμβουλεύουν τα άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα) του καθήκοντος να δηλώνουν τα οικονομικά συμφέροντα τους, και να αξιολογηθεί η συμπερίληψη των πληροφοριών για συζύγους, πολιτικούς συμβίους και εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας, (είναι κατανοητό ότι οι τελευταίες πληροφορίες δεν είναι αναγκαίο να δημοσιεύονται); (ii) τον επανασχεδιασμό των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων για παροχή αναλυτικότερης πληροφόρησης και**

καλύτερης συγκρισιμότητας, (iii) την υποβολή τους διαδικτυακά σε μορφή που να είναι αναγνώσιμη από μηχανή για να επιτραπεί η αυτοματοποιημένη επεξεργασία και επαλήθευση, και (iv) την αναθεώρηση της συχνότητας της υποχρέωσης αποκάλυψης με σκοπό την ενίσχυση της χρησιμότητας των πληροφοριών που παραλαμβάνονται και τη συνολική αποτελεσματικότητα του συστήματος.

130. Επιπλέον, το παρόν σύστημα εποπτείας και εφαρμογής χρειάζεται αναβάθμιση. Από τις αρμόδιες επιτροπές (βλέπε παραγράφους 139-145) λείπει η ανεξαρτησία, το προσωπικό, η οικονομική εμπειρογνωμοσύνη, και οι εξουσίες για να διεξάγουν αποτελεσματικές επαληθεύσεις και να μπορούν να εντοπίσουν κρυφές ροές χρημάτων. Στο παρόν στάδιο, το είδος επαλήθευσης που διεξάγεται είναι φορμαλιστικό, χωρίς να προχωρεί πιο πέρα και χωρίς διασταυρωμένο έλεγχο δεδομένων με άλλες βάσεις δεδομένων. Επιπλέον, ενώ είναι δυνατό για το κοινό να υποβάλει παράπονα στις αρμόδιες επιτροπές, αυτή δεν είναι συνήθης πρακτική. Όσον αφορά την εφαρμογή, το σύστημα έχει επίσης βασικά ελαττώματα. Ο Νόμος 49(Ι)2004 δεν προβλέπει οποιαδήποτε καθορισμένη κύρωση σε περιπτώσεις παραλείψεων υποβολής δήλωσης ή για ψευδείς δηλώσεις. Επιπρόσθετα, αφήνει στην κρίση του Προέδρου την απόφαση να υποβάλει κύρωση σε ένα υπουργό/υφυπουργό για παράλειψη υποβολής ή για λανθασμένη υποβολή. Τίποτε δεν αναφέρεται για το πώς ο Πρόεδρος ο/η ίδιος/α θα τιμωρείτο στην περίπτωση μιας παράβασης οικονομικής αποκάλυψης. Όσον αφορά τον Νόμο 50(Ι)2004 για τις υποχρεώσεις αποκάλυψης περιουσιακών στοιχείων για δημόσια εκτεθειμένα πρόσωπα, αυτός προβλέπει κυρώσεις για ψευδείς δηλώσεις (φυλάκιση μέχρι ένα χρόνο ή/και πρόστιμο) και μη-αποκάλυψη (πρόστιμο), ωστόσο δεν αναφέρει τίποτε για καθυστερημένη υποβολή και ατελείς δηλώσεις. Δεν έχει επιβληθεί καμιά κύρωση δυνάμει του Νόμου 49(Ι)2004 όσον αφορά τον Πρόεδρο και τους υπουργούς. Σύμφωνα με τον Νόμο 50(Ι)2004, κάποιες κυρώσεις (πρόστιμα) έχουν επιβληθεί (συμπεριλαμβανομένης και της περίπτωσης ενός Επιτρόπου), καθώς επίσης και την δημοσίευση διαδικτυακά του ονόματος του ατόμου που δεν υπέβαλε την αποκάλυψη. **Η GRECO συνιστά (i) τη διασφάλιση ουσιαστικών επαληθεύσεων οικονομικών δηλώσεων ατόμων που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα, (ii) να δοθεί για το σκοπό αυτό επαρκής εξουσία, εξειδίκευση, πόροι, και ανεξαρτησία, και (iii) να τεθούν σε εφαρμογή ξεκάθαρες επιπτώσεις και αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις για να διασφαλιστεί η αλήθεια των πληροφοριών που δηλώνονται, καθώς επίσης και η ουσιαστικά έγκαιρη υποβολή δήλωσης.**

Λογοδοσία και μηχανισμοί εφαρμογής

Μη-ποινικοί μηχανισμοί λογοδοσίας

Η Αρχή Κατά της Διαφθοράς

131. Ο Νόμος περί της Ίδρυσης και Λειτουργίας μιας Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς προβλέπει μια Ανεξάρτητη Αρχή που αποτελείται από τον Επίτροπο Διαφάνειας και τέσσερα μέλη. Όλα τα πέντε μέλη είναι διορισμένα από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η απόφαση του οποίου είναι βασισμένη πάνω στη σύσταση ενός Γνωμοδοτικού Συμβουλίου, που προτείνει μια λίστα προσοντούχων υποψηφίων: τριών για κάθε θέση. Αυτή η λίστα ακολουθώντας υποβάλλεται στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων, και, μετά από μια εμπιστευτική συζήτηση ενώπιον της αναφερόμενης επιτροπής, το Συμβούλιο υποβάλλει την λίστα στον Πρόεδρο. Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο αποτελείται από πέντε μέλη (ένα συνταξιούχο δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου και τέσσερα *ex officio* μέλη, τον

Πρόεδρο της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών, τον Πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, τον Πρόεδρο του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου και τον Πρόεδρο της Συνόδου Πρυτάνεων Κυπριακών Πανεπιστημίων.

132. Η Αρχή Κατά της Διαφθοράς μπορεί να διερευνήσει καταγγελίες εναντίον οποιουδήποτε δημοσίου υπαλλήλου ή αξιωματούχου, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της Δημοκρατίας. Από την άποψη αυτή, έχει πρόσβαση, ανάμεσα σ'άλλα, σε πληροφορίες, βάσεις δεδομένων και μπορεί να πάρει καταθέσεις και να προσλάβει ειδικούς για την εκτέλεση συγκεκριμένων ενεργειών διερεύνησης. Κανονισμοί αναφορικά με την επιλογή εξειδικευμένων λειτουργιών επιθεώρησης που χρειάζονται για να επιτευχθεί η πλήρης λειτουργικότητα της Αρχής και την περαιτέρω προσθήκη μιας σειράς κυρώσεων, θεσπίστηκαν και τέθηκαν σε ισχύ στις 16 Δεκεμβρίου 2022.

133. Δυνάμει του Νόμου περί Διαφάνειας στις Διαδικασίες Λήψης Δημοσίων Αποφάσεων και Συναφών Θεμάτων (Νόμος 20(Ι)/2022), η Αρχή όταν εξετάζει θέματα σύγκρουσης συμφερόντων έχει επίσης ένα εποπτικό ρόλο σχετικά με τις επαφές των δημοσίων λειτουργών με αντιπροσώπους ομάδων συγκεκριμένου συμφέροντος. Οι κυρώσεις για παραβάσεις του προαναφερθέντος Νόμου αποτελούνται από διοικητικά πρόστιμα (μέχρι €100 000), αναστολή και ανάκληση της εγγραφής στο μητρώο λομπιστών.

Επιτροπή για την Διερεύνηση του Ασυμβίβαστου

134. Στο πλαίσιο του Νόμου περί Ασυμβίβαστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων (Νόμος 7(Ι)/2008) καθιερύεται Επιτροπή Διερεύνησης Ασυμβίβαστου η οποία αποτελείται από ένα συνταξιούχο δικαστή, ο οποίος ενεργεί ως πρόεδρος της Επιτροπής, το Γενικό Λογιστή της Δημοκρατίας, από ένα Εισαγγελέα της Δημοκρατίας του Γραφείου του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και από το Γενικό Διευθυντή της Βουλής των Αντιπροσώπων που θα ενεργούν ως μέλη και θα διορίζονται όλοι από το Υπουργικό Συμβούλιο.

135. Αυτή διερευνά είτε αυτεπάγγελα, κατόπιν καταγγελίας ή μετά από γραπτή αποκάλυψη του ατόμου που αναλαμβάνει αξίωμα. Αν αποφανθεί ότι συντρέχουν λόγοι ασυμβίβαστου και υπήρχε επηρεασμός από ένα αξιωματούχο (κλπ.), τότε διεξάγεται έρευνα και συντάσσεται αιτιολογημένο πόρισμα το οποίο υποβάλλεται στο όργανο διορισμού του εν λόγω αξιωματούχου. Η διαδικασία διερεύνησης, τα συμπεράσματα, και οι κλήσεις μαρτύρων ενώπιον της Επιτροπής υπόκεινται σε κανονισμούς που έχουν εκδοθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο και έχουν εγκριθεί από την Βουλή των Αντιπροσώπων. Το αιτιολογημένο πόρισμα συνιστά διοικητική πράξη για την οποία μπορεί να ασκηθεί έφεση στο Ανώτατο Δικαστήριο.

136. Ανεξάρτητα από οποιοσδήποτε άλλες νομικές συνέπειες, όλες οι πράξεις, οι συμβάσεις, τα προνόμια, οι επιχορηγήσεις ή άλλες παραχωρήσεις δικαιωμάτων που έγιναν επ' ωφελεία του ευρεθέντος κατά τρόπο ασυμβίβαστο είναι άκυρες σε σχέση με τον αξιωματούχο που βρέθηκε ένοχος για παράβαση του νόμου. Ψευδείς ή αναληθείς δηλώσεις στην Επιτροπή υπόκεινται σε ποινική ευθύνη, που μπορεί να υπόκειται σε πρόστιμο και/ή φυλάκιση.

Ανεξάρτητη Ειδική Επιτροπή για τον Έλεγχο της Ανάληψης Εργασίας στον Ιδιωτικό Τομέα

137. Δυνάμει του Νόμου περί του Ελέγχου Ανάληψης Εργασίας στον Ιδιωτικό Τομέα από Πρώην Κρατικούς Αξιωματούχους και Ορισμένους Πρώην Υπαλλήλους του Δημοσίου και του Ευρύτερου Δημοσίου Τομέα (Νόμος 114(Ι)/2007), καθιδρύθηκε μια Ανεξάρτητη Ειδική Επιτροπή. Αυτή αποτελείται από ένα εκπρόσωπο της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, διορισμένο από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας που θα είναι ο Πρόεδρος της Επιτροπής, ένα εκπρόσωπο της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, διορισμένο από τον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας, και ένα εκπρόσωπο του Γενικού Λογιστηρίου της Δημοκρατίας, διορισμένο από τον Γενικό Λογιστή.

138. Η αρμοδιότητα της είναι να εξετάζει αιτήσεις από πρώην κρατικούς αξιωματούχους και να αποφασίζει αν ο αιτητής μπορεί να αναλάβει εργασία στον ιδιωτικό τομέα ή όχι. Αυτή διερευνά αυτεπάγγελτα ή κατόπιν καταγγελίας ή μετά από γραπτή αποκάλυψη του ατόμου που αναλαμβάνει καθήκοντα. Παραβάσεις των διατάξεων μπορεί να επιφέρουν κυρώσεις που περιλαμβάνουν πρόστιμα (μέχρι €30 000) ή φυλάκιση (μέχρι τρία χρόνια).

Ειδική Κοινοβουλευτική Επιτροπή για τη Δήλωση και Εξέταση Οικονομικών Συμφερόντων

139. Ο Νόμος περί του Προέδρου, Υπουργών, και Βουλευτών (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσιακών Στοιχείων) (Νόμος 49(Ι)/2004) προβλέπει μια Ειδική Κοινοβουλευτική Επιτροπή για τη Δήλωση και Εξέταση Οικονομικών Συμφερόντων (“η Επιτροπή”), που διασφαλίζει την συμμόρφωση με την υποχρέωση υποβολής δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων.

140. Ο Νόμος προβλέπει καθοδήγηση για το πότε μια διαδικασία μπορεί να ξεκινήσει, για παράδειγμα, κατόπιν καταγγελίας υποδεικνύοντας ότι λεπτομέρειες λείπουν από τη δήλωση, ή όταν είναι φανερό ότι η δήλωση είναι λανθασμένη. Οποιοσδήποτε μπορεί να υποβάλει καταγγελία στην Επιτροπή αυτή, με ένορκη γραπτή δήλωση.

141. Οποιοσδήποτε που παρεμποδίζει το ελεγκτικό έργο ή αρνείται να παρέχει αποδεικτικά στοιχεία, θα θεωρηθεί ένοχος αδικήματος και, αν καταδικαστεί, του επιβάλλεται πρόστιμο που δεν υπερβαίνει €5 000 και/ή ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τον ένα χρόνο. Ο έλεγχος των περιουσιακών στοιχείων πρέπει να συμπληρωθεί εντός τριών μηνών από την παραλαβή της δήλωσης. Αφού συμπληρωθεί ο έλεγχος, συντάσσεται μια έκθεση. Σύμφωνα με τον νόμο, για να εκπληρώσει την εντολή της, η Επιτροπή μπορεί να παραπέμψει τον λογιστικό και οικονομικό έλεγχο των δηλώσεων σε ένα επαγγελματία ελεγκτή, που είναι αδειοδοτημένος ως επαγγελματίας σύμφωνα με τους νόμους της Δημοκρατίας και που επιλέγεται από μια λίστα που ετοιμάζεται με μια ομόφωνη απόφαση του Προέδρου της Βουλής, του Υπουργού Οικονομικών και του Γενικού Ελεγκτή.

142. Αν η Επιτροπή διαπιστώσει λόγους για περαιτέρω διερεύνηση βάσει της έκθεσης αυτής, ενημερώνει τον ελεγχόμενο Πρόεδρο ή Υπουργό. Ο τελευταίος θα έχει ένα μήνα για να ανταποκριθεί από τη ημερομηνία κοινοποίησης και θα παρέχει τις αιτούμενες πληροφορίες. Αν η Επιτροπή δεν διαπιστώσει λόγο για οποιαδήποτε περαιτέρω διερεύνηση, ετοιμάζει μια έκθεση την οποία αποστέλλει, μαζί με την έκθεση του ελεγκτή, στο ελεγχόμενο Πρόεδρο ή Υπουργό. Αν υπάρχουν λόγοι για συνέχιση της έρευνας, ο ελεγχόμενος Πρόεδρος ή Υπουργός ενημερώνεται περί αυτού από την Επιτροπή.

143. Ο Νόμος 49(Ι)/2004 δεν προβλέπει οποιαδήποτε καθορισμένη κύρωση σε περιπτώσεις παράλειψης υποβολής δήλωσης ή για ψευδείς δηλώσεις. Ωστόσο, προβλέπει ότι οι συνέπειες αποφασίζονται από τον Πρόεδρο.

Συμβούλιο Δήλωσης Περιουσιακών Στοιχείων

144. Τέλος, ο Νόμος 50(Ι)/2004 καθιδρύει Συμβούλιο Δήλωσης Περιουσιακών Στοιχείων που διασφαλίζει τη συμμόρφωση με την υποχρέωση των πολιτικά εκτεθειμένων προσώπων να υποβάλουν δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων. Το Συμβούλιο αποτελείται από τρία μέλη, που περιλαμβάνει ένα δικηγόρο αναγνωρισμένου κύρους και αξιοπιστίας ως Πρόεδρο και δύο άλλα άτομα αναγνωρισμένου κύρους και αξιοπιστίας ως μέλη, διορισμένοι από το Υπουργικό Συμβούλιο. Η GET ενημερώθηκε ότι το Συμβούλιο στο παρόν στάδιο παρακολουθεί τις δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων περίπου 1 000 ατόμων.

145. Ο Νόμος καθιερώνει περαιτέρω ότι η εργασία συμμόρφωσης μπορεί να διεξαχθεί *ex officio* αν εντοπισθούν ατασθαλίες ή κατόπιν δημοσίου παραπόνου, στην οποία περίπτωση καλούνται εγκεκριμένοι ελεγκτές στην διαδικασία επιβεβαίωσης των δηλώσεων. Σύμφωνα με τις εφαρμοσμένες κυρώσεις, η μη-υποβολή δήλωσης τιμωρείται με πρόστιμο (μέχρι €5 000 και μέχρι €100 για κάθε μέρα συνέχισης της παράλειψης) και φυλάκιση (μέχρι ένα χρόνο). Πρόστιμο που δεν υπερβαίνει €5 125 επιβάλλεται στην περίπτωση ψευδούς δήλωσης. Οποιοσδήποτε παρεμποδίζει την ελεγκτική εργασία ή αρνείται να παρέχει αποδεικτικά στοιχεία, θα θεωρηθεί ένοχος αδικήματος και, αν καταδικαστεί, θα του επιβληθεί πρόστιμο που δεν υπερβαίνει €5 000 και/ή ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει τον ένα χρόνο.

146. Όπως έχει ήδη τονισθεί, υπάρχει μια πληθώρα επιτροπών/φορέων στο τομέα καταπολέμησης της διαφθοράς με διαφορετικούς όρους εντολής. Αντί αυτό να είναι ένα πλεονέκτημα, παρουσιάζεται σαν μια κύρια αδυναμία του συστήματος ακεραιότητας και κατά της διαφθοράς, που κατά την άποψη των πολιτών στερείται συνοχής και αποτελεσματικότητας. Η άποψη αυτή αντανακλάται επίσης σε πολλαπλές επιτόπιες συνεντεύξεις. Η GET απέχει από το να είναι περιγραφική για το πώς η Κύπρος οργανώνει την θεσμική της διάταξη, ωστόσο, θεωρεί ότι η εμπειρία που έχει αναπτυχθεί μέχρι τώρα με μια πληθώρα επιτροπών/οργάνων εποπτείας πρέπει να αξιολογηθεί και εναλλακτικές λύσεις, πρέπει να εξετασθούν όπως η ενοποίηση με ένα μικρότερο αριθμό και να αναλάβει τον ηγετικό ρόλο ένας θεσμός.

147. Η πρόσφατη δημιουργία της Αρχής Κατά της Διαφθοράς θεωρήθηκε από πολλούς από τους συνομιλητές που συναντήσαμε σαν μια ενθαρρυντική εξέλιξη. Η Αρχή είναι επιφορτισμένη τόσο με προληπτικά καθήκοντα όσο και με ερευνητικές εξουσίες και έχει την κύρια ευθύνη στην επίβλεψη της υλοποίησης της Στρατηγικής Κατά της Διαφθοράς και του Σχεδίου Δράσης της. Ωστόσο, η Αρχή συστάθηκε δια νόμου στις αρχές του 2022, και μόλις υιοθέτησε τους κανονισμούς λειτουργίας της το τέλος του ιδίου χρόνου⁵⁹ και ακόμα προσλαμβάνει το προσωπικό της. Η Αρχή αναμένεται να ξεκινήσει την εργασία της στο πρώτο μισό του 2023. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης, ειπώθηκε ότι η Αρχή ήταν υπερφορτωμένη με καταγγελίες από πολίτες και με ψηλές προσδοκίες του κοινού για τον ρόλο της, όμως οι πόροι που ήταν στην διάθεση της ήταν περιορισμένοι. Από άποψη προσωπικού, υπήρχε ένας νομικός σύμβουλος, ένας διοικητικός λειτουργός και δύο άτομα με συμβόλαιο. Οι δύο πιο μεγάλες υποθέσεις με τις οποίες πρέπει να ασχοληθεί η Αρχή σχετίζονται με το πρόγραμμα

⁵⁹ Οι κανονισμοί για την λειτουργία της Αρχής Κατά της Διαφθοράς υιοθετήθηκαν στις 16 Δεκεμβρίου 2022.

των διαβατηρίων και επένδυσης μαζί με παράπονα διαφθοράς και συμπαιγνίας σε μια έρευνα στις φυλακές.⁶⁰ Η GET ενημερώθηκε ότι η δημιουργία μιας ομάδας (40-50) λειτουργών επιθεώρησης αποδεικνύεται ότι είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Η GET θεωρεί ότι είναι πολύ νωρίς να αξιολογηθεί ο ρόλος που θα παίξει η Αρχή στην παρούσα θεσμική διάταξη καταπολέμησης της διαφθοράς αφού ο θεσμός έχει δημιουργηθεί πρόσφατα και έχει ξεκινήσει να λειτουργεί πρόσφατα. Για να αποδείξει την αξία της και να επιβεβαιώσει την αξιοπιστία της η Αρχή, θα χρειαστεί να εργασθεί προληπτικά και αποτελεσματικά. Για να το κάνει αυτό, χρειάζεται πρώτα η εξασφάλιση επαρκών πόρων που επιτρέπουν την αποτελεσματική της λειτουργικότητα. **Η GRECO συνιστά όπως η Αρχή Κατά της Διαφθοράς εφοδιαστεί με επαρκείς υλικούς και οικονομικούς πόρους καθώς επίσης και πόρους προσωπικού για να εκτελεί τα καθήκοντα της προληπτικά και αποτελεσματικά σε σχέση με άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα .**

148. Μια άλλη πτυχή που η GET πιστεύει ακράδαντα ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι αυτή της διαφάνειας της εργασίας των αντίστοιχων επιτροπών. Ενώ, στην καλύτερη περίπτωση μπορεί να εμπίπτουν σε μια υποχρέωση να δώσουν αναφορά σε άλλα κρατικά όργανα (π.χ. Βουλή, Πρόεδρο, Γενικό Εισαγγελέα), δεν δημοσιεύουν τακτικές δημόσιες εκθέσεις που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, στατιστικές, ανάλυση τάσεων, ληφθείσες αποφάσεις (με τη δέουσα τήρηση των ζητημάτων που άπτονται του απορρήτου), κλπ. Επιπλέον, δεν υπάρχουν θεσμικοί μηχανισμοί για συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των σχετικών οργάνων για να αποφύγουν επαναλήψεις και κενά, καθώς επίσης και για να μοιράζονται πληροφορίες και να κτίζουν πάνω στην εμπειρία. Τέλος, όταν υπάρχει υποψία ότι μπορεί να έχει διαπραχθεί ποινικό αδίκημα διαφθοράς, οι υποθέσεις παραπέμπονται στο Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα, που αποφασίζει αν θα ασκήσει δίωξη ή όχι. Όμως η GET δεν διαπίστωσε μια συνεπή τακτική αναφορικά με διαδικασίες ανατροφοδότησης προς τα αρμόδια όργανα επίβλεψης για το αποτέλεσμα της περαιτέρω ενέργειας που έχει ληφθεί και για την έκβαση της υπόθεσης. Ωστόσο, πρόνοιες που αφορούν την ανατροφοδότηση μεταξύ της Αρχής Κατά της Διαφθοράς και του Γενικού Εισαγγελέα σε σχέση με τις ποινικές ανακρίσεις διαφθοράς βρίσκονται στη σχετική νομοθεσία (Άρθρο 10, Νόμος 19(Ι)/2022), που είναι μια ευπρόσδεκτη εξέλιξη, αλλά είναι πολύ νωρίς για να αξιολογηθεί η λειτουργικότητα τους στην πράξη. Υπό το φως των προηγούμενων εκτιμήσεων, **η GRECO, αναφορικά με τα εξειδικευμένα όργανα για θέματα που σχετίζονται με την πρόληψη της διαφθοράς προσώπων που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα συνιστά ότι (i) πρέπει να ληφθούν μέτρα για εξορθολογισμό των εργασιών τους και για ανάπτυξη μεταξύ τους αποτελεσματικής θεσμοθετημένης συνεργασίας, ανταλλαγής πληροφοριών και διαδικασιών ανατροφοδότησης, και (ii) ότι πρέπει να λειτουργούν με κατάλληλο επίπεδο διαφάνειας και να εκδίδουν τακτικές εκθέσεις για τη δραστηριότητα τους, οι οποίες να κοινοποιούνται κατάλληλα στο κοινό.**

Ποινικές διαδικασίες και ασυλίες

149. Ποινικές διαδικασίες εναντίον των PTEFs είναι οι ίδιες όπως για οποιοδήποτε άλλο πολίτη. Η μόνη διαφορά είναι η ασυλία σε ποινικές διαδικασίες που απολαμβάνει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κατά την διάρκεια της θητείας του/ης. Ανάλογα, αυτός/ή δεν υπόκειται σε οποιαδήποτε ποινική δίωξη (ή πολιτική αγωγή) για δραστηριότητες που διεξάγονται κατά την εκτέλεση των επίσημων καθηκόντων του κατά την διάρκεια της θητείας,

⁶⁰ Η υπόθεση του προγράμματος διαβατηρίων και επένδυσης έχει παραδοθεί στην Αρχή Κατά της Διαφθοράς από τον Γενικό Ελεγκτή και η υπόθεση για τη διαφθορά και την συμπαιγνία στα πλαίσια έρευνας στις φυλακές τέθηκε από την Διευθύντρια του Τμήματος Φυλακών.

εκτός από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται από το Άρθρο 45 του Συντάγματος, δηλαδή, δίωξη για εσχάτη προδοσία και αδικήματα που εμπλέκουν την ατιμία ή την ηθική αισχρότητα. Για να αρθεί η ασυλία, ο Πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου πρέπει να δώσει τη άδεια του/ης στον Γενικό Εισαγγελέα. Θεωρητικά, η διαφθορά θα μπορούσε να εμπίπτει στις κατηγορίες αυτές, ωστόσο το Ανώτατο Δικαστήριο δεν έχει ακόμη αποφανθεί πάνω σε τέτοια περίπτωση.

V. ΠΡΟΛΗΨΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Οργάνωση και λογοδοσία σε αρχές επιβολής του νόμου/αστυνομικές αρχές

Επισκόπηση διάφορων αρχών επιβολής του νόμου

150. Υπάρχουν αρκετές κυβερνητικές υπηρεσίες που θεωρούνται Αρχές Επιβολής του Νόμου (στο εξής: ΑΕΝ), η κάθε μια στο πεδίο της, όπως η Αστυνομία Κύπρου που λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, το Τμήμα Τελωνείων που λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Οικονομικών, η Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟ.Κ.Α.Σ.) που λειτουργεί υπό την αιγίδα του Γραφείου του Γενικού Εισαγγελέα, το Τμήμα Φορολογίας, δημαρχεία, και άλλα.

151. Ωστόσο, η κύρια υπηρεσία επιβολής του νόμου, ειδικά όσον αφορά την διερεύνηση αδικημάτων διαφθοράς, είναι η Αστυνομία Κύπρου (στο εξής: η Αστυνομία). Αυτό είναι επειδή η Αστυνομία, κατά τον νόμο, είναι ο μόνος οργανισμός που αποτελείται από ορκωτούς αξιωματούχους που είναι εξουσιοδοτημένοι να οπλοφορούν, να χρησιμοποιούν βία, να διεξάγουν έρευνες και συλλήψεις, και να διερευνούν και να ασκούν δίωξη, ανάμεσα σε ένα ευρύ φάσμα άλλων εξουσιών. Επιπλέον, μέλη της Αστυνομίας (στο εξής: ΑΕΝ – Αξιωματούχοι για την Επιβολή του Νόμου) λειτουργούν επίσης ως φύλακες των συνόρων και φέρουν την κύρια λειτουργική ευθύνη για την συνοριακή επιτήρηση και τους συνοριακούς ελέγχους, μέσω της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, της Μονάδας της Λιμενικής και Ναυτικής Αστυνομίας, καθώς επίσης και της Μονάδας Αεροπορικών Επιχειρήσεων της Αστυνομίας. Υπάρχουν κανάλια που επιτρέπουν την στενή και ταχεία συνεργασία εντός των δομών της ίδιας της Αστυνομίας, καθώς επίσης και με άλλες ΥΕΝ (Υπηρεσίας Επιβολής του Νόμου), (π.χ. ανάπτυξη ΜοΥ (Μνημονίων Συναντίληψης), απευθείας επαφή, πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων, κλπ.).

152. Η Αστυνομία ιδρύθηκε το 1960, μετά την ανεξαρτησία. Είναι ένας δημόσιος οργανισμός, σχετικά μικρού μεγέθους που αποτελείται από περίπου 5 000 Αστυφύλακες. Αυτός ο αριθμός συμπεριλαμβάνει τους Ειδικούς Αστυφύλακες της Αστυνομίας, που εκτελούν κυρίως βοηθητικά καθήκοντα, όπως την φύλαξη, την συνοδεία, γραφειακές και άλλες εργασίες. Συμπεριλαμβάνει επίσης εξειδικευμένο προσωπικό της Αστυνομίας, που επανδρώνει συγκεκριμένα τμήματα, υπηρεσίες, και μονάδες της Αστυνομίας. Όσον αφορά το ισοζύγιο των φύλων, οι άντρες είναι το 75% και οι γυναίκες το 25% περίπου.

ΒΑΘΜΟΣ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ	1		1
ΥΠΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ	1		1
ΒΟΗΘΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ	4		4
ΑΝΩΤΕΡΟΣ ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ	7		7
ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ Α'	15		15
ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ Β'	11	1	12
ΑΝΩΤΕΡΟΣ ΥΠΑΣΤΥΝΟΜΟΣ	59	5	64
ΥΠΑΣΤΥΝΟΜΟΣ	176	22	198
ΛΟΧΙΑΣ	504	98	602
ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ	2336	814	3150
ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΙΔΙΚΟΣ ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ	4	27	31
ΕΙΔΙΚΟΣ ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑΣ	530	333	863
ΣΥΝΟΛΟ	3648	1300	4948

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	62	16	78
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	3710	1316	5026

ΑΡ. ΠΡΟΚΗΡΥΞΗΣ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗΣ	ΑΙΤΗΣΕΙΣ			ΠΡΟΣΛΗΨΗ		
		ΑΡ. ΑΙΤΗΣΕΩΝ	ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΓΥΝΑΙΚΕΣ	%	ΑΡ. ΠΡΟΣΛΗΨΕΩΝ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	%
5186/211	22/03/2019	1419	489	34.46	127	36	28.35
5186/212		269	114	42.38	24	10	41.67
5247/1054	13/12/2019	1345	458	34	205	51	24.88
5247/1055		331	129	38.99	24	13	54.17
5313/866	06/11/2020	1486	523	35.19	228	49	21.49
5350/369	14/05/2021	418	170	40.67	53	15	28.30
ΣΥΝΟΛΟ		5268	1883	35.74	661	174	26.32

153. Η GET σημειώνει ότι το ποσοστό των γυναικών στην Αστυνομία είναι χαμηλό, ειδικά στις ψηλές βαθμίδες (όπως αποδεικνύεται στον πίνακα πιο πάνω). Από το 2005, υπήρχε μια αύξηση στον αριθμό των γυναικών που προσλαμβάνονται σε επίπεδο εισόδου (με σκοπό το ποσοστό του 50%), ωστόσο, αυτό το ποσοστό έχει μειωθεί τα τελευταία τρία χρόνια (34% το 2020, 25% το 2021 και 26% το 2022). Η GET θεωρεί ότι χρειάζονται να γίνουν κι'άλλα για να εκπροσωπηθούν καλύτερα οι γυναίκες στην αστυνομική δύναμη, συμπεριλαμβανομένων και σε στρατηγικές, διευθυντικές θέσεις και, σε θέσεις χάραξης πολιτικής. Η αναζήτηση ενός καλύτερου ισοζυγίου φύλων δεν είναι μόνο μια απαίτηση για ισότητα βάσει του διεθνούς δικαίου, αλλά αυτή μπορεί επίσης να επιφέρει ουσιαστικές βελτιώσεις στην καθημερινή εργασία (π.χ. στις επαφές με το κοινό, στην δημιουργία ενός πιο ετερογενούς περιβάλλοντος σε κάποια τμήματα της Αστυνομίας που θα μπορούσε να αντιμετωπίσει ένα πιθανό κώδικα σιωπής, αναπτύσσοντας περαιτέρω τις ρουτίνες των πολλαπλών ματιών, κλπ.). Σε σχέση μ'αυτό, η GET θεωρεί την ποικιλομορφία και την ισότητα των φύλων ένα κύριο μηχανισμό στην πρόληψη της ομαδικής σκέψης και κατά συνέπεια, της διαφθοράς. Ανάλογα, γίνεται μια σύσταση αργότερα στην έκθεση αυτή για να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ένταξη γυναικών σε όλα τα επίπεδα στην Αστυνομία (βλέπε παράγραφο 196).

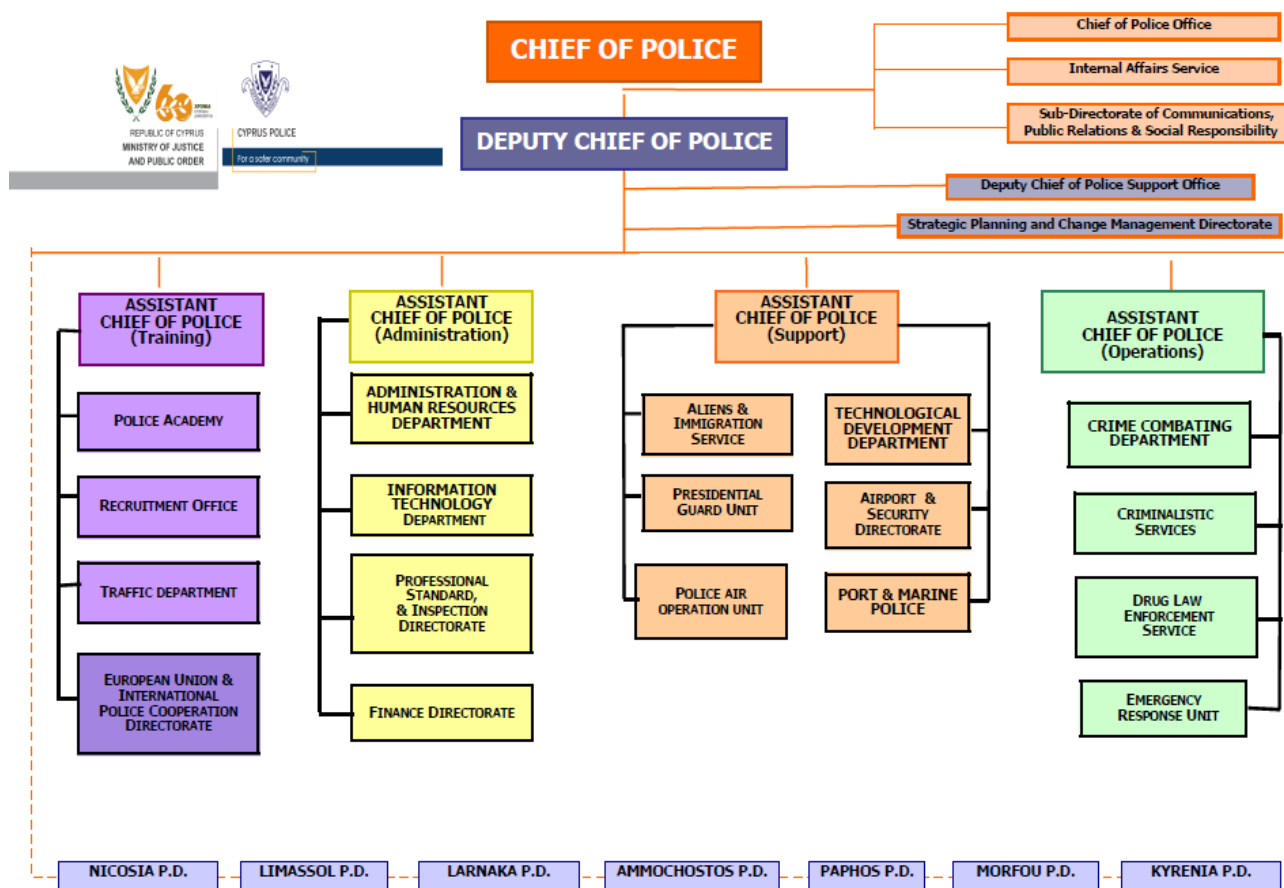
154. Η οργάνωση και οι δραστηριότητες της Αστυνομίας διέπονται από την ακόλουθη νομοθεσία και κανονισμούς: Το Σύνταγμα, ο Νόμος περί της Αστυνομίας 73(Ι)/2004 – όπως τροποποιήθηκε, Κανονισμοί Αστυνομίας (Γενικοί) (Κανονιστική Διοικητική Πράξη 51/1989), Κανονισμοί Αστυνομίας (Προαγωγές) (Κανονιστική Διοικητική Πράξη Act 214/2004), Κανονισμοί Αστυνομίας (Πειθαρχικοί) (Κανονιστική Διοικητική Πράξη 53/1989), Κανονισμοί περί Ειδικών Αστυφυλάκων (Διαδικασία Διορισμού και Όροι Εργοδότησης) (Κανονιστική Διοικητική Πράξη 216/2004), Κανονισμοί Αστυνομίας (Προαγωγές Εξειδικευμένου – Επιστημονικού Προσωπικού) (Κανονιστική Διοικητική Πράξη 191/2006), Πάγια Διατάγματα της Αστυνομίας (που εξέδωσε ο Αρχηγός της Αστυνομίας), Ποινικός Κώδικας (Κεφάλαιο 154), Νόμος περί Ποινικής Διαδικασίας (Κεφάλαιο 155) και Δίκαιο των Αποδεικτικών Στοιχείων (Κεφάλαιο 9).

155. Τα καθήκοντα και οι ευθύνες της Αστυνομίας διατυπώνονται στον Νόμο περί Αστυνομίας και συμπεριλαμβάνουν την διατήρηση του νόμου και της τάξης, την πρόληψη και την ανίχνευση του εγκλήματος, καθώς επίσης και, την σύλληψη και την προσαγωγή των παραβατών στην δικαιοσύνη. Ωστόσο, στα πλαίσια των παγκοσμίων κοινωνικών οικονομικών αλλαγών και εξελίξεων που έχουν λάβει χώρα, καθώς επίσης, και οι ανάγκες της σύγχρονης Κυπριακής κοινωνίας, η Αστυνομία έχει αρχίσει να διαφοροποιεί σταδιακά τον ρόλο και την αποστολή της, αλλάζοντας από δύναμη σε οργάνωση, που σκοπό έχει όχι μόνο την εκπλήρωση της αποστολής της, όπως αυτή διατυπώνεται από τον νόμο, αλλά επίσης την παροχή υπηρεσιών και βοήθειας στο κοινό. Ένα σημαντικό μέρος των ανθρωπίνων πόρων και μέσων της Αστυνομίας είναι αφιερωμένο στην επίτευξη του σκοπού αυτού.

156. Η οργάνωση της Αστυνομίας είναι βασισμένη πάνω σε μια ιεραρχική δομή. Η διοίκηση της Αστυνομίας κατοχυρώνεται στον Αρχηγό της Αστυνομίας που μπορεί, για τον σκοπό αυτό, να εκδώσει Αστυνομικές Διατάξεις Πάγια Διατάγματα. Ο Αρχηγός της Αστυνομίας είναι επίσης υπεύθυνος για την διάθεση όλων των δημοσίων ταμείων, που προορίζονται για την σωστή λειτουργία της Αστυνομίας.

157. Όσον αφορά την διοικητική και λειτουργική διάταξη, η Αστυνομία Κύπρου χωρίζεται σε τμήματα, διευθύνσεις, υπηρεσίες, μονάδες, και επαρχίες. Το Αρχηγείο της Αστυνομίας βρίσκεται στην Λευκωσία και χωρίζεται σε πέντε τμήματα, τέσσερις διευθύνσεις, πέντε υπηρεσίες και πέντε μονάδες. Η Κύπρος χωρίζεται σε έξι επιχειρησιακές γεωγραφικές επαρχίες. Αστυνομικές Διευθύνσεις (Τμηματικά Αρχηγεία) λειτουργούν σε κάθε επαρχία, που βρίσκονται στην κεντρική πόλη της επαρχίας, και το κάθε ένα έχει την δική του γεωγραφική/επαρχιακή δικαιοδοσία.

Οργανόγραμμα της Αστυνομίας Κύπρου⁶¹

158. Η Διεύθυνση Οικονομικών της Αστυνομίας διαχειρίζεται τα ταμεία που αφορούν την Αστυνομία και, γενικά, όλα τα θέματα οικονομικής φύσης. Η δραστηριότητα ελέγχου στην οικονομική διαχείριση χωρίζεται σε τρία επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο αφορά στους λειτουργούς του Γενικού Λογιστηρίου της Δημοκρατίας, το δεύτερο επίπεδο στους λειτουργούς του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας και το τρίτο επίπεδο, στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα της ΕΕ, στην Διεύθυνση Γενικού Ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η μόνη έκθεση προσβάσιμη στο κοινό, που επίσης καλύπτει την οικονομική χρηματοδότηση της Αστυνομίας, είναι η ετήσια έκθεση του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας.

Πρόσβαση σε πληροφορίες

159. Η Αστυνομία εμπίπτει στην πρόσβαση σε κανονισμούς πληροφόρησης του κοινού που ισχύουν σε οποιαδήποτε άλλη δημόσια αρχή (δηλαδή τον Νόμο περί Δικαιώματος Πρόσβασης σε Δημόσιες Πληροφορίες του 2017, βλέπε επίσης το πρώτο μέρος της έκθεσης αυτής). Επιπλέον, ο κατηγορούμενος, καθώς επίσης και άτομα που είναι άμεσα

⁶¹ Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέχονται από τις αρχές της Κύπρου κατόπιν της επί τόπου επίσκεψης, το Οργανόγραμμα της Αστυνομίας Κύπρου τροποποιήθηκε στις 29 Δεκεμβρίου 2022. Ανάμεσα σ'άλλα, οι αρμοδιότητες των Βοηθών Αρχηγών της Αστυνομίας έχουν τώρα ως ακολούθως: Βοηθός Αρχηγός Αστυνομίας (Διοίκησης και Εκπαίδευσης), Βοηθός Αρχηγός Αστυνομίας (Προστασίας Συνόρων), Βοηθός Αρχηγός Αστυνομίας (Πρόληψης και Καταπολέμησης Εγκλήματος) και Βοηθός Αρχηγός Αστυνομίας (Τοπικής Αστυνόμευσης και Επιχειρησιακής Υποστήριξης). Επιπρόσθετα, ο Διευθυντής της Διεύθυνσης Επαγγελματικών Προτύπων και Επιθεωρήσεων υπάγεται διοικητικά και επιχειρησιακά στον Υπαρχηγό της Αστυνομίας.

ενδιαφερόμενα, δικαιούνται να ζητήσουν γρήγορη πρόσβαση σε σχετικά έγγραφα σε σχέση με την υπόθεση τους. Οι μόνες πιθανές παρεκκλίσεις στην αρχή αυτή είναι στην περίπτωση σοβαρού κινδύνου στην ζωή ή θεμελιωδών δικαιωμάτων τρίτου μέρους, όταν είναι απόλυτα αναγκαίο για την προστασία σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, ή για λόγους εθνικής ασφάλειας (Κεφάλαιο 155, Νόμος περί Ποινικής Διαδικασίας).

160. Η Αστυνομία χρησιμοποιεί διάφορα μέσα στην διάθεση της για να ενημερώσει τους πολίτες: μέσω της θεσμικής της ιστοσελίδας (institutional website), μέσω ανακοινώσεων τύπου, ετήσιων εκθέσεων και μέσω επικαιροποιήσεων των κοινωνικών μέσων. Το κοινό μπορεί να έχει πρόσβαση σε αστυνομικά δελτία, πληροφορίες για την τροχαία κίνηση ή οποιοδήποτε άλλο θέμα που αφορά τον πολίτη ή διάφορες συμβουλές που αφορούν την ασφάλεια οποιασδήποτε μορφής. Επιπρόσθετα, ο κόσμος έχει πρόσβαση σε στατιστικά μέσω της ιστοσελίδας της Αστυνομίας για τις ακόλουθες κατηγορίες: σοβαρό έγκλημα, οδικά/τροχαία δυστυχήματα, νεανικό έγκλημα, και ναρκωτικά.

Εμπιστοσύνη του κοινού σε αρχές επιβολής του νόμου

161. Το Ευρωβαρόμετρο του 2022 για την Διαφθορά 2022 Eurobarometer on Corruption δείχνει ότι 54% των Κυπρίων ερωτηθέντων πιστεύουν ότι το να δίνεις και να παίρνεις δωροδοκία είναι διαδεδομένη στην Αστυνομία Κύπρου (ο μέσος όρος στην ΕΕ: 28%). Από την άλλη, οι ερωτηθέντες θεωρούν την Αστυνομία ως τον πιο αξιόπιστο θεσμό για να κάνουν ένα παράπονο που σχετίζεται με την διαφθορά (52%). Μια μεταγενέστερη έρευνα, που εκδόθηκε τον Σεπτέμβριο του 2022, η Standard Eurobarometer 97, δείχνει ότι μόνο το 51% των Κυπρίων πολιτών εμπιστεύονται την Αστυνομία τους, που είναι ένας από τους χαμηλότερους βαθμούς εντός της ΕΕ (ο μέσος όρος της ΕΕ: 69%). Η ίδια έκθεση δείχνει επίσης ότι το επίπεδο εμπιστοσύνης έχει χειροτερεύσει σε σύγκριση με προηγούμενη έρευνα (μείωση κατά έξι βαθμούς).

162. Η Αστυνομία έχει αναθέσει μερικές μελέτες που αφορούν την δημόσια εικόνα της και την ικανοποίηση του κοινού με τις υπηρεσίες που παρέχονται από την Αστυνομία, στις οποίες συμπεριλήφθηκε το ζήτημα της εμπιστοσύνης του πολίτη. Μια έρευνα διεξάχθηκε τον Οκτώβριο – Νοέμβριο του 2019 για τις αντιλήψεις του κοινού που αφορούν την Αστυνομία και άλλα δημόσια όργανα. Με ιδιαίτερη αναφορά στην γενική εικόνα της Αστυνομίας, 57.2% έχει μια θετική εικόνα. Σε σχέση με άλλες υπο-κατηγορίες ερωτήσεων, διαφάνηκε ότι 54.4% εμπιστεύεται την Αστυνομία και 88% των πολιτών νιώθουν ασφαλισμένοι στην περιοχή κατοικίας τους. Μια πιο πρόσφατη μελέτη που διεξάχθηκε τον Ιούλιο του 2022 δείχνει ότι 78% των πολιτών νιώθουν ασφαλισμένοι εκεί όπου ζουν.

163. Η GET αναγνωρίζει ότι υπάρχει κάποια ανισότητα μεταξύ της αντίληψης της διαφθοράς όπως μετράται από το Ευρωβαρόμετρο για την Διαφθορά και τις έρευνες που διεξάχθηκαν από την Αστυνομία και εξερεύνησε την κατάσταση αυτή επί τόπου αλλά δεν πήρε ικανοποιητική εξήγηση για την ανισότητα. Παρά να συζητήσει για το ποια προηγούμενη μελέτη ήταν ορθή, η GET ενθαρρύνει την να επαγρυπνεί για τις αντιλήψεις αυτές και να τις αντιμετωπίσει με προληπτικό τρόπο χωρίς εφησυχασμό.

Συντεχνίες και επαγγελματικοί σύνδεσμοι

164. Ο περί Αστυνομίας Νόμος προβλέπει την ίδρυση δύο επαγγελματικών συνδέσμων (δηλαδή ένα για τους ανώτερους αξιωματικούς και ένα άλλο για τις άλλες βαθμίδες) για θέματα που επηρεάζουν την ευημερία και την επαγγελματική επάρκεια των μελών της Αστυνομίας, π.χ. σε σχέση με τους μισθούς, τις συντάξεις και τους όρους της υπηρεσίας τους (Άρθρο 56, περί Αστυνομίας Νόμος). Αναλόγως, ο Σύνδεσμος Ανωτέρων Αξιωματικών Αστυνομίας Κύπρου και ο Σύνδεσμος Αστυνομίας Κύπρου για τα άλλα μέλη της Αστυνομίας (μέχρι τον βαθμό του Ανωτέρου Υπαστυνόμου) έχουν 50 και 3 000 μέλη αντίστοιχα.

165. Επιπρόσθετα, έχουν δημιουργηθεί δύο άλλα παραρτήματα του Αστυνομικού Σώματος που ανήκουν σε δύο ξεχωριστές Συντεχνίες, δηλαδή την Ανεξάρτητη Συντεχνία Δημοσίων Υπαλλήλων και την Παγκύπρια Συντεχνία Ισότητα. Επιπλέον, ο Επαγγελματικός Σύνδεσμος για Μέλη της Αστυνομίας Κύπρου, είναι το Παράρτημα Κύπρου του Διεθνούς Συνδέσμου Αστυνομίας, που διοργανώνει κοινωνικές συνάξεις (ετήσιες) και εκπαιδεύσει αστυνομικών, καθώς επίσης και επισκέψεις στο εξωτερικό.

Πολιτική Ακεραιότητας και Κατά της Διαφθοράς

Πολιτική, προγραμματισμός και μέτρα διαχείρισης κινδύνου για τομείς που είναι επιρρεπείς στην διαφθορά

166. Στα πλαίσια της Εθνικής Στρατηγικής Κατά της Διαφθοράς, ιδρύθηκε η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας (στο εξής: P.I.A.S.), άρχισε να λειτουργεί τον Μάρτη του 2018. Η P.I.A.S. διεξάγει, ανάμεσα σ'άλλα, ελέγχους ακεραιότητας, στα πλαίσια διερεύνησης πληροφοριών/παραπόνων για την διαφθορά των ΑΕΝ. Επίσης, στα πλαίσια διερεύνησης διαφόρων πληροφοριών/παραπόνων, οποτεδήποτε η P.I.A.S. εντοπίζει κενά και/ή αδυναμίες που μπορεί να δημιουργήσουν ευκαιρίες για διαφθορά και/ή εγκληματική συμπεριφορά, υποβάλει σχετικές εισηγήσεις στον Αρχηγό της Αστυνομίας για διορθωτικά μέτρα (για επιπρόσθετες λεπτομέρειες για την P.I.A.S. βλέπε πιο κάτω στην έκθεση αυτή, για την εσωτερική επισκόπηση).

167. Μια ετήσια έκθεση (διαβαθμισμένη) υποβάλλεται στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και στον Αρχηγό της Αστυνομίας, που ακολούθως προωθείται στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων της Βουλής. Η έκθεση συμπεριλαμβάνει επίσης μια ανάλυση στατιστικών σχετική με την διαφθορά στην Αστυνομία και τα αποτελέσματα χρησιμοποιούνται για σκοπούς αξιολόγησης κινδύνου. Δεδομένου της σχετικά πρόσφατης ίδρυσης της P.I.A.S., η εμπειρία είναι ακόμη κάπως περιορισμένη, αλλά οι αρχές υποδεικνύουν ότι υπάρχουν μειωμένοι αριθμοί πληροφοριών/παραπόνων που σχετίζονται με την διαφθορά στην Αστυνομία.

168. Η Διεύθυνση Επαγγελματικών Προτύπων και Επιθεώρησης (στο εξής: PSID) είναι υπεύθυνη για την εξασφάλιση επαγγελματικών προτύπων, ιδιαίτερα, με την βελτίωση/αναβάθμιση των εσωτερικών πρακτικών και διαδικασιών που ακολουθούνται από τους ΑΕΝ και την εισαγωγή και υλοποίηση μηχανισμών για την πρόληψη, επιθεώρηση, ανίχνευση και καταπολέμηση αποκλίνουσας ή εγκληματικής συμπεριφοράς από τους ΑΕΝ. Επιπρόσθετα, η Διεύθυνση διεξάγει επιθεωρήσεις για τον σκοπό της καθιέρωσης της αποτελεσματικότητας τόσο της γενικής διοίκησης όσο και του συστήματος αστυνόμευσης, καθώς επίσης και της σωστής εκτέλεσης αστυνομικών καθηκόντων, σύμφωνα με τις καθορισμένες μεθόδους και διαδικασίες (για περαιτέρω λεπτομέρειες για την PSID βλέπε πιο κάτω στην έκθεση αυτή, για την εσωτερική επισκόπηση).

169. Στα πλαίσια εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται από την Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου, παρέχονται εκπαιδεύσεις από μέλη της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας και την Διεύθυνση Επαγγελματικών Προτύπων και Επιθεώρησης, στα μέλη της Αστυνομίας, συμπεριλαμβανομένου και του ρόλου και της λειτουργίας της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας και της Διεύθυνσης Επαγγελματικών Προτύπων και Επιθεώρησης, των ορισμών της διαφθοράς και της εγκληματικής συμπεριφοράς στην Αστυνομία, της νομοθεσίας, κλπ. Οι ΑΕΝ λαμβάνουν εκπαίδευση για την διαφθορά, που διοργανώνεται στην Κύπρο και το εξωτερικό, είτε στην μορφή εκπαιδευτικών προγραμμάτων/σειρών μαθημάτων ή με την συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά και διεθνή συνέδρια. Ωστόσο η εκπαίδευση στην ηθική και την ακεραιότητα δεν είναι υποχρεωτική για όλες τις θέσεις στην Αστυνομία, ούτε παρέχεται σε όλους τους ΑΕΝ. Όπως θα συνιστάται αργότερα στην έκθεση αυτή, χρειάζονται επιπρόσθετες προσπάθειες σε σχέση με την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την ηθική και την ακεραιότητα με σκοπό να εξασφαλιστεί ώστε παρασχεθούν πληροφορίες που βασίζονται σε περιπτώσεις, καθώς επίσης και πρακτικές, προληπτικές πληροφορίες για το θέμα αυτό σε όλους τους ΑΕΝ, τόσο στην φάση εισαγωγής όσο και τακτικά κατά την διάρκεια της σταδιοδρομίας τους.

170. Για την GET, η σχετικά πρόσφατη ίδρυση της P.I.A.S. είναι μια θετική εξέλιξη. Η διεξαγωγή από την εν λόγω Υπηρεσία, ελέγχων ακεραιότητας και η έκδοση εισηγήσεων στον Αρχηγό της Αστυνομίας όταν εντοπίζει κενά και/ή αδυναμίες είναι αξιέπαινη. Η PSID επίσης εργάζεται ώστε να βελτιώσει τις εσωτερικές πρακτικές και μηχανισμούς για την πρόληψη της διαφθοράς στην Αστυνομία. Η GET, ωστόσο, ενημερώθηκε για περιορισμούς όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της P.I.A.S., την PSID και των άλλων μονάδων.

171. Δεν υπάρχει καμιά αξιολόγηση κινδύνου-ακεραιότητας, ούτε μια στρατηγική συσσώρευσης δεδομένων, που θα βοηθούσε στον εντοπισμό τρωτών σημείων εντός της δύναμης ούτως ώστε αυτά να μπορούν να τύχουν διαχείρισης και να μετριασθούν. Σε σχέση μ'αυτό, η GET ανησυχεί ότι δεν δίδεται αρκετή προσοχή σε τομείς που είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι, και ότι οι αξιολογήσεις που διεξάγονται μπορεί να είναι πολύ σποραδικές για την αποτελεσματική αναχαίτηση και ανίχνευση.

172. Ενώ η P.I.A.S. εκδίδει μια ετήσια διαβαθμισμένη έκθεση, η έκθεση δεν φαίνεται να έχει οποιαδήποτε επίδραση σε στρατηγικό επίπεδο στη Αστυνομία, ή στην διαδικασία ορισμού προτεραιοτήτων και λήψης αποφάσεων (π.χ. ο ορισμός προτεραιοτήτων για τον έλεγχο και την διερεύνηση που διεξάγουν τόσο η P.I.A.S. όσο και η PSID, για να επιφέρουν αλλαγή σε ευάλωτους τομείς, κλπ.). Η εθνική στρατηγική κατά της διαφθοράς δεν μεταφράζεται εντός της Αστυνομίας και δεν υπήρχε καμιά απόδειξη ότι διευθυντές γραμμής ή ανώτεροι αστυνομικοί έχουν οποιαδήποτε ευθύνη σε σχέση μ'αυτό. Παρομοίως, η GET δεν μπορούσε να βρει οποιαδήποτε απόδειξη ότι η PSID έχει μια προληπτική προσέγγιση ή μια προσέγγιση που βασίζεται στον κίνδυνο, στον σχεδιασμό και τον ορισμό προτεραιοτήτων για τις δραστηριότητες ελέγχου και επιθεώρησης. Ο έλεγχος συνήθως γίνεται με βάση ad-hoc με την έγκριση του Αρχηγού/Υπαρχηγού της Αστυνομίας ή ακολουθώντας συγκεκριμένα παράπονα.

173. Η GET θεωρεί ότι τα υφιστάμενα μέτρα κατά της διαφθοράς εντός της Αστυνομίας φαίνονται να υλοποιούνται ως επί το πλείστον με αποσπασματικό τρόπο, με μια αντιδραστική παρά προληπτική προσέγγιση, και μπορεί να μην είναι αρκετά ολοκληρωτικά για να είναι πλήρως αποτελεσματικά. Επιπλέον, η πρόσθεση μέτρων κατά της διαφθοράς σε

ad hoc βάση δεν κάνει το πλαίσιο απαραίτητως πιο δυνατό, αλλά μάλλον, έχει την δυνατότητα να το κάνει πιο μπερδεμένο, ή ακόμα πιο αδύνατο, αν οι γραμμές ευθύνης δεν είναι ξεκάθαρες. Χρειάζεται μια αξιολόγηση των υφιστάμενων μέτρων από πάνω προς τα κάτω, το πώς εφαρμόζονται ευρέως, το πώς επιβάλλονται, και το πώς λειτουργούν παράλληλα.

174. Υπό το φως της βασικής σημασίας μιας προσέγγισης που βασίζεται στον κίνδυνο, στον σχεδιασμό και την υλοποίηση οποιασδήποτε πολιτικής κατά της διαφθοράς, η Αστυνομία πρέπει να αναθεωρήσει τις διευθετήσεις της και να αναπτύξει μια συντονισμένη πολιτική ακεραιότητας και πρόληψης της διαφθοράς βασισμένη στην αξιολόγηση του κινδύνου, συνοδευόμενη από μέτρα στοχευμένου μετριασμού και ελέγχου, που υπόκεινται σε τακτική παρακολούθηση. Θα πρέπει να ανατεθεί σε κατάλληλο έμπειρο προσωπικό να διεξάγει την αξιολόγηση κινδύνου και να κατανοήσει τις τρέχουσες απειλές που η Αστυνομία αντιμετωπίζει σε σχέση με την ακεραιότητα και την διαφθορά. Μια τέτοια προσπάθεια θα πρέπει να συνοδευθεί με ένα σωστό εσωτερικό σύστημα επικοινωνίας και συνεπείς διευθετήσεις υλοποίησης και αναθεώρησης που θα θεωρούσε τουλάχιστον: την αντίδραση σε σχέση με υποθέσεις διαφθοράς, τα κενά στον έλεγχο και τον σχεδιασμό επεξεργασίας που προσφέρουν ευκαιρίες για διάπραξη δωροδοκίας, πρόθεση και ικανότητα του προσωπικού και τρίτων μερών να εμπλακούν σε συμπεριφορές διαφθοράς, καθώς επίσης και δέσμευση της διοίκησης για πρόληψη της διαφθοράς και προώθηση της ακεραιότητας. Επομένως, **η GRECO συνιστά την υιοθέτηση συντονισμένης πολιτικής ακεραιότητας και πρόληψης της διαφθοράς στην Αστυνομία, με βάση τη συστηματική και συνολική επανεξέταση των επιρρεπών σε κίνδυνο τομέων, σε συνδυασμό με έναν μηχανισμό που προβλέπει τακτικές αξιολογήσεις.**

Διαχείριση μυστικών επιχειρήσεων και επαφών με πληροφοριοδότες και μάρτυρες

175. Υπάρχει νομοθεσία, από το 2017, που προβλέπει τον κανονισμό της δραστηριότητας και τις διερευνητικές εξουσίες, για μυστικά μέλη της Αστυνομίας (Νόμος 189(I)/2017) και είναι σχετική για μυστικές επιχειρήσεις. Το Άρθρο 6 του προαναφερθέντα Νόμου προβλέπει ότι κανένα μέλος της Αστυνομίας δεν μπορεί να ενεργήσει ως μυστικός αστυνομικός εκτός αν αυτό/ή έχει λάβει εξειδικευμένη εκπαίδευση για τον σκοπό αυτό, σύμφωνα με ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που έχει εγκριθεί από τον Αρχηγό της Αστυνομίας. Για τον σκοπό αυτό, έχει καθιερωθεί ένα εξειδικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και παρέχεται από την Αστυνομική Ακαδημία για μυστικούς αστυνομικούς, τα θέματα του οποίου συμπεριλαμβάνουν τη διαχείριση πληροφοριοδοτών. Επιπρόσθετα, μυστικοί αστυνομικοί λαμβάνουν καθοδήγηση όταν υπάρχει η ανάγκη να διεξάγουν μια μυστική επιχείρηση. Η συγκεκριμένη ανάγκη κάθε περίπτωσης λαμβάνεται υπόψη προτού η Αστυνομία προχωρήσει σε μια τέτοια επιχείρηση.

176. Τα θέματα προστασίας μαρτύρων ρυθμίζονται από τον Νόμο 95(I)/2001. Το πρόγραμμα προστασίας μαρτύρων, σύμφωνα με τον Νόμο, εμπίπτει υπό την αιγίδα του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Μέσα προστασίας, κριτήρια εισαγωγής και όλοι οι άλλοι σχετικοί παράγοντες περιγράφονται στον Νόμο.

Κώδικας Ηθικής, συμβουλή, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση για την ακεραιότητα

177. Από το 2003, η Αστυνομική Ακαδημία συνέταξε και εκδίδει τον Κώδικα Αστυνομικής Δεοντολογίας της Αστυνομίας, ο οποίος είναι βασισμένος στον Ευρωπαϊκό Κώδικα Ηθικής

της Αστυνομίας, τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τις αρχές που έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη Βασανιστηρίων και Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT), Τέθηκε σε ισχύ το 2006. Ένας Κώδικας Ηθικής της Αστυνομίας κατά της Διαφθοράς ετοιμάστηκε από την P.I.A.S. και έχει ολοκληρωθεί το 2021. Ο Κώδικας Ηθικής της Αστυνομίας διατίθεται στο κοινό μέσω της επίσημης ιστοσελίδας της Αστυνομίας.

178. Ο Κώδικας είναι δεσμευτικός και οποιαδήποτε παραβίαση του μπορεί να αποτελέσει πειθαρχικό αδίκημα. Επιπρόσθετα, η παραβίαση ορισμένων προνοιών του Κώδικα μπορεί επίσης να αποτελέσει ποινικό αδίκημα. Η παρακολούθηση του Κώδικα γίνεται όχι μόνο από τους αντίστοιχους επόπτες, αλλά επίσης από την PSID, μέσω ελέγχων και επιθεωρήσεων των διαφόρων τμημάτων και μελών της Αστυνομίας.

179. Ο Κώδικας έχει εκδοθεί υπό την μορφή βιβλιαρίου και έχει διανεμηθεί εσωτερικά. Αυτό προωθείται επίσης μέσω αρχικής, καθώς επίσης και τακτικής, εκπαίδευσης για όλες τις βαθμίδες του οργανισμού. Εκπαίδευση κατά της διαφθοράς προσφέρεται επίσης κατά την πρόσληψη και ενδο-υπηρεσιακά. Περιπτωσιολογικές μελέτες συζητούνται στις εκπαιδευτικές συνεδρίες.

180. Μπορεί να αναζητηθεί και συμβουλή από την PSID. Στην πράξη, λίγοι AEN το κάνουν αυτό. Η ενδοδικτυακή πύλη της Αστυνομίας είναι εμπλουτισμένη με εφαρμόσιμους κανονισμούς/εγχειρίδια/καθοδηγητικές γραμμές, κλπ., συμπεριλαμβανομένων και θεμάτων συμπεριφοράς και θεμάτων που σχετίζονται με την διαφθορά.

181. Η GET καλωσορίζει την ενσωμάτωση και προώθηση ενός νέου Κώδικα Ηθικής της Αστυνομίας κατά της Διαφθοράς. Οι αρχές παρέθεσαν λεπτομέρειες για εκπαιδευτικές συνεδρίες πάνω σε θέματα ηθικής και άλλων θεμάτων που σχετίζονται με την ακεραιότητα. Ένα σύνολο 1 740 αστυνομικών έχουν συμμετάσχει σε εκπαίδευση ή σε διαλέξεις για την διαφθορά (περίπου το 35% της δύναμης). Οι πληροφορίες που παρέχονται από τις αρχές υποδεικνύει ότι η εκπαίδευση που παρέχεται είναι μάλλον περιεκτική για τους νεο-προσληφθέντες και συμπεριλαμβάνει περιπτωσιολογικές μελέτες. Ωστόσο, υπάρχουν πιο λίγα αποδεικτικά ότι αξιωματούχοι παρακολουθούν εκπαίδευση στην ηθική πάνω σε τακτική βάση ενδο-υπηρεσιακά. Τα στοιχεία που δόθηκαν από την άποψη αυτή αναφέρονται σε συνεδρίες όπου αξιωματούχοι ενημερώθηκαν για την νεοσυσταθείσα υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, δηλαδή την P.I.A.S., παρά στα περιεχόμενα που θα επεκτείνονταν πάνω στον Κώδικα Ηθικής, την πρόληψη της διαφθοράς ή απαιτήσεις που σχετίζονται με την ακεραιότητα.

182. Η GET πιστεύει περαιτέρω ότι μπορούν να γίνουν περισσότερα για να εξασφαλισθεί ώστε οι συνεδρίες να προσαρμοστούν περαιτέρω σε συγκεκριμένες θέσεις, ειδικά σε ευάλωτες θέσεις. Είναι επίσης σημαντικό ότι οι ανώτεροι είναι ικανοί να κατανοήσουν πλήρως τους τομείς των τρωτών σημείων και να θέσουν τον σωστό σημείο αναφοράς στην αντίδραση τους σε ηθικές προκλήσεις. Είναι πολύ σημαντική η ορατή ηγεσία που επιδεικνύει με συνέπεια την κατάλληλη συμπεριφορά. Πράγματι, το να ηγείσαι με το δικό σου παράδειγμα μπορεί να επηρεάσει αποφασιστικά την επιθυμητή συμπεριφορά υφισταμένων, την επαγγελματικότητα τους, και την οργανωτική κουλτούρα. Επομένως, πρέπει να εξασφαλισθεί ώστε να αναπτυχθεί συγκεκριμένη εν-εξελίξει εκπαίδευση για διευθυντές, για να τους εφοπλίσουν καλύτερα για να παρασχεθεί ένα προβάδισμα στην ηθική, την πρόληψη σύγκρουσης συμφερόντων και άλλων θεμάτων ακεραιότητας και θεμάτων κατά της

διαφθοράς εντός των ομάδων τους. Επιπλέον, το γεγονός ότι λίγοι αξιωματούχοι αναζητούν συμβουλή από την PSID υποδηλώνει ότι η χρήση αυτού του πόρου δεν συνιστάται ή προωθείται επαρκώς ως την καλύτερη πρακτική, ή ότι υπάρχει μια ανησυχία για την εμπιστευτικότητα. Ως τέτοια, η GRECO συνιστά ότι (i) θα πρέπει να αναπτυχθούν και να παρασχεθούν σε τακτά χρονικά διαστήματα ενδο-υπηρεσιακά εκπαιδευτικά προγράμματα και μέτρα ευαισθητοποίησης τόσο κατά της διαφθοράς, όσο και για την ακεραιότητα και επαγγελματική ηθική (καλύπτοντας τις συγκρούσεις συμφερόντων και άλλα θέματα που σχετίζονται με την πρόληψη της διαφθοράς) για αστυνομικούς, λαμβάνοντας υπόψη την ειδικότητα τους, την ποικιλία των καθηκόντων και τα τρωτά τους σημεία, συμπεριλαμβανομένου και του να δοθεί ειδική προσοχή στην εκπαίδευση στην ηθική ηγεσία, και (ii) να ενισχυθεί ο μηχανισμός για την παροχή εμπιστευτικών συμβουλών σε αστυνομικούς πάνω σε θέματα ηθικής και ακεραιότητας, εξασφαλίζοντας την εμπιστευτική φύση τους και ενθαρρύνοντας την χρήση του εν λόγω μέσω.

Πρόσληψη, σταδιοδρομία και όρους υπηρεσίας

Απαιτήσεις πρόσληψης και διαδικασία διορισμού

183. Η διαδικασία πρόσληψης των ΑΕΝ ρυθμίζεται από τον Νόμο περί Αστυνομίας (Γενικών) Κανονισμών (Κανονιστική Διοικητική Πράξη 51/1989). Στα αρχικά επίπεδα (αστυφύλακες, ειδικοί αστυφύλακες, και εξειδικευμένο προσωπικό), οι ΑΕΝ προσλαμβάνονται μέσω μιας ανταγωνιστικής διαδικασίας πρόσληψης. Οι κενές θέσεις δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα, την ιστοσελίδα της Αστυνομίας και τον τοπικό τύπο. Τα κριτήρια εισόδου διατυπώνονται δια νόμου, π.χ. Κυπριακή υπηκοότητα, ηλικία, στρατιωτική θητεία, μόρφωση, καθαρό μητρώο (συμπεριλαμβανομένου ενός καθαρού πειθαρχικού/ποινικού φακέλου), ιστορικό εργοδότησης, γλώσσες, κλπ. Η διαλογή ώστε οι καθορισμένες απαιτήσεις έχουν τηρηθεί, γίνεται ανάλογα. Οι υποψήφιοι πρέπει επίσης να περάσουν μια γραπτή εξέταση και σωματικές δοκιμές (και, στην περίπτωση εξειδικευμένου προσωπικού, μια συνέντευξη).

184. Ο διορισμός αποφασίζεται από τον Αρχηγό της Αστυνομίας με την έγκριση του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως μετά από την σύσταση της Επιτροπής Επιλογής. Η Επιτροπή Επιλογής αποτελείται από τον Βοηθό Αρχηγό της Αστυνομίας (για την Εκπαίδευση) ως πρόεδρος, τον Διευθυντή της Αστυνομικής Ακαδημίας Κύπρου και ένα Ανώτερο Αξιωματούχο.

185. Υπάρχει μια δοκιμαστική περίοδος τριών χρόνων (που μπορεί να επεκταθεί για ένα επιπρόσθετο χρόνο από τον Αρχηγό της Αστυνομίας, κατόπιν έγκρισης από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως), που συμπεριλαμβάνει επαγγελματικά πρακτικά προγράμματα, καθώς επίσης και προγράμματα σωματικής εξάσκησης στην Αστυνομική Ακαδημία. Το προσωπικό της Αστυνομίας Κύπρου μέχρι τον βαθμό του Βοηθού Αρχηγού της Αστυνομίας έχει μόνιμο καθεστώς.

186. Ο Αρχηγός και Υπαρχηγός διορίζονται και μπορούν να απολυθούν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σύμφωνα με το Άρθρο 131 του Συντάγματος.

Αξιολόγηση απόδοσης και προαγωγή σε ψηλότερο βαθμό, μεταθέσεις, εκ περιτροπής υπηρεσία και τερματισμός υπηρεσίας

187. Όλοι οι ΑΕΝ περνούν από ετήσια αξιολόγηση από τους ανωτέρους τους. Μια τέτοια αξιολόγηση συμπεριλαμβάνει κριτήρια, όπως διευθυντικές ικανότητες, κριτική σκέψη, πειθαρχία, συμπλήρωση εργασιών και καθηκόντων, επικοινωνιακές ικανότητες, ακεραιότητα, επαγγελματική εκπαίδευση, ηθική εργασία, πρωτοβουλία, και εργασιακές σχέσεις. Συγκεκριμένα, όταν ένας Αστυνομικός αξιολογείται για την ακεραιότητα του/ης, τα ζητήματα που λαμβάνονται υπόψη από τον επόπτη του/ης είναι η ηθική (ή ήθος) του ατόμου, η τιμιότητα και σοβαρότητα του/ης, η αντικειμενικότητα και το προσωπικό παράδειγμα. Οι αξιολογήσεις είναι κρίσιμες για τον σκοπό των προαγωγών, αυτές μπορούν επίσης να παίξουν ρόλο σε σχέση με μεταθέσεις. Ο Αστυνομικός έχει το δικαίωμα να αμφισβητήσει τα αποτελέσματα της αξιολόγησης (σε περίπτωση πολύ χαμηλής αξιολόγησης) ενώπιον του υπεύθυνου διοικητή.

188. Η προαγωγή των ΑΕΝ ρυθμίζεται από την Αστυνομία (Κανονισμοί Προαγωγών (Κανονιστική Διοικητική Πράξη 214/2004)). Μια προαγωγή αποφασίζεται από τον Αρχηγό της Αστυνομίας με την έγκριση του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως μέχρι τον βαθμό του Ανωτέρου Υπαστυνόμου. Από τον βαθμό του Αστυνόμου Β μέχρι τον βαθμό του Βοηθού Αρχηγού, αποφασίζεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως με την σύσταση του Αρχηγού της Αστυνομίας.

189. Υπάρχουν τρεις επιτροπές για την διαδικασία προαγωγής μέχρι τον βαθμό του Ανωτέρου Υπαστυνόμου. Μια επιτροπή για την αξιολόγηση των υποψηφίων, μια άλλη επιτροπή που εξετάζει τις εφέσεις, και μια τρίτη επιτροπή διεξάγει τις συνεντεύξεις. Μετά το πέρας των συνεντεύξεων η επιτροπή ετοιμάζει μια λίστα της τελικής τοποθέτησης των υποψηφίων και την υποβάλει στον Αρχηγό της Αστυνομίας. Οι δύο πρώτες επιτροπές αποτελούνται από ένα Βοηθό Αρχηγό ως πρόεδρος και δύο Ανώτεροι Αξιωματούχοι ως μέλη, και η τρίτη αποτελείται από τον Υπαρχηγό και Ανώτεροι Αξιωματούχοι.

190. Η μετάθεση των ΑΕΝ αποφασίζεται από τον Αρχηγό της Αστυνομίας. Η αρχή της εναλλαξιμότητας εφαρμόζεται στην Αστυνομία (ανώτατο όριο χρόνου υπηρεσίας σε συγκεκριμένα τμήματα, υπηρεσίες, και μονάδες, λόγω της ειδικότητας των καθηκόντων τους, κλπ.), βάσει της πρόνοιας του Αστυνομικού Διατάγματος 1/13. Ανάλογα, ένα ανώτατο όριο χρόνου καθορίζεται για μια υπηρεσία, που κυμαίνεται από πέντε ως επτά χρόνια, σε κάποια τμήματα/υπηρεσίες της Αστυνομίας, π.χ. Υπηρεσία Καταπολέμησης Ναρκωτικών, Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, Γραφείο Καταπολέμησης Αδικημάτων Κλοπής Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Παράνομων Στοιχημάτων.

191. Οι απαιτήσεις και οι διαδικασίες πρόσληψης στην Αστυνομία είναι ικανοποιητικές, και πρόσφατες προσπάθειες που σκοπό έχουν την ενδυνάμωση της Αστυνομίας, συμπεριλαμβανομένων πρακτικών ψηλότερων προσόντων και μια εξουσιοδοτημένη αύξηση σε μισθούς που τίθεται σε ισχύ τώρα (Ιανουάριος 2023), είναι πιθανό να ωφελήσει τις προσπάθειες πρόσληψης και να βελτιώσουν το ηθικό και την διατήρηση. Αυτά είναι χρήσιμα μέτρα προς την βελτίωση της αστυνομικής δύναμης σαν σύνολο. Ωστόσο οι προσπάθειες μέχρι τώρα σταματούν στο επίπεδο εισόδου, και προκύπτουν και συσσωρεύονται προβλήματα όταν ανεβαίνουν στους πιο πάνω βαθμούς. Το παρόν σύστημα διορισμού αναφορικά με ανωτέρους αξιωματούχους και ψηλές διευθυντικές θέσεις στερείται από διαφάνεια και αντικειμενικότητα.

192. Η GET θεωρεί ότι το ζήτημα του διορισμού και της απόλυσης του Αρχηγού και του Υπαρχηγού της Αστυνομίας αξίζει περαιτέρω προβληματισμό και ανάπτυξη. Στο παρόν στάδιο το Σύνταγμα αναφέρει μόνο ότι αυτοί διορίζονται από τον Πρόεδρο χωρίς να διευκρινίζει οποιαδήποτε περαιτέρω λεπτομέρεια για τον σχετικό μηχανισμό λήψης αποφάσεων που πρέπει να υπάρχει για να εξασφαλισθεί η αντικειμενικότητα ή διαβούλευση των σχετικών ενδιαφερομένων. Οι αρχές τονίζουν ότι η Συνταγματική αυτή πρόνοια δεν τροποποιείται επειδή αγγίζει στο σύστημα της μικτής αντιπροσώπευσης, όπως περιγράφεται στις παραγράφους 17-18 στην έκθεση αυτή. Τρεις Αρχηγοί της Αστυνομίας έχουν παραιτηθεί ή έχουν απολυθεί στα τελευταία οκτώ χρόνια και οι αρχές αποδίδουν την παραίτηση τους στην λειτουργική αποτυχία παρά σε λόγους που σχετίζονται με την ακεραιότητα των ενδιαφερομένων ατόμων ή την διαφθορά. **Η GRECO συνιστά τη θέσπιση πρόσθετων μέτρων, εντός των παραμέτρων του Συντάγματος, σχετικά με το διορισμό και την παύση του Αρχηγού και του Υπαρχηγού της Αστυνομίας που βασίζονται σε επίσημα, αντικειμενικά, ανταγωνιστικά και διαφανή κριτήρια και διαδικασίες.**

193. Ο διορισμός διαφόρων ψηλών διευθυντικών θέσεων είναι επίσης μια απόφαση που λαμβάνεται αποκλειστικά από τον Αρχηγό της Αστυνομίας σε διαβούλευση με τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως (συμπεριλαμβανομένων των αρχηγών της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων και των θέσεων της Διεύθυνσης Επαγγελματικών Προτύπων και Επιθεώρησης). Δεν υπάρχουν οποιεσδήποτε συγκεκριμένες απαιτήσεις και κριτήρια, ούτε οποιοδήποτε κανόνες για ανοικτούς διαγωνισμούς για τέτοιες θέσεις, που θα επέτρεπαν μια αυξημένη διαφάνεια και αντικειμενικότητα της διαδικασίας.

194. Στο χαρτί, οι προαγωγές ρυθμίζονται, και υπάρχουν επιτροπές επιλογής που ισχύουν για ορισμένους βαθμούς που θεωρητικά έπρεπε να προκαλέσει κάποια αντικειμενικότητα στην διαδικασία. Ωστόσο υπάρχει μια εντύπωση ότι το σύστημα είναι άδικο στην πράξη. Μια τέτοια εντύπωση επιβεβαιώνεται από αρκετές αποφάσεις του διοικητικού δικαστηρίου που οδηγούν στην ακύρωση αρκετών αποφάσεων για προαγωγή λόγω ελλειμμάτων στις σχετικές διαδικασίες που οδηγούν στην άνιση μεταχείριση των υποψηφίων. Τα περισσότερα προβλήματα σχετίζονται με την διάκριση και την ανομοιόμορφη θεώρηση των κριτηρίων ζύγισης.⁶²

195. Η GET ήταν ιδιαίτερα προβληματισμένη όταν άκουσε ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμα κι αν το δικαστήριο είχε ακυρώσει μια απόφαση προαγωγής, οι εν λόγω αξιωματούχοι προήχθησαν εκ νέου μετέπειτα, όσον αφορά την διοικητική διαδικασία⁶³, ή ότι λάμβαναν τον μισθό που αναλογεί με τον ψηλότερο βαθμό. Αυτή η κατάσταση πραγμάτων έχει σημαντικές

⁶² Βλέπε αποφάσεις διοικητικού δικαστηρίου: <http://www.cylaw.org/cgi-bin/open.pl?file=/administrative/2022/202201-1507-17etcAnony.html> και <http://www.cylaw.org/cgi-bin/open.pl?file=/administrative/2022/202210-76-18etc.html>. Βλέπε επίσης πρόσφατη απόφαση διοικητικού δικαστηρίου στις 13 Δεκεμβρίου 2022 κηρύσσοντας την προαγωγή 16 ανωτέρων αξιωματούχων της Αστυνομίας ως άκυρη (Υποθέσεις από κοινού με Αρ. 1426/2017, 1443/2017, 1444/17, 1450/17, 1465/17, 1472/17, 1474/17, 1486/17, 1487/17, 1569/17, 1570/17, 1588/17, 1598/17, 1599/17, 1601/17, 1614/17, 1629/17, 1632/17 και 1637/17).

⁶³ Οι αρχές υπογραμμίζουν ότι διορισμοί εκ νέου συμβαίνουν μόνο σε περιπτώσεις όπου η διοικητική διαδικασία αποτύχει εξαιτίας τυπικών λόγων (π.χ. η νομιμότητα της σύνθεσης της επιτροπής επιλογής, η απουσία ενός μέλους της επιτροπής επιλογής όταν αυτή παίρνει την απόφαση της κλπ.), και το Διοικητικό Δικαστήριο δεν καταλήγει στο συμπέρασμα του στην βάση ότι οι προαχθέντες υποψήφιοι *καθ' εαυτοί* δεν έχουν τα προσόντα για να κατέχουν το αξίωμα. Κανένα άτομο δεν μπορεί να επαναδιορισθεί αν η απόφαση του Δικαστηρίου διαπιστώνει ότι το ενδιαφερόμενο άτομο δεν είχε τα απαιτούμενα προσόντα για να πληροί το αξίωμα.

επιπτώσεις για την καθημερινή λειτουργία της Αστυνομίας (οι κενές θέσεις να μην πληρούνται, οι πειθαρχικές διαδικασίες να τεθούν σε αναμονή επειδή ακουγόντουσαν από αξιωματούχους που έχουν χάσει τον βαθμό τους και δεν έχουν πλέον την δικαιοδοσία για να χειριστούν τις υποθέσεις, κλπ.), και επίσης, και πολύ σημαντικά, και για το ηθικό των μελών της αστυνομικής δύναμης.

196. Επιπλέον, λείπει μια καλά ρυθμισμένη διαδικασία μεταθέσεων. Ένα ελάττωμα που ειπώθηκε στην GET ότι επέφερε την διαιτησία, με μονόπλευρες αποφάσεις να λαμβάνονται στον τομέα αυτό. Εν τέλει, όπως υπογραμμίστηκε προηγουμένως, πρέπει να ακολουθήσει στοχευμένη δράση για προσέλκυση περισσότερων γυναικών σε θέσεις αστυνομικών και μετέπειτα να προχωρήσουν σε ανώτερες θέσεις, συμπεριλαμβανομένων διευθυντικών θέσεων. **Η GRECO συνιστά (i) να εισαχθούν μέτρα για την ενίσχυση της αντικειμενικότητας (μέσω μετρήσιμων κριτηρίων) των αποφάσεων σχετικά με την επιλογή αξιωματικών σε υψηλότερους βαθμούς, τις προαγωγές και τις μεταθέσεις και για την παροχή μεγαλύτερης διαφάνειας σε τέτοιες διαδικασίες· και (ii) να ληφθούν μέτρα για την ενίσχυση της εκπροσώπησης των γυναικών σε όλες τις βαθμίδες της Αστυνομίας ως μέρος των πολιτικών στρατολόγησης και προαγωγής.**

197. Επιπρόσθετα, ενισχυμένες προαπαιτήσεις ισχύουν στους ΑΕΝ που εντάσσονται στη δύναμη υπηρεσιών που είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες (συμπεριλαμβανομένων των τομέων που είναι επιρρεπείς στην διαφθορά), όπως την επαναξιολόγηση των ποινικών/πειθαρχικών αρχείων, π.χ. Υπηρεσία Καταπολέμησης Ναρκωτικών, Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, Κέντρο Ελέγχου Μηνυμάτων – Ομάδα Άμεσης Δράσης, Ομάδες Πρόληψης Εγκλήματος, Μονάδα Άμεσης Δράσης, κλπ. Επιπλέον, όσον αφορά τις διαδικασίες ενδο-υπηρεσιακής αξιολόγησης (εκτός από αυτές που γίνονται σε ευαίσθητους τομείς, όπως τονίζεται πιο πάνω), η Ρ.Ι.Α.Σ. διεξάγει ελέγχους ακεραιότητας στα πλαίσια διερεύνησης πληροφοριών/παραπόνων για την διαφθορά των μελών της δύναμης. Παρομοίως, η PSID συχνά διεξάγει ελέγχους στα Αστυνομικά Τμήματα.

198. Αστυνομικοί αξιολογούνται όταν εντάσσονται στην Αστυνομία, καθώς επίσης και όταν αυτοί μετατίθενται σε ένα συγκεκριμένο αστυνομικό τμήμα (π.χ. την Ρ.Ι.Α.Σ., την Υπηρεσία Καταπολέμησης Ναρκωτικών, τις Ομάδες Πρόληψης Εγκλήματος, κλπ.). Συγκεκριμένα, όταν υποβάλλονται σε ετήσιες αξιολογήσεις, οι αστυνομικοί πρέπει επίσης να αξιολογούνται από τον ανώτερο τους σε σχέση με την ακεραιότητα τους. Ωστόσο, η GET δεν μπορούσε να βρει οποιαδήποτε απόδειξη ότι τέτοιες αξιολογήσεις διεξάγονται πραγματικά και δεν υπήρχαν ενδείξεις για αντικειμενικά κριτήρια που χρησιμοποιούνται από την άποψη αυτή. Η GET θεωρεί ότι ο έλεγχος ακεραιότητας μπορεί να έχει ένα πιο αποτρεπτικό αποτέλεσμα αν ήταν δεόντως ρυθμιζόμενος και κοινοποιημένος στους αστυνομικούς (συμπεριλαμβανομένης μέσω μιας μη διαβαθμισμένης μεθοδολογίας που δείχνει το τί είναι ο έλεγχος ακεραιότητας και ποια καθήκοντα και υποχρεώσεις έχουν οι ΡΙΑΣ και οι αστυνομικοί). Επιπλέον, η δυνατότητα του ελέγχου θα μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω, ως εισροή πληροφοριών για ενημέρωση διαδικασιών αξιολόγησης κινδύνου εντός της δύναμης (π.χ. στατιστικές και τελειοποιημένα παραδείγματα υποθέσεων), αν συνοδευόταν με τακτική παρακολούθηση.

199. Εκτός από τα πιο πάνω, δεν υπάρχει απόδειξη ότι υπάρχει τακτική αξιολόγηση αστυνομικών κατά την διάρκεια των σταδιοδρομιών τους. Χρειάζεται να αναπτυχθεί μια ολιστική προσέγγιση στον τομέα αυτό, αρχίζοντας με λεπτομερή ελέγχους πριν την εργοδότηση, προβλέποντας την αξιολόγηση σε τακτά χρονικά διαστήματα μετέπειτα, και διαδικασίες μόχλευσης, ανάλογες με τα καθήκοντα που κατέχονται και την ευαισθησία των

πληροφοριών που χειρίζονται οι αρμόδιοι αξιωματικοί. Η GET επισύρει την προσοχή των αρχών στην εμπειρία που έχει ήδη αναπτυχθεί σε ορισμένες άλλες χώρες αναφορικά με την αξιολόγηση και την επαναξιολόγηση της πρόσληψης, που αποτελείται από ελέγχους για προηγούμενες ποινικές καταδίκες, όπως επίσης και ελέγχους ιστορικού, παρακολούθηση οικονομικών συμφερόντων, ελέγχους οικογένειας/συγγενών/στενών συνεργατών, πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων, κλπ. Αν δεν υπάρχει διαδικασία για τον έλεγχο τέτοιων θεμάτων, οι ανησυχίες για αξιολόγηση από υφιστάμενους αξιωματούχους μπορούν να αποτελέσουν τρωτά σημεία για την δύναμη. **Η GRECO συνιστά ανάπτυξη μιας πολιτικής ελέγχου και τακτικής επαναξιολόγησης, σε επίπεδο οργανισμού εντός της Αστυνομίας και διασφάλιση επαρκών διαδικασιών για τη συνεχή παρακολούθηση των τρωτών σημείων των εργαζομένων.**

200. Η απόλυση των AEN αποφασίζεται από μια Πειθαρχική Επιτροπή σύμφωνα με τους Κανονισμούς (Πειθαρχικούς) της Αστυνομίας 53/1989, όπως αυτοί τροποποιήθηκαν (για περαιτέρω λεπτομέρειες για πειθαρχικές διαδικασίες βλέπε παραγράφους 254-258).

Μισθοί και επιδόματα

201. Ο ακάθαρτος ετήσιος βασικός μισθός των AEN στην αρχή της σταδιοδρομίας τους είναι €13 775 (εξαιρουμένων των επιδομάτων – για περαιτέρω λεπτομέρειες για επιδόματα, βλέπε πιο κάτω). Ο μισθός των AEN διαφέρει σύμφωνα με την προϋπηρεσία. Η πραγματική λειτουργία που κατέχεται δεν αλλάζει τον μισθό των AEN εκτός αν υπάρχει οποιοδήποτε συγκεκριμένο επιπρόσθετο επίδομα (για παράδειγμα, επίδομα πτήσης για αξιωματικούς που εντάσσονται στην Μονάδα Αεροπορικών Επιχειρήσεων της Αστυνομίας).

202. Τα ακόλουθα επιπρόσθετα επιδόματα παρέχονται στους AEN, ανάλογα με τα καθήκοντα τους και τον κλίμακα του μισθού τους:

- Επίδομα Καθήκοντος (εξαρτάται από τον βαθμό)
- Επίδομα Ειδικών Συνθηκών Εργασίας €1 632 ετησίως
- Επίδομα Πτήσης μέχρι €6 454 ετησίως
- Επίδομα Δυτών €2 969 ετησίως
- Γενικό Επίδομα Εξωτερικού (εξαρτάται από την χώρα)
- Επίδομα Ενοικίου Εξωτερικού (εξαρτάται από την χώρα)
- Επίδομα Συντήρησης για Κρατικούς Αξιωματούχους
- Επίδομα Μόρφωσης (εξαρτάται από τα δίδακτρα που πληρώνονται από το μέλος για τα παιδιά τους)
- Τέλη για Μετατροπή Υπερωριών (εξαρτάται από τον βαθμό και τα καθήκοντα του AEN)
- Επίδομα Βάρδιας (εξαρτάται από τον βαθμό και τα καθήκοντα του AEN)
- Επίδομα για υπηρεσίες που παρέχονται τις Κυριακές και τις Δημόσιες Αργίες κατά την διάρκεια της περιόδου βάρδιας (εξαρτάται από τον βαθμό και τα καθήκοντα του AEN)
- Επίδομα Παράστασης (εξαρτάται από τον βαθμό και τα καθήκοντα του AEN)
- Επίδομα Εκπροσώπησης (εξαρτάται από τον βαθμό και τα καθήκοντα του AEN)
- Επίδομα Ευθύνης (εξαρτάται από τον βαθμό και τα καθήκοντα του AEN)
- Επίδομα Φιλοξενίας (Υπαρχηγός της Αστυνομίας €3 570 ετησίως, Βοηθοί Αρχηγοί της Αστυνομίας €2 040 ετησίως)

- Τέλη Υπερωριών (εξαρτάται από τον βαθμό και τα καθήκοντα του AEN)

203. Όλα τα προαναφερθέντα επιδόματα είναι δημοσιευμένα στον ετήσιο νόμο προϋπολογισμού. Το δικαίωμα στα επιδόματα τερματίζεται κατόπιν τερματισμού της εργοδότησης. Η χρήση επιδομάτων παρακολουθείται /επαληθεύεται από τους Τμηματάρχες, την Διεύθυνση Οικονομικών της Αστυνομίας, και την Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας.

204. Την 1^η Ιανουαρίου του 2023, υπήρξε μια αύξηση στους μισθούς που λαμβάνουν οι αστυνομικοί, ιδιαίτερα για τους χαμηλότερους βαθμούς της ιεραρχίας. Το θέμα των χαμηλών μισθών στην Αστυνομία (στα επίπεδα εισόδου, ο βασικός μηνιαίως μισθός ανέρχεται στο μισό του μέσου ακάθαρτου μηνιαίου μισθού στην Κύπρο) ήταν μια ανησυχία για την δύναμη που εκκρεμούσε για πολύ καιρό και που ήταν αναμφισβήτητα προβληματική. Αναφέρεται ότι αυτή οδηγούσε τους αξιωματούχους να αποχωρήσουν από την υπηρεσία και επίσης ότι η Αστυνομία δεν ήταν ένας ελκυστικός, ούτε ένας ανταγωνιστικός οργανισμός για τις νέες γενιές για να εργασθούν σ'αυτόν. Με το ιστορικό αυτό, η GET καλωσορίζει την πρόσφατη αύξηση στους μισθούς. Μια κατάλληλη και αξιοπρεπής πληρωμή για αστυνομικούς θα πρέπει να θεωρείται καθ'αυτή ως ένα ισχυρό αποτρεπτικό στοιχείο κατά της διαφθοράς.

Συγκρούσεις συμφερόντων, απαγορεύσεις και περιορισμοί

Ασυμβατες, εξωτερικές δραστηριότητες και περιορισμοί μετά την Εργοδότηση

205. Στους AEN, κατά κύριο κανόνα, απαγορεύεται η εξάσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος ή εμπορίου ή να αυτοεργοδοτούνται σε οποιοδήποτε επάγγελμα ή επιχείρηση εκτός από την εργοδότηση τους στην δημόσια υπηρεσία. Έχοντας πει αυτό, μπορεί να παρασχεθεί εξουσιοδότηση σε ορισμένες περιπτώσεις. Η εξουσιοδότηση ακολουθεί μια εξορθολογισμένη διαδικασία με την οποία ο κάθε AEN συμπληρώνει ένα τυποποιημένο έντυπο που αποστέλλεται, μαζί με μια συνοδευτική επιστολή από τον άμεσο προϊστάμενο του, προς τον Αρχηγό της Αστυνομίας. Εξουσιοδότηση μπορεί να παραχωρηθεί από τον Αρχηγό της Αστυνομίας, με την συγκατάθεση του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, καθώς επίσης και τον Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Οι σχετικές εξουσιοδοτήσεις επικουρικών υπηρεσιών συγκεντρώνονται σε ένα μητρώο που φυλάσσεται από το Τμήμα Διαχείρισης και Ανθρωπίνου Δυναμικού του Αρχηγείου της Αστυνομίας. Η παρακολούθηση των εξουσιοδοτήσεων που παραχωρούνται εκτελείται από την PSID. Κατά τον χρόνο της επί τόπου επίσκεψης, υπήρχαν ένα σύνολο 50 εξουσιοδοτήσεων, που είχαν παραχωρηθεί για μια θητεία που δεν υπερβαίνει τα δύο χρόνια. Οι περισσότερες αφορούσαν αθλητικές δραστηριότητες (π.χ. προπονητές).

206. Δημόσιοι αξιωματούχοι (συμπεριλαμβανομένων των AEN) δεν επιτρέπονται να κατέχουν οποιοσδήποτε μετοχές ή άλλο συμφέρον σε οποιαδήποτε εταιρεία ή συνεταιρισμό, που δεν είναι δημόσια, ή σε οποιαδήποτε άλλη ιδιωτική επιχείρηση, χωρίς την άδεια του Υπουργού Οικονομικών. Μια τέτοια άδεια μπορεί να παραχωρηθεί μόνο όπου θα ωφελήσει το δημόσιο συμφέρον, ή όταν το συμφέρον του δημοσίου αξιωματούχου προέρχεται από μια κληρονομιά και η κατοχή των μετοχών δεν θα επηρεάσει την εκτέλεση των καθηκόντων του/ης. Ωστόσο, ένας δημόσιος αξιωματούχος έχει το δικαίωμα να αποκτήσει μετοχές μιας δημόσιας εταιρείας, ο αριθμός των οποίων δεν θα υπερβαίνει το ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου που θα καθορισθεί από τον Υπουργό Οικονομικών.

207. Δεν επιτρέπεται σε κανένα δημόσιο αξιωματούχο (επομένως, συμπεριλαμβανομένων των ΑΕΝ) να αποκτήσει είτε άμεσα είτε έμμεσα οποιαδήποτε κινητή ή ακίνητη περιουσία, εκμεταλλεύοντας για τον σκοπό αυτό την θέση του/ης, ή να κατέχει μια τέτοια περιουσία όπου τα προσωπικά του/ης συμφέροντα σε μια τέτοια περιουσία είναι σε σύγκρουση με τα δημόσια καθήκοντα του/ης.

208. Σε περίπτωση που ένα μέλος της οικογένειας (σύζυγος και παιδιά που συζούν) διατηρεί ένα κατάστημα ή εμπορεύεται, ή σκοπεύει να ανοίξει ή να λειτουργήσει ένα κατάστημα, ο ενδιαφερόμενος ΑΕΝ πρέπει να δώσει γραπτή ειδοποίηση στον Αρχηγό της Αστυνομίας.

209. Οι ψηλές βαθμίδες των ΑΕΝ (Αστυνόμος Α13 και πάνω) πρέπει μετά την αφυπηρέτηση τους να περάσουν μια περίοδο χαλάρωσης δύο χρόνων (βλέπε επίσης το μέρος της έκθεσης αυτής για άτομα με ΨΕΛ). Δεν υπάρχουν άλλοι εφαρμόσιμοι κανόνες που ρυθμίζουν την εργοδότηση ή την ενασχόληση των ΑΕΝ αφού απομακρυνθούν από την Αστυνομία. Η GET ενημερώθηκε επί τόπου ότι όταν αξιωματικοί συνταξιοδοτηθούν στο τέλος της θητείας τους (και η ηλικία συνταξιοδότησης έχει αυξηθεί πρόσφατα από τα 50 στα 60) γενικά δεν ασχολούνται με οποιαδήποτε άλλη εργασία. Ορισμένοι έθεσαν το θέμα πρώην αξιωματικών που μεταφέρονται στον ιδιωτικό τομέα της ασφάλειας, αν και δεν εισηγήθηκαν ότι αυτό το θέμα ήταν επαναλαμβανόμενο. Έστω κι έτσι, φαίνεται ότι υπήρχε συμφωνία μεταξύ των συνομιλητών που συναντήσαμε ότι αυτός ήταν ένας τομέας που απαιτούσε περισσότερη προσοχή για σκοπούς αξιολόγησης κινδύνου και ότι πρέπει να συγκεντρωθούν τεκμηριωμένα δεδομένα για τον σκοπό αυτό.

210. Η GET ενημερώθηκε ότι το παρόν πλαίσιο για δευτερεύουσες δραστηριότητες είναι κάπως αυστηρό. Αυτό τροποποιήθηκε το 2022. Το γεγονός ότι διευθύνεται κεντρικά από το Τμήμα Διοίκησης και Ανθρωπίνου Δυναμικού του Αρχηγείου της Αστυνομίας, και έπειτα η συμμόρφωση του παρακολουθείται από την PSID, είναι επίσης ένα θετικό στοιχείο. Οι αρχές επίσης συναρμολογούν στατιστικές για τον αριθμό υποθέσεων όπου διαπιστώθηκαν παραβιάσεις που αφορούν δευτερεύουσες δραστηριότητες και η δράση/κύρωση που ακολούθησε μετέπειτα.

211. Η GET θεωρεί ότι, ενώ η Αστυνομία αναπτύσσει την αφιερωμένη της πολιτική για την ακεραιότητα, όπως συνιστάται προηγουμένως, πρέπει να κοιτάξει τις παρούσες πληροφορίες που έχουν καταγραφεί στο σχετικό μητρώο δευτερευουσών δραστηριοτήτων, επειδή αυτές μπορούν να βοηθήσουν στην αναγνώριση τάσεων που θα έπρεπε να αντιμετωπισθούν/διορθωθούν για ολόκληρο τον οργανισμό και πέραν της μεμονωμένης περίπτωσης. Επιπλέον, για σκοπούς αξιολόγησης του κινδύνου, η GET υπογραμμίζει την σημασία να εξετασθούν όχι μόνο οι ενδο-υπηρεσιακές επικουρικές δραστηριότητες, αλλά επίσης την μετα-υπηρεσιακή εργοδότηση, ούτως ώστε να αποφευχθούν οι ακατάλληλες αναθέσεις στον ιδιωτικό τομέα που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων.

Απόρριψη και απόσυρση ρουτίνας

212. Υπάρχουν κανόνες που ισχύουν για όλους τους δημοσίους αξιωματούχους (επομένως, εφαρμόσιμους επίσης στους ΑΕΝ) για να μην ενασχοληθούν με θέματα όπου οι ίδιοι, ή ένας στενός συγγενής, μπορεί να έχει προσωπικό όφελος. Αρκετές πρόνοιες της νομοθεσίας που ασχολούνται αποκλειστικά με την Αστυνομία επίσης συμπεριλαμβάνουν απαιτήσεις πρόληψης σύγκρουσης συμφερόντων (π.χ. συμμετοχή σε επιτροπές, αποφάσεις

για προαγωγές, διερευνήσεις, κλπ.). Διάφορα παραδείγματα παρασχέθηκαν από τις αρχές από την άποψη αυτή. Αυτοί οι κανόνες είναι επίσης συνδεδεμένες με πειθαρχικές και ποινικές κυρώσεις.

Δώρα

213. Το Πάγιο Διάταγμα της Αστυνομίας 1/41 ρυθμίζει λεπτομερώς το θέμα των δώρων. Υπάρχει μια γενική απαγόρευση για δώρα: Δεν επιτρέπεται στους ΑΕΝ, είτε άμεσα είτε έμμεσα, να παραλάβουν ή να δώσουν οποιοδήποτε δώρο υπό την μορφή χρημάτων, άλλων προϊόντων, δωρεάν ταξιδιών ή άλλων ωφελημάτων. Συμβολικά αντικείμενα (π.χ. αναμνηστικά δώρα που παρέχονται για παράδειγμα στα πλαίσια ενός συνεδρίου στο οποίο ο ΑΕΝ παρευρέθηκε υπό την επίσημη ιδιότητα του/ης, όπως μια πέννα, ένα ντοσιέ, κλπ.) εξαιρούνται από την απαγόρευση αυτή. Επίσης, σε ειδικές περιπτώσεις, όπου ο αξιωματούχος θεωρεί ότι θα ήταν ανεπιθύμητο ή εναντίον του δημοσίου συμφέροντος να αρνηθεί το δώρο, αυτός/ή μπορεί να το αποδεχθεί, και να το αναφέρει αμέσως γραπτώς (μέσω του προϊσταμένου του/ης στον σχετικό Αστυνομικό Διευθυντή/Διοικητή. Υπάρχει ένα κατώφλι €170 (το κατώφλι αυτό ισχύει για ολόκληρο τον δημόσιο τομέα στην Κύπρο).

Κατάχρηση δημοσίων πόρων

214. Οι σχετικές πρόνοιες του Ποινικού Κώδικα για την διαφθορά και την κατάχρηση του αξιώματος ισχύουν από την άποψη αυτή (Άρθρα 100-102, 105, 255 και 267).

Κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών

215. Οι ΑΕΝ πρέπει να διατηρήσουν απόλυτη διακριτικότητα σε σχέση με εμπιστευτικά γεγονότα ή πληροφορίες που αποκτούνται κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους ή λόγω της ιδιότητάς τους. Η Κανονιστική (Πειθαρχική) Ρυθμιστική Διοικητική Πράξη της Αστυνομίας 53/1989 συμπεριλαμβάνει εκτενείς πρόνοιες από την άποψη αυτή. Επιπρόσθετα, το Άρθρο 135 του Ποινικού Κώδικα ποινικοποιεί την αποκάλυψη ενός επίσημου μυστικού ή κρατικού μυστικού από ένα δημόσιο αξιωματούχο. Αυτό είναι ένα αδίκημα που τιμωρείται με φυλάκιση.

Δήλωση περιουσιακών στοιχείων, εισοδήματος, υποχρεώσεων και συμφερόντων

216. Οι ΑΕΝ πρέπει να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις αποκάλυψης άλλων δημοσίων υπαλλήλων, δηλαδή επικερδής εξωτερική εργοδότηση, μετοχές εταιρειών. Αυτοί πρέπει επίσης να δώσουν γραπτή ειδοποίηση στον Αρχηγό της Αστυνομίας στην περίπτωση που ένα μέλος της οικογένειας (σύζυγος και παιδιά που συζούν) διατηρεί ένα κατάστημα ή εμπορεύεται ή σκοπεύει να ανοίξει ένα κατάστημα ή επιχείρηση. Οι δηλώσεις εισάγονται στους προσωπικούς φακέλους των ΑΕΝ, οι οποίοι αρχειοθετούνται στο Τμήμα Ανθρωπίνου Δυναμικού του Αρχηγείου της Αστυνομίας.

217. Σύμφωνα με τον Νόμο περί Ορισμένων Δημόσια Εκτεθειμένων Προσώπων και Ορισμένων Αξιωματούχων της Κυπριακής Δημοκρατίας (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσιακών Στοιχείων) (Νόμος 50(I)/2004), ο Αρχηγός και ο Υπαρχηγός της Αστυνομίας υπόκεινται στις

απαιτήσεις οικονομικής αποκάλυψης (πόθεν έσχες) που περιγράφονται στις παραγράφους 125-126, ωστόσο, οι δηλώσεις τους δεν είναι δημόσιες.

218. Επιπρόσθετα, όσο για όλους τους άλλους πολίτες της Κύπρου, από το 2017, οι δηλώσεις φόρου εισοδήματος υποβάλλονται διαδικτυακά στις φορολογικές αρχές. Οι δηλώσεις φόρου εισοδήματος αναθεωρούνται, επαληθεύονται, και ελέγχονται από το Τμήμα Φορολογίας της Κυβέρνησης, που είναι υπό του Υπουργείου Οικονομικών.

219. Παρόλο ότι υπάρχουν ορισμένες απαιτήσεις αποκάλυψης για όλους τους αστυνομικούς, δεν φαίνονται να είναι αρκετά λεπτομερή για να είναι πολύ πολύτιμα. Σίγουρα δεν επιτρέπει την επαρκή αξιολόγηση ακεραιότητας-κινδύνου. Στο παρόν στάδιο, μόνο ο Αρχηγός και Υπαρχηγός της Αστυνομίας υπόκεινται σε απαιτήσεις οικονομικών δηλώσεων. Η GET σημειώνει ότι οι απαιτήσεις οικονομικής αποκάλυψης μπορούν να παίξουν ένα ρόλο στην πρόληψη κινδύνων διαφθοράς στην Αστυνομία, για παράδειγμα για άλλες ανώτερες θέσεις ή άτομα που εμπλέκονται σε δημόσιες συμβάσεις, όπου μπορεί να υπάρχει μεγαλύτερος κίνδυνος διαφθοράς. Θα θεωρείτο κατάλληλο τουλάχιστον η εισαγωγή τέτοιων δηλώσεων σε σχέση με θέσεις που είναι ευάλωτες στην σύγκρουση συμφερόντων και την διαφθορά. Η εισαγωγή της οικονομικής αποκάλυψης για ορισμένους αξιωματούχους θα μπορούσε περαιτέρω να αποδειχθεί καθοριστικής σημασίας όταν υλοποιείται η σύσταση για την ανάπτυξη μιας εξειδικευμένης πολιτικής για την Αστυνομία, για την πρόληψη της διαφθοράς και την ακεραιότητα (παράγραφος 174) και για την αξιολόγηση (παράγραφος 199). **Η GRECO συνιστά την ενίσχυση του παρόντος καθεστώτος αναφορικά με τις δηλώσεις οικονομικών συμφερόντων εντός της Αστυνομίας με την καθιέρωση υποχρέωσης των υψηλόβαθμων αξιωματικών και όσων υπηρετούν σε επικίνδυνες θέσεις, να δηλώνουν τα οικονομικά τους συμφέροντα σύμφωνα με μια προκαθορισμένη μορφή, τόσο κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους όσο και σε τακτά χρονικά διαστήματα καθ' όλη τη διάρκεια της υπηρεσίας τους; και (ii) να παρέχουν την κατάλληλη εποπτεία που περιλαμβάνει την επαλήθευση της ακεραιότητας των δηλώσεων και την αξιολόγηση των κινδύνων.**

Εσωτερική Επίβλεψη

Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας (P.I.A.S.)

220. Για την καταπολέμηση και την πρόληψη της διαφθοράς στην Αστυνομία, μια αυτόνομη Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας (P.I.A.S.) ιδρύθηκε το 2018. Η λειτουργία της διέπεται από ένα ξεχωριστό νόμο, δηλαδή τον Νόμο περί της Ίδρυσης και Λειτουργίας της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας 3(Ι)/2018. Η P.I.A.S. είναι μιας αυτόνομη υπηρεσία, που λογοδοτεί διοικητικά απευθείας στον Αρχηγό της Αστυνομίας, ενώ οι εξουσίες και οι ευθύνες της εποπτεύονται απευθείας από τον Γενικό Εισαγγελέα.

221. Η P.I.A.S. διερευνά ποινικά αδικήματα διαφθοράς που διαπράττονται από ΑΕΝ. Έχει ευρείες εξουσίες για να διεξαγάγει αναζητήσεις, παγοποίηση και κατάληψη εξουσιών, απρόσκοπτη πρόσβαση σε πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων από άλλες δημόσιες αρχές, καθώς επίσης και τραπεζικά αρχεία, κλπ.. Οι πληροφορίες και τα δεδομένα που συλλέγονται από την P.I.A.S. χρησιμοποιούνται μόνο για την εκτέλεση της αποστολής της και όχι σε σχέση με την διερεύνηση οποιουδήποτε άλλου αδικήματος (δηλαδή εκτός από την διαφθορά).

222. Η P.I.A.S. είναι επανδρωμένη με μέλη της Αστυνομίας που επιλέγονται, αναπτύσσονται, και μετατίθενται από τον Αρχηγό της Αστυνομίας για μια περίοδο τεσσάρων

χρόνων, που μπορεί να επεκταθεί μόνο μια φορά, για μια επιπρόσθετη περίοδο δύο χρόνων. Υπάρχουν πολύ αυστηρές απαιτήσεις ακεραιότητας και (διερευνητικής) εμπειρίας για να ενταχθεί κανείς στην P.I.A.S., π.χ. οι αξιωματούχοι που εντάσσονται στην υπηρεσία πρέπει να έχουν αναγνωρισθεί για την επαγγελματικότητα, αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα, ηθική, συμπεριφορά, υπευθυνότητα, ευσυνειδησία, ακεραιότητα και τιμιότητα τους, πρέπει να έχουν ένα καθαρό ποινικό και πειθαρχικό μητρώο (δεν μπορούν να τιμωρηθούν με οποιαδήποτε πειθαρχική τιμωρία εκτός από την μομφή), κλπ.

223. Επιτροπή Επιλογής συγκροτείται για τον σκοπό της εγγραφής και έγκρισης των προσόντων και απαιτήσεων που καθορίζονται από τον νόμο για να ενταχθεί κανείς στην P.I.A.S. Αποτελείται από ένα Βοηθό Αρχηγό της Αστυνομίας (ως πρόεδρος), τον Διευθυντή της P.I.A.S. και ένα Ανώτερο Αστυνομικό (ως μέλη). Μετά από την μελέτη των προσωπικών φακέλων Αστυνομίας των μελών της Αστυνομίας, την συλλογή όλων των απαραίτητων πληροφοριών, και την εξαγωγή όλων των σχετικών δεδομένων, η Επιτροπή αποστέλλει στον Αρχηγό της Αστυνομίας μια λεπτομερή έκθεση με τα προτεινόμενα μέλη που θα επιλεγούν για την μετάθεση τους στην P.I.A.S. Ένα μέλος της Αστυνομίας δεν μπορεί να μετατεθεί στην P.I.A.S. εκτός αν το μέλος δώσει την συγκατάθεση του σ' αυτήν.

224. Οι οικονομικοί πόροι της P.I.A.S. καλύπτονται από τον Κρατικό προϋπολογισμό και μέλη της P.I.A.S. λαμβάνουν ένα επιπρόσθετο μηνιαίο επίδομα στην υπηρεσία. Από την άποψη φύλου, υπάρχουν 70% άντρες και 30% γυναίκες αξιωματούχοι, αντίστοιχα.

225. Ενώ δεν υπάρχει υποχρεωτική τακτική εξειδικευμένη εκπαίδευση για τα μέλη της P.I.A.S., αυτοί περιστασιακά παρακολουθούν προγράμματα για την διαφθορά και τις μυστικές επιχειρήσεις είτε στην Αστυνομική Ακαδημία Κύπρου είτε στο εξωτερικό. Αξιωματούχοι της P.I.A.S. δίνουν διαλέξεις, σε διάφορα προγράμματα εκπαίδευσης της Αστυνομικής Ακαδημίας, τόσο στην βασική εκπαίδευση των προσλαμβανομένων όσο και σε άλλα εξειδικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα για μέλη της Αστυνομίας διαφόρων βαθμών.

226. Η P.I.A.S. έχει την δική της ιστοσελίδα, που αποτελείται, ανάμεσα σ' άλλα, από μια ειδική σελίδα για παράπονα του κοινού. Ετοιμάσθηκε και δημοσιεύθηκε ένα ενημερωτικό φυλλάδιο τόσο για τους ΑΕΝ όσο και για το ευρύ κοινό, που αφορά τον ρόλο και την αποστολή της P.I.A.S., συμπεριλαμβανομένων και των τρόπων με τους οποίους είτε ένα μέλος της Αστυνομίας είτε ένας πολίτης μπορεί να υποβάλει, ακόμα και ανώνυμα, ένα παράπονο ή μια πληροφορία για την διαφθορά στην Αστυνομία.

Διεύθυνση Επαγγελματικών Προτύπων και Επιθεωρήσεων της Αστυνομίας (PSID)

227. Η PSID συγκροτείται από το Πάγιο Διάταγμα του Αρχηγού της Αστυνομίας Αρ. 1/86 (όπως αυτό τροποποιήθηκε πρόσφατα, τον Μάρτη του 2023). Αυτό λειτουργεί για να εξασφαλίσει επαγγελματικά πρότυπα, βελτιώνοντας τις εσωτερικές πρακτικές ή διαδικασίες που ακολουθούνται, και την υλοποίηση των μηχανισμών πρόληψης, ελέγχου, ανίχνευσης και καταστολής παρεκκλίνουσας και παραβατικής συμπεριφοράς των ΑΕΝ. Η PSID ασχολείται με την διερεύνηση πειθαρχικών αδικημάτων.

228. Ειδικότερα, όταν μια πληροφορία λαμβάνεται από την Διεύθυνση Επαγγελματικών Προτύπων και Επιθεώρησης (είτε μέσω (α) της ανοικτής γραμμής της Αστυνομίας, (β) αλληλογραφίας/κανονικού ταχυδρομείου, ή (γ) πληροφοριοδοτών), τότε ο Διευθυντής της

Διεύθυνσης δίνει οδηγίες σε ένα από τα μέλη του/ης για να διερευνήσει την υπόθεση. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, το μέλος της Διεύθυνσης υποβάλλει την έκθεση του/ης στον Διευθυντή. Η υπόθεση τότε αποστέλλεται πίσω στον αποστολέα, αν ο αποστολέας είναι ο Αρχηγός της Αστυνομίας ή ένας από τους Βοηθούς Αρχηγούς της Αστυνομίας. Αν ο αποστολέας είναι κάποιος, εκτός από τον Αρχηγό της Αστυνομίας ή τον Βοηθό Αρχηγό της Αστυνομίας (ένας αστυνομικός ή ένας πολίτης), τότε η υπόθεση, πάλι αποστέλλεται στον Αρχηγό της Αστυνομίας ή/και τον Βοηθό Αρχηγό της Αστυνομίας.

229. Αν μια υπόθεση έχει προτερήματα, τότε, μετά την ενημέρωση του Αρχηγού της Αστυνομίας ή του Βοηθού Αρχηγού της Αστυνομίας, υπάρχουν δύο τρόποι για μια υπόθεση να μπορέσει να προχωρήσει: (1) αν υπάρχουν αρκετά αποδεικτικά στοιχεία, η υπόθεση μπορεί να περιλάβει ποινικά αδικήματα και αν ναι, υποβάλλεται στον Τμήμα Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων (ΤΑΕ), ή σε ένα περιφερειακό Αστυνομικό Σταθμό, αν το αδίκημα είναι μικρό, για επίσημη διερεύνηση, (2) Αν υπάρχουν αρκετά αποδεικτικά στοιχεία για πειθαρχικά αδικήματα, τότε, ανατίθεται ένας Ειδικός Ανακριτής από ένα Βοηθό Αρχηγό για να διερευνήσει τα πειθαρχικά αδικήματα. Αν ο ύποπτος είναι του βαθμού του Υπαστυνόμου Β και πάνω, τότε ο Ειδικός Ανακριτής διορίζεται από τον Αρχηγό της Αστυνομίας.

230. Ο Διευθυντής και τα μέλη της PSID δίνουν αναφορά επιχειρησιακά στον Αρχηγό της Αστυνομίας, και διοικητικά, στον Βοηθό Αρχηγό της Αστυνομίας για την Διοίκηση. Η GET ενημερώθηκε ότι, μετά την επί τόπου επίσκεψη, το οργανόγραμμα της Αστυνομίας Κύπρου τροποποιήθηκε στις 29 Δεκεμβρίου 2022 και δυνάμει του Πάγιου Αστυνομικού Διατάγματος Αρ. 1/10 της 9^{ης} Μαρτίου 2023, ο Διευθυντής της PSID είναι υποταγμένος διοικητικά και λειτουργικά στον Υπαρχηγό της Αστυνομίας. Η PSID έχει στην διάθεση της ένα ταμείο ειδικών υπηρεσιών που ορίζεται για οποιαδήποτε έξοδα που σχετίζονται με την συλλογή πληροφοριών και την διοργάνωση αστυνομικών επιχειρήσεων.

231. Η επάνδρωση της PSID ρυθμίζεται από το Αστυνομικό Πάγιο Διάταγμα Αρ. 1/86, παράγραφο 3, που προβλέπει ότι τα μέλη της Αστυνομίας που θα διορίζονταν στην PSID, θα πρέπει να αναγνωρίζονται για το ήθος, την εμπιστευτικότητα, την ακεραιότητα, την υπευθυνότητα, την εκτέλεση και την αποφασιστικότητα τους να εκπληρούν την αποστολή τους χωρίς δισταγμό. Επιπρόσθετα, πρέπει να τηρούν τα ακόλουθα προσόντα: (1) πλούσια υπηρεσία πέραν των δέκα χρόνων, (2) ψηλό επίπεδο πρακτικής εξειδίκευσης σε αστυνομικά καθήκοντα, (3) τουλάχιστον τρία χρόνια υπηρεσίας σε διερευνητικά καθήκοντα. Κατά την διάρκεια των πέντε προηγούμενων χρόνων, δεν θα πρέπει να έχουν καταδικασθεί για οποιαδήποτε πειθαρχικά και ποινικά αδικήματα.

232. Δεν υπάρχει οποιαδήποτε υποχρεωτική ή τακτική εξειδικευμένη εκπαίδευση για τα μέλη της PSID. Ωστόσο, μέλη της Διεύθυνσης επιλέγονται περιστασιακά για να παρακολουθήσουν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα στην Αστυνομική Ακαδημία, άλλα Εκπαιδευτικά Ινστιτούτα στην Κύπρο και το εξωτερικό.

Εξωτερική επίβλεψη

Η Ανεξάρτητη Αρχή Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων εναντίον της Αστυνομίας (ΑΑΔΙΠΑ)

233. Το 2006, η ΑΑΔΙΠΑ συγκροτήθηκε βάσει του Νόμου 9(Ι)/2006 για να βελτιώσει και να αυξήσει περαιτέρω την παρακολούθηση και το διερευνητικό περιβάλλον της Αστυνομίας μέσω μιας αρμόδιας αρχής ανεξάρτητης από την Αστυνομία.

234. Η Αρχή διερευνά ισχυρισμούς και παράπονα εναντίον τους ΑΕΝ που αφορούν (α) την διαφθορά, δωροδοκία ή παράνομο πλουτισμό, (β) παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και (γ) ενέργειες που αποτελούν ευνοϊκή μεταχείριση ή υπονόμηση της αστυνομικής φήμης. Οι έρευνες μπορούν να συσταθούν αυτεπάγγελα (*ex officio*), κατόπιν παραπόνου από πολίτη (ανώνυμα παράπονα δεν είναι εφικτά), όπως ανατίθενται από τον Γενικό Εισαγγελέα ή τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως.

235. Επικεφαλής της ΑΑΔΙΠΑ είναι ένα Συμβούλιο πέντε μελών, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της, που διορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο για μια πενταετή θητεία. Η ΑΑΔΙΠΑ επανδρώνεται επίσης με τέσσερις δημοσίους υπαλλήλους, και η GET ενημερώθηκε ότι το Υπουργείο Οικονομικών είχε εγκρίνει την ανάθεση ενός ακόμη δημοσίου υπαλλήλου, ο διορισμός του οποίου αναμένεται ότι θα γίνει το 2023. Ποινικοί ανακριτές μπορούν να εμπλακούν για σκοπούς διερεύνησης, όπου είναι απαραίτητο. Ένας σχετικός κατάλογος ονομάτων διατηρείται από την ΑΑΔΙΠΑ. Ένα σύνολο 70 ανακριτών σχηματίζουν την λίστα στο παρόν στάδιο (66 δικηγόροι που εξασκούν το επάγγελμα και τέσσερις αστυνομικοί).⁶⁴ Τέλος, η ΑΑΔΙΠΑ μπορεί, για σκοπούς μιας έρευνας, να προσλάβει τις υπηρεσίες εμπειρογνομόνων/ειδικών όπως φωτογράφους, διερμηνείς, ιατροδικαστές, και άλλους. Ο προϋπολογισμός της ΑΑΔΙΠΑ για το 2023 ανέρχεται στις €322 000.

236. Η διερεύνηση μιας υπόθεσης διεξάγεται από ένα ή περισσότερα μέλη της ΑΑΔΙΠΑ, ή από ποινικούς ανακριτές διορισμένους από την ΑΑΔΙΠΑ για τον σκοπό αυτό. Όλες οι έρευνες διεξάγονται υπό την επίβλεψη και τις οδηγίες της ΑΑΔΙΠΑ ως αρχή. Για οδηγίες πάνω σε νομικά θέματα που προκύπτουν κατά την διάρκεια μιας έρευνας, οι ανακριτές απευθύνονται απευθείας στο Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα.

237. Ο Νόμος παρέχει ρητά στους ανακριτές όλες τις εξουσίες που κατέχονται από την αστυνομική δύναμη στην διερεύνηση ενός εγκλήματος σύμφωνα με τον Νόμο περί Ποινικής Δικονομίας. Η διαδικασία που ακολουθείται κατά την διάρκεια μιας έρευνας, συμπεριλαμβανομένης της λήψης καταθέσεων από μάρτυρες και την ανάκριση υπόπτων,

⁶⁴ Πρέπει να σημειωθεί ότι μια αναφερόμενη βελτίωση του συστήματος είναι ότι τώρα, πρακτικά, όλοι οι ανακριτές είναι δικηγόροι, αντί αστυνομικοί, που για ένα μεγάλο διάστημα ήταν μια εξαιρετική ανησυχία των (CPT). Το προηγούμενο σύστημα όπου οι ανακριτές ήταν πρώην αστυνομικοί δέχθηκε κριτική επειδή η φυσιολογική συναδελφική αλληλεγγύη μεταξύ πρώην και εν υπηρεσία αστυνομικών λέχθηκε ότι είχε μια επίδραση πάνω στην ποιότητα και την αμεροληψία των ερευνών της ΑΑΔΙΠΑ. Κατά την διάρκεια της επί τόπου επίσκεψης, η ΑΑΔΙΠΑ υπόδειξε ότι διατηρούνται τέσσερις πρώην αστυνομικοί ως ανακριτές για να παρέχουν συμβουλή και βοήθεια στους δικηγόρους να πλοηγήσουν ανάμεσα στα πρακτικά και καθημερινά θέματα εντός της Αστυνομίας. Ήταν επίσης σε εξέλιξη μια συζήτηση ως προς την ανάγκη να βασίζονται πάνω σε μόνιμους ανακριτές παρά σε μια ομάδα ανακριτών που προσκαλούνται σε βάση *ad-hoc*.

διέπεται από τον Νόμο περί Ποινικής Δικονομίας, με τον ίδιο τρόπο που ο αναφερόμενος Νόμος εφαρμόζεται σε ποινικές έρευνες που διεξάγονται από την Αστυνομία.

238. Η ΑΑΔΙΠΑ δεν δεσμεύεται από τα ευρήματα των ανακριτών. Η ΑΑΔΙΠΑ, μετά από την πλήρη εξέταση της ολότητας του μαρτυρικού υλικού που μαζεύεται κατά την διάρκεια της έρευνας, καταλήγει στα δικά της ευρήματα και βγάζει τα δικά της συμπεράσματα. Σε πολλές περιπτώσεις, αυτά τα ευρήματα και συμπεράσματα μπορούν να συμπίπτουν με αυτά των ανακριτών. Ανεξάρτητα αν η ΑΑΔΙΠΑ συμφωνεί ή όχι με τους ανακριτές, ολόκληρο το υλικό συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης του ανακριτή, καθώς επίσης και της έκθεσης της ΑΑΔΙΠΑ, προωθείται στο Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα, που είναι, δυνάμει του Συντάγματος, η μόνη Αρχή που θα αποφασίσει αν ο ύποπτος θα κατηγορηθεί ποινικά ή όχι. Σε θέματα που αφορούν πειθαρχικά μέτρα, η τελική απόφαση κατοχυρώνεται μόνο στην ΑΑΔΙΠΑ, και ο Αρχηγός της Αστυνομίας είναι υποχρεωμένος να υλοποιήσει οποιοσδήποτε αποφάσεις της ΑΑΔΙΠΑ πάνω στα θέματα αυτά.

239. Η GET σημειώνει ότι όπως σχεδόν κάθε ίδρυμα ακεραιότητας/κατά της διαφθοράς, η ΑΑΔΙΠΑ ανέφερε την έλλειψη πόρων ως μια πρόκληση, και φαίνεται σαφώς ότι έχουν μια περιορισμένη προσφορά πόρων. Ωστόσο, υλοποιώντας ένα συντονισμένο σύστημα, όπως συστήνεται αργότερα στην έκθεση αυτή (βλέπε παράγραφο 244), που παραπέμπει σ'αυτούς μόνο τις υποθέσεις της εξειδίκευσης τους, μπορεί να βοηθήσει την ΑΑΔΙΠΑ (και τις άλλες αρχές με εποπτικές ευθύνες της Αστυνομίας) να αυξήσουν την εστίαση τους και να τους κάνουν πιο αποτελεσματικούς, βοηθώντας τους να κάνουν περισσότερα με λιγότερα.

Άλλοι εξωτερικοί φορείς ελέγχου

240. Υπάρχουν άλλοι Κρατικοί φορείς που μπορούν να εξασκήσουν Αστυνομική επίβλεψη, συμπεριλαμβανομένου: του Υπουργικού Συμβουλίου, του Γενικού Εισαγγελέα (την Νομική Υπηρεσία/Κατηγορούσα Αρχή) της Βουλής των Αντιπροσώπων (μέσω των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών της), του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Κυβέρνησης, της Ανεξάρτητη Αρχής κατά της Διαφθοράς, του Επιτρόπου Διοικήσεως, και της Ανεξάρτητης Αρχής Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων κατά της Αστυνομίας.

Διαδικασίες Θεραπείας για το ευρύ κοινό

241. Παράπονα μπορούν να παραληφθούν από την Αστυνομία στα διάφορα ΤΑΕ και Αστυνομικούς Σταθμούς, καθώς επίσης και από την PSID. Επιπλέον, παράπονα που σχετίζονται με την διαφθορά μπορούν να σταλούν στην P.I.A.S. Επίσης, παράπονα μπορούν να κατατεθούν στην ΑΑΔΙΠΑ και τον/ην Επίτροπο Διοικήσεως. Παράπονα μπορούν να γίνουν με πολλούς τρόπους, αυτοπροσώπως ή γραπτώς, όπως καταθέσεις, επιστολές, κλήσεις τηλεφώνου, μέσω της ανοικτής γραμμής, κλπ. Αυτά μπορούν επίσης να γίνουν ανώνυμα. Όλα τα παράπονα και οι έρευνες είναι άνευ πληρωμής.

242. Όταν μια έκθεση/παράπονο υποβάλλεται στην Αστυνομία, ανάλογα με την φύση της/ου, δηλαδή, αν αφορά ένα αδίκημα διαφθοράς από ένα μέλος της Αστυνομίας, η έρευνα αναλαμβάνεται από την P.I.A.S. Αν αυτή/ό αφορά ένα πειθαρχικό αδίκημα, τότε η έρευνα αναλαμβάνεται από την PSID ή από ένα αστυνομικό που διορίζεται για μια πειθαρχική έρευνα. Για τα ποινικά αδικήματα, η έρευνα διεξάγεται είτε από τα ΤΑΕ είτε από αστυνομικούς σταθμούς. Σε περιπτώσεις παραπόνων/ισχυρισμών κακοποίησης ενός πολίτη ή ατόμου υπό κράτηση από μέλη της Αστυνομίας, η Αστυνομία δεν ξεκινά μια δική της

έρευνα, αλλά ενημερώνει την ΑΑΔΙΠΑ, που είναι ο αρμόδιος φορέας για να διερευνήσει τέτοιες υποθέσεις.

243. Η GET σημειώνει ότι υπάρχει μια πολλαπλότητα φορέων με εσωτερικές και εξωτερικές εποπτικές ευθύνες στην Αστυνομία (κυρίως, τα ΤΑΕ, η PSID, η P.I.A.S., η ΑΑΔΙΠΑ, ο/η Επίτροπος Διοικήσεως, ο Γενικός Εισαγγελέας). Είναι ένα θετικό σημάδι ότι φαίνεται ότι υπάρχει μια ανεξαρτησία μεταξύ αυτών των εποπτικών φορέων. Ωστόσο, το να έχεις πολλαπλές αρχές αφιερωμένες στην επίβλεψη και εστιασμένες στην ακεραιότητα χωρίς συντονισμό και συνεργασία μπορεί να εμποδίζει την αποτελεσματικότητα του συνολικού συστήματος. Ειδικότερα, το να έχεις πολλαπλά σημεία εισόδου και διαφορετικές διαδικασίες σε κάθε φορέα μπορεί να οδηγήσει στην ασυνέπεια και κάνει την διαφάνεια πιο δύσκολη.

244. Όλες οι διαδικασίες τελικά καταλήγουν στον Γενικό Εισαγγελέα και οι αποφάσεις για να διακοπούν ποινικές υποθέσεις (το προνόμιο του *nolle prosequi* του Γενικού Εισαγγελέα) κατατίθενται γραπτώς και δηλώνονται προφορικά ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου. Παρόλα αυτά, η GET θεωρεί ότι χρειάζεται μια ολιστική αναθεώρηση για το πώς κατατίθενται και επεξεργάζονται τα παράπονα και διαφάνεια και λογοδοσία για το πώς αυτά τυγχάνουν μεταχείρισης. **Η GRECO συνιστά τον εξορθολογισμό της εποπτείας και της λογοδοσίας της Αστυνομίας, με (i) την εξέταση του ενδεχομένου συγκέντρωσης των καταθέσεων των παραπόνων μέσω ενός σημείου εισόδου, με ξεκάθαρες κατευθυντήριες γραμμές για το πώς θα εκτελούνται οι παραπομπές, (ii) την καθιέρωση ενός αποτελεσματικού συστήματος συντονισμού και συνεργασίας μέσω ξεκάθαρων πρωτοκόλλων, τα οποία θα γνωστοποιούνται στο κοινό, και ότι (iii) να δίνεται τροφοδότηση για την πορεία της υπόθεσης, και να δημοσιεύονται στατιστικές, για να παρασχεθεί ένα κατάλληλο επίπεδο διαφάνειας για το πώς αντιμετωπίζονται τα θέματα σε κάθε στάδιο της διαδικασίας.**

Υποχρεώσεις καταγγελιών και προστασία πληροφοριοδοτών

245. Τον Ιανουάριο του 2022, υιοθετήθηκε ο Νόμος περί Προστασίας Ατόμων που Καταγγέλλουν Παραβιάσεις της Ενωτικής και Εθνικής Νομοθεσίας (στο εξής: Νόμος Πληροφοριοδότησης). Αυτός μεταθέτει την Οδηγία της ΕΕ 2019/1937. Αυτός προβλέπει, ανάμεσα σ'άλλα, την δυνατότητα καταγγελίας εσωτερικά και εξωτερικά (συμπεριλαμβανομένων και των μέσων ενημέρωσης όταν ο πληροφοριοδότης έχει εύλογους λόγους να πιστεύει ότι η καταγγελία ή δημόσια αποκάλυψη τέτοιων πληροφοριών ήταν απαραίτητη για την αποκάλυψη της παράβασης), επίσης και ανώνυμα, και καθιερώνει την απαγόρευση των αντιποίνων εναντίον πληροφοριοδοτών με οποιοδήποτε τρόπο.

246. Οι ΑΕΝ έχουν την υποχρέωση να καταγγείλουν υποψίες για διαφθορά. Παράλειψη να το κάνουν αυτό αποτελεί τόσο πειθαρχικό όσο και ποινικό αδίκημα, που μπορεί να τιμωρείται με μέχρι πέντε χρόνια φυλάκιση ή/και πρόστιμο μέχρι €50 000.

247. Ο πρόσφατα υιοθετημένος Νόμος Πληροφοριοδότησης καθιερώνει την υποχρέωση να καθιερωθούν εσωτερικά κανάλια καταγγελίας. Σύμφωνα με τους Αστυνομικούς Κανονισμούς (Πειθαρχικούς) Κανονιστική Διοικητική Πράξη 53/1989, αν ένας αξιωματούχος επιθυμεί να καταγγείλει ένα ανώτερο, αυτός/ή πρέπει να το κάνει ως ακολούθως: όταν το παράπονο είναι εναντίον ενός αμέσως ανώτερου του/ης (Επικεφαλής του Αστυνομικού Σταθμού, Επικεφαλής ενός κλάδου/γραφείου της Αστυνομίας, κλπ), η σχετική καταγγελία μπορεί να υποβληθεί άμεσα από το μέλος της Αστυνομίας στον αρμόδιο Διευθυντή του Αστυνομικού Τμήματος/Επαρχιακό Αστυνομικό Διευθυντή ή Διοικητή της Μονάδας, χωρίς

απαραιτήτως αυτή να διοχετεύεται μέσω της κανονικής οδού αλληλογραφίας. Όταν το παράπονο είναι εναντίον ή εμπλέκεται άμεσα ένας Διευθυντής Αστυνομικού Τμήματος/Επαρχιακός Αστυνομικός Διευθυντής ή Διοικητής Μονάδας, τότε η καταγγελία μπορεί να υποβληθεί απευθείας στον αρμόδιο Βοηθό Αρχηγό. Όταν το παράπονο είναι εναντίον ή εμπλέκεται άμεσα ο Βοηθός Αρχηγός, η σχετική καταγγελία υποβάλλεται απευθείας στον Αρχηγό της Αστυνομίας. Για υποψίες διαφθοράς, αξιωματούχοι μπορούν να καταγγείλουν απευθείας στην P.I.A.S., ακόμα και ανώνυμα. Υπάρχει επίσης και μια συγκεκριμένη υποχρέωση για ανωτέρους να καταγγείλουν περιστατικά διαφθοράς που διαπράττονται από τους υφιστάμενους τους.

248. Μέτρα πρέπει να ληφθούν για την προστασία του πληροφοριοδότη, συμπεριλαμβανομένης και της ταυτότητας του/ης. Ο Αρχηγός της Αστυνομίας πρέπει να αποφασίσει για τα απαραίτητα μέτρα. Ο Νόμος περί της Ίδρυσης και Λειτουργίας της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας 3(Ι)/2018 καθιερώνει τα ακόλουθα προστατευτικά μέτρα (i) προστασία της ταυτότητας του πληροφοριοδότη, η μη τήρηση αυτής τιμωρείται με μέχρι τρία χρόνια φυλάκιση ή/και πρόστιμο €50 000; (ii) οποιοσδήποτε ΑΕΝ που ενεργεί ως πληροφοριοδότης δεν μπορεί να θεωρηθεί ως παραβάτης των καθηκόντων εμπιστευτικότητας ή διακριτικότητας στην υπηρεσία, (iii) η μετάθεση, η απόσπαση, η υποβάθμιση καθηκόντων, μια αρνητική αξιολόγηση απόδοσης, ή η μη παραχώρηση ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης, θα θεωρούνται ως αντεκδικητικές πράξεις, εκτός αν η αρμόδια διεύθυνση/υπηρεσία/μονάδα αποδεικνύει ότι μια τέτοια ενέργεια δεν είναι με οποιοδήποτε τρόπο συνδεδεμένη με την αποκάλυψη. Επιπλέον, οι πρόνοιες του Νόμου περί Προστασίας Μαρτύρων επίσης ισχύουν υπό την άποψη αυτή, όπως καθορίζονται από το δικαστήριο και εποπτεύονται από τον Γενικό Εισαγγελέα.

249. Η GET καλωσορίζει την υιοθέτηση του ειδικού Νόμου περί Πληροφοριοδότησης στις αρχές του 2022. Μετά την επί τόπου επίσκεψη, η GET ενημερώθηκε ότι το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως είχε αναπτύξει ένα σχέδιο για την ευαισθητοποίηση του περιεχομένου του Νόμου, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που προβλέπονται σ' αυτόν, κλπ. Ειδικότερα, τρεις Οδηγοί είχαν ετοιμασθεί από το Υπουργείο, με την συνεργασία του Γραφείου του Επιτρόπου Νομοθεσίας: ένα που απευθύνεται στους υπαλλήλους, ένα στους εργοδότες και ένα στις αρμόδιες αρχές. Όλοι οι οδηγοί είναι διαθέσιμοι διαδικτυακά. Επιπλέον, μια λίστα των αρμοδίων αρχών και τα δεδομένα επικοινωνίας τους, έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Υπουργείου. Αυτό θα πρέπει να βοηθήσει, από την μια πλευρά, πιθανούς πληροφοριοδότες να ξέρουν πού να υποβάλουν τις καταγγελίες τους (ως εξωτερικά κανάλια καταγγελίας), και, από την άλλη, τις αρμόδιες αρχές να είναι ενήμεροι για τις εξουσίες τους για να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα/διαδικασίες για να παραλάβουν εξωτερικές καταγγελίες σύμφωνα με τις πρόνοιες του Νόμου. Επιπρόσθετα, το Υπουργείο σκοπεύει να διοργανώσει, μέσω της αρμόδιας αρχής, εκπαίδευση, και εκπαιδευτικά προγράμματα για την νομοθεσία πληροφοριοδότησης, που απευθύνονται σε αξιωματούχους και διευθυντές του δημοσίου (και του ευρύτερου δημοσίου) τομέα. Μέχρι τώρα, το Υπουργείο έχει πάρει τα απαραίτητα μέτρα για τα αναφερόμενα προγράμματα, για να διεξαχθούν στην Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης και την Αστυνομική Ακαδημία αντίστοιχα.

250. Η GET ενημερώθηκε επίσης ότι έχουν τροχοδρομηθεί οργανωτικές διευθετήσεις για την αποτελεσματική υλοποίηση της στην Αστυνομία. Έχει ανατεθεί στην PSID ως ο αρμόδιος φορέας για να την κάνει. Έχει ετοιμασθεί ένα σχέδιο δράσης από την PSID, συμπεριλαμβανομένων στοχευμένων ενεργειών και της αναμενόμενης ολοκλήρωσης τους.

Ανάλογα, έχουν σταλεί εσωτερικές επικοινωνίες για να ενημερωθούν οι διευθυντές για τις νέες νομοθετικές πρόνοιες για την πληροφοριοδότηση ούτως ώστε να μπορέσουν να τις προωθήσουν περαιτέρω ανάμεσα στους υφιστάμενους τους. Προβλέπεται επίσης ότι η Αστυνομική Ακαδημία θα συμπεριλάβει το θέμα της πληροφοριοδότησης στο εκπαιδευτικό της υλικό (στην εισαγωγή και ενδο-υπηρεσιακά). Επιπρόσθετα, ένα φυλλάδιο/εγχειρίδιο με χρήσιμες πληροφορίες, συμβουλές και κατευθυντήριες γραμμές θα εκδοθεί και θα διανεμηθεί εντός και εκτός της Αστυνομίας. Μια άλλη σημαντική εργασία υπό ανάπτυξη είναι αυτή της καθιέρωσης (εσωτερικών και εξωτερικών) καναλιών καταγγελίας και παραπόνων. Έχει συσταθεί μια εμπιστευτική αποθήκη για την διαχείριση των καταγγελιών και συντονίζεται και επεξεργάζεται περαιτέρω. Η επικοινωνία είναι σε εξέλιξη με τον Επίτροπο Προστασίας Δεδομένων για να εξασφαλισθεί μια εναρμονισμένη προσέγγιση της διαχείρισης των δεδομένων. Μέχρις ότου οι σχετικές διαδικασίες βρίσκονται εξ ολοκλήρου στην θέση τους, η PSID ενεργεί ως την παραλήπτρια οποιωνδήποτε παραπόνων/καταγγελιών από πληροφοριοδότες που αφορούν την Αστυνομία, είτε ο πληροφοριοδότης είναι μέλος της Αστυνομίας ή οποιοδήποτε άλλο άτομο.

251. Όλα τα προαναφερόμενα εν εξελίξει μέτρα υλοποίησης για στήριξη των πληροφοριοδοτών πορεύονται προς την σωστή κατεύθυνση. Η GET αναδεικνύει την σημασία της αποτελεσματικής ολοκλήρωσης τους. Τόσο περισσότερο, δεδομένου της απροθυμίας των αστυνομικών να μιλήσουν ανοικτά και να παραπονεθούν για την ακεραιότητα, την σύγκρουση συμφερόντων και για θέματα διαφθοράς. Δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου υποθέσεις καταχωρημένες για παράπονα που προέρχονται από αστυνομικούς για θέματα που σχετίζονται με παραβιάσεις ακεραιότητας, που διερευνήθηκαν ή είναι υπό διερεύνηση. Μπορεί να υπάρχουν εξηγήσεις για διάφορους παράγοντες, αρχίζοντας με την έλλειψη εμπιστοσύνης στην λειτουργία του συστήματος που υπάρχει, και πηγαίνοντας μέχρι, πρώτον, την διερεύνηση των παραβιάσεων της ακεραιότητας, και δεύτερον, την πρόβλεψη επαρκών προστατευτικών μέτρων σε μια πολύ μικρή κοινότητα όπως είναι η αστυνομική μονάδα.

252. Η άρθρωση ενός αποτελεσματικού συστήματος πληροφοριοδότησης, όχι μόνο δια νόμου αλλά επίσης και στην πράξη, είναι κρίσιμη για την Αστυνομία λόγω του “κώδικα σιωπής” (κώδικας μπλε) που μπορεί να κυριαρχεί ανεπίσημα σε ιεραρχικές οργανώσεις, επίσης λόγω της απαίτησης της αυστηρής τήρησης της αρχής της ενδο-υπηρεσιακής πειθαρχίας και αφοσίωσης, καθώς επίσης και του καθήκοντος εμπιστευτικότητας που τηρούν οι αξιωματούχοι. Αυτό απαιτεί την ανάπτυξη επιπρόσθετων μέτρων για την ενθάρρυνση των αστυνομικών να μιλήσουν ανοικτά. **Η GRECO συνιστά την ενίσχυση της προστασίας πληροφοριοδοτών, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων αναφορών και συμβουλευτικών καναλιών, καθώς και παροχή εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες της Αστυνομίας και τακτική πληροφόρηση για διαθέσιμα ένδικα μέσα.**

253. Επιπλέον, η GET βλέπει την αξία στην διεξαγωγή μιας ανεξάρτητης μελέτης, που ξεπερνά τις έρευνες για την εμπιστοσύνη που είναι διαθέσιμες στο παρόν στάδιο, στο ότι αυτή όχι μόνο μετρά την αντίληψη του πολίτη για την διαφθορά στην Αστυνομία, αλλά επίσης εξετάζει την γενική στάση του εργατικού δυναμικού για τις παραβιάσεις ακεραιότητας, που ακολουθείται με συγκεκριμένα, στοχευμένα μέτρα για την περαιτέρω προώθηση της ηθικής συμπεριφοράς και την καταγγελία της διαφθοράς στην Αστυνομία. Η GET ενθαρρύνει τις αρχές να σκέφτονται προληπτικά από την άποψη αυτή.

Επιβολή και κυρώσεις

Πειθαρχική διαδικασία

254. Οι Κανονισμοί Αστυνομίας (Πειθαρχικοί) (Κανονιστική Διοικητική Πράξη 53/1989) διατυπώνουν την εφαρμόσιμη πειθαρχική διαδικασία. Όπως αναφέρεται προηγουμένως, η PSID χειρίζεται την διερεύνηση των πειθαρχικών αδικημάτων. Οι πειθαρχικές υποθέσεις διερευνώνται επίσης από Αστυνομικούς (βαθμό Επιθεωρητή και πάνω) που διορίζονται από τον Βοηθό Αρχηγό της Αστυνομίας (Διοίκηση). Σχετικά με την διαδικασία επιδίκασης/κύρωσης, για Ανωτέρους Αστυνομικούς (βαθμό Υπαστυνόμου Β και πάνω), συγκροτείται μια Πειθαρχική Επιτροπή με βάση ad hoc από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και αποτελείται από ένα μέλος της δημόσιας διοίκησης, ένα Λειτουργό της Νομικής Υπηρεσίας που υποδεικνύεται από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και ένα μέλος της Αστυνομίας με ψηλότερο βαθμό από τον κατηγορούμενο. Ο εισαγγελέας διορίζεται από τον Γενικό Εισαγγελέα, από την Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας. Για σοβαρά πειθαρχικά αδικήματα εναντίον αστυνομικών χαμηλότερου βαθμού (από τον βαθμό του Ειδικού Αστυφύλακα μέχρι τον βαθμό του Ανωτέρου Υπαστυνόμου), συγκροτείται μια μόνιμη Πειθαρχική Επιτροπή από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, που αποτελείται από τρία άτομα, ένα Αστυνομικό Ανωτέρου Βαθμού (ως Πρόεδρος της Επιτροπής) και δύο Αξιωματούχοι της Νομικής Υπηρεσίας που υποδεικνύονται από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, για μια περίοδο δύο χρόνων, που μπορεί να ανανεωθεί. Και στις δύο περιπτώσεις, προβλέπεται ότι οι αξιωματούχοι που δικάζουν την υπόθεση κατέχουν μια θέση με πιο ψηλό βαθμό από τον κατηγορούμενο. Όλες οι αποφάσεις λαμβάνονται με ψήφο κατά πλειοψηφία. Για ισχυρισμούς πειθαρχικών μικροπαραπτώματων εναντίον Αστυνομικών χαμηλότερου βαθμού (από τον βαθμό του Ειδικού Αστυφύλακα μέχρι τον βαθμό του Ανωτέρου Υπαστυνόμου), ορίζεται ένας Προεδρεύων Αξιωματούχος. Η λίστα των προεδρευόντων αξιωματούχων εγκρίνεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, κατόπιν σύστασης από τον Αρχηγό της Αστυνομίας. Ο εισαγγελέας μπορεί να είναι ένας αστυνομικός που έχει πτυχίο στην νομική και εμπειρία σε δικαστικές διαδικασίες.

255. Οι δύο προαναφερθείσες δικαστικές περιπτώσεις έχουν διαφορετικές εξουσίες, σε σχέση με τις πειθαρχικές κυρώσεις, που μπορούν να επιβάλουν. Ειδικότερα, η Πειθαρχική Επιτροπή μπορεί να επιβάλει τις ακόλουθες κυρώσεις: απόλυση, αναγκαστική παραίτηση, υποβιβασμός βαθμού ή κλίμακος πληρωμής, παρακράτηση, διακοπή ή αναστολή της ετήσιας αύξησης, επιβολή προστίμου που δεν θα υπερβαίνει το ποσό των €10 000, πειθαρχική μετάθεση σε άλλη θέση, για μια περίοδο ενός μέχρι πέντε χρόνων, αυστηρή επίπληξη και επίπληξη. Όταν το αδίκημα είναι μικρό, ο Προεδρεύων Αξιωματούχος, έχει τις ακόλουθες εξουσίες: παρακράτηση, διακοπή ή αναστολή της ετήσιας αύξησης, επιβολή προστίμου που δεν θα υπερβαίνει το ποσό των €10 000, πειθαρχική μετάθεση σε άλλη θέση, για μια περίοδο ενός μέχρι πέντε χρόνων, αυστηρή επίπληξη και επίπληξη. Μεταξύ 2017-2022, σε 13 αστυνομικούς επιβλήθηκε κύρωση ή απόλυση.

256. Υπάρχουν διαδικασίες έφεσης, ιδιαίτερα μέσω Συμβουλίων Έφεσης. Όταν τα αδικήματα που διαπράχθηκαν σχετίζονται με ποινικά αδικήματα, τότε το Ποινικό Δικαστήριο έχει την αρμοδιότητα για την δίκη και για τις ποινές που θα επιβληθούν. Μετά την ποινή του ποινικού δικαστηρίου, διεξάγεται μια πειθαρχική διαδικασία.

Στατιστικές για τον συνολικό αριθμό πειθαρχικών υποθέσεων/καταδίκων που αφορούν Κύπριους αστυνομικούς (2017-2021)

Έτος	Αρ. Υποθέσεων	Εκκρεμεί δίκη	Αναβολή Πειθαρχικής Δίωξης & Μη-Δίωξη		
				Καταδικάστηκαν	Αθώωθηκαν
2017	106	3	14	72	17
2018	184	8	40	113	23
2019	161	18	45	86	12
2020	131	24	44	58	5
2021	83	25	17	39	2
Total	665	78	160	368	59

*Ποσοστό δικασμένων υποθέσεων/συνολικού αριθμού διωκόμενων υποθέσεων: 84.56%

*Ποσοστό καταδίκων/δικασμένων υποθέσεων: 86.1%

*Ποσοστό μη-διωκόμενων υποθέσεων/συνολικού αριθμού διερευνώμενων υποθέσεων: 24.1%

*Ποσοστό υποθέσεων που εκκρεμεί η δίκη/συνολικού αριθμού διερευνώμενων υποθέσεων: 11.73%

Στατιστικές για μέτρα αναστολής εναντίον Κυπρίων αστυνομικών για διερευνώμενες πειθαρχικές υποθέσεις το 2019-2022

Έτος	Αστυνομικοί με αναστολή	Αστυνομικοί ακόμη σε αναστολή
2019	11	2
2020	11	2
2021	24	2
2022	18	1
ΣΥΝΟΛΟ	64	7

* Σημείωση: Τα μέτρα αναστολής, που στην ουσία είναι διοικητικά μέτρα, εξασφαλίζουν ότι λαμβάνονται προληπτικά μέτρα για να εξαιρεθεί οποιαδήποτε παρέμβαση στην ανακριτική διαδικασία.

257. Η GET σημειώνει ότι κάποιες πειθαρχικές διαδικασίες μπορούν να διαρκέσουν πολύ (μέχρι δύο χρόνια). Οι αρχές εξηγούν ότι αυτό είναι λόγω του γεγονότος ότι αν και οι ποινικές και πειθαρχικές διαδικασίες μπορούν να τρέχουν παράλληλα, για να ληφθεί μια πειθαρχική απόφαση, πρέπει να ολοκληρωθεί η ποινική διαδικασία, που έχει ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση αυτή. Εκφράστηκαν επίσης ανησυχίες επί τόπου, σε σχέση με τις πειθαρχικές υποθέσεις για το ότι δεν ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθούν τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από την μονάδα εσωτερικού ελέγχου (P.I.A.S.) στην πορεία των ανακρίσεων της. Αυτή είναι ξεκάθαρα μια χαμένη ευκαιρία. Επιπλέον, θα μπορούσε να αναπτυχθεί μια πιο συστηματική σε αρχή προσέγγιση: πειθαρχικές επιτροπές συγκροτούνται ad hoc για ανώτερους αξιωματούχους ή σε διετή (πιθανώς ανανεώσιμη) βάση για αξιωματούχους

χαμηλότερων βαθμών. Αυτό, στην σειρά του, μπορεί να οδηγήσει σε ασυνεπής πρακτική, συμπεριλαμβανομένων όσον αφορά τις κυρώσεις που εφαρμόζονται.

258. Η GET είναι πεπεισμένη ότι μπορούν να γίνουν βελτιώσεις στο παρόν σύστημα για να εξασφαλιστεί καλύτερα η αποτελεσματικότητα του. Η ικανότητα της Αστυνομίας να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά και έγκαιρα την κακή συμπεριφορά εντός τις τάξεις της είναι κρίσιμη, συμπεριλαμβανομένου υπό την άποψη της ενίσχυσης των προτύπων της αναμενόμενης συμπεριφοράς και της βελτίωσης της εμπιστοσύνης του κοινού. **Η GRECO συνιστά την καθιέρωση μιας διαδικασίας που διασφαλίζει ότι οι υποθέσεις θα τυγχάνουν χειρισμού εντός εύλογου χρονικού πλαισίου και με συνεπή τρόπο και ότι η κακή συμπεριφορά τιμωρείται αποτελεσματικά.**

Ποινική διαδικασία

259. Δεν υπάρχουν ασυλίες ή άλλα προνόμια διαθέσιμα στους ΑΕΝ. Δεν υπάρχουν ειδικές ποινικές διαδικασίες, διαφορετικές απ' αυτές που εφαρμόζονται σε άλλους πολίτες.

260. Από τις πληροφορίες/παράπονα που διερευνήθηκαν από το 2018 (έτος ίδρυσης της P.I.A.S.), 15 υποθέσεις, που αφορούν την διαφθορά στην Αστυνομία, οδηγήθηκαν ενώπιον του δικαστηρίου για ποινική δίωξη, στις οποίες είχαν εμπλακεί 15 μέλη της Αστυνομίας και 14 πολίτες. Από τις πιο πάνω υποθέσεις, μια υπόθεση ολοκληρώθηκε, και το εμπλεκόμενο μέλος της Αστυνομίας καταδικάστηκε σε έξι μήνες φυλάκιση με αναστολή τριών χρόνων. Αυτό το μέλος κατηγορήθηκε επίσης μέσω πειθαρχικής διαδικασίας και η ποινή που επιβλήθηκε σ' αυτόν ήταν η παραίτηση από την δύναμη. Σε μια υπόθεση, ένας πολίτης καταδικάστηκε σε φυλάκιση οχτώ μηνών για ένα ποινικό αδίκημα, για την οποία λήφθηκε επίσης υπόψη μια υπόθεση παροχής ψευδών πληροφοριών στην P.I.A.S.. Σε δύο υποθέσεις, η ποινική δίωξη αναβλήθηκε (η μια απ' αυτές λόγω μόνιμης εγκατάστασης του κύριου μάρτυρα στο εξωτερικό). Μια υπόθεση έχει διακοπεί από το δικαστήριο, επειδή ο κατηγορούμενος δεν μπορούσε να εντοπισθεί (έφυγε από την Κύπρο) και σε μια υπόθεση ο κατηγορούμενος αθώθηκε από το Δικαστήριο. Οι υπόλοιπες εννέα υποθέσεις είναι υπό εκδίκαση. Οι υποθέσεις που αντιμετωπίζονται από την Αστυνομία, που αφορούν μέλη της Αστυνομίας, δεν αποδεικνύουν οποιαδήποτε σχέση μεταξύ διαφθοράς και οργανωμένου εγκλήματος.

261. Οι ποινές που επιβάλλονται τόσο για τα ποινικά όσο και για τα πειθαρχικά αδικήματα δημοσιεύονται στα «Εβδομαδιαία Διατάγματα» (Μέρος II) που δημοσιεύονται κάθε Δευτέρα, για εσωτερική χρήση εντός της Αστυνομίας.⁶⁵ Το κοινό ενημερώνεται για τις υποθέσεις διαφθοράς στην Αστυνομία και σχετικά αδικήματα μέσω των μέσων ενημέρωσης. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα μέσα ασχολούνται μόνο με σοβαρές υποθέσεις και όχι με μικρές υποθέσεις. Οι βασικές πληροφορίες παρέχονται από την Υπο-Διεύθυνση Επικοινωνιών, Δημοσίων Σχέσεων και Κοινωνικής Ευθύνης της Αστυνομίας με διάφορους τρόπους (καταθέσεις, δημοσιεύσεις στα μέσα, κλπ.). Πληροφορίες παρέχονται επίσης από τον εκπρόσωπο τύπου κάθε Τμήματος του Αρχηγείου της Αστυνομίας. Σημειώνεται ότι τέτοιες έρευνες προβλέπονται από τον νόμο να παραμείνουν εμπιστευτικές και/ή διαβαθμισμένες, σύμφωνα με τις πρόνοιες για το απόρρητο που διατυπώνονται στον Νόμο περί της Επεξεργασίας Προσωπικών Δεδομένων του 2001 (138(I)/2001).

⁶⁵ Τα «Εβδομαδιαία Διατάγματα» είναι ένα εσωτερικό έγγραφο, που εκδίδεται από τον Αρχηγό της Αστυνομίας για κυκλοφορία μόνο εντός της Αστυνομίας.

262. Η GET αναφέρεται σε μια σύσταση που έχει γίνει προηγουμένως στην έκθεση αυτή (παράγραφος 244) για το πώς να βελτιωθεί το σύστημα λογοδοσίας της Αστυνομίας, συμπεριλαμβανομένης με καλύτερη παρακολούθηση και στατιστικές.

VI. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

263. Εν όψει των ευρημάτων της παρούσας έκθεσης, η GRECO απευθύνει τις ακόλουθες συστάσεις στην Κύπρο:

Αναφορικά με κεντρικές κυβερνήσεις (ανώτατες εκτελεστικές αρμοδιότητες)

- i. Όπως (i) οι απαιτήσεις ακεραιότητας για τα άτομα που προσλαμβάνονται κατά τη διακριτική ευχέρεια της κεντρικής κυβέρνησης για να δίδουν συμβουλή σε πρόσωπα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα ή για σκοπούς εκτέλεσης παρόμοιων καθηκόντων, να ρυθμίζονται διεξοδικά, περιλαμβανομένων όσο αφορά κανόνες συμπεριφοράς, συγκρούσεις συμφερόντων και υποχρεώσεις οικονομικής αποκάλυψης, και (ii) ότι τα ονόματα, καθήκοντα και συμβατικά ωφελήματα (μισθοί κλπ.) αυτών που προσλαμβάνονται για τις θέσεις αυτές να είναι εύκολα προσβάσιμα διαδικτυακά και, όταν πρόκειται για μερική εργοδότηση/ad hoc πρόσληψη, να περιλαμβάνονται πληροφορίες για την κύρια απασχόληση/δραστηριότητες τους (παράγραφος 45),
- ii. Όπως άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα να υποβάλλονται σε έλεγχο ακεραιότητας προτού ή αμέσως μετά τον διορισμό τους για σκοπούς εντοπισμού και διαχείρισης πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων (παράγραφος 46),
- iii. Την ανάπτυξη μιας συντονισμένης στρατηγικής για την ακεραιότητα των ατόμων που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα, βάσει συστηματικής και περιεκτικής αξιολόγησης κινδύνου, με σκοπό την πρόληψη και διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων, που να περιλαμβάνει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα συμβουλευτικής, παρακολούθησης και συμμόρφωσης (παράγραφος 57),
- iv. Όπως (i) υιοθετηθεί ένας κώδικας δεοντολογίας για τα άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα, δημοσιευμένος και συμπληρωμένος με ειδική καθοδήγηση αναφορικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων και άλλα σχετικά θέματα ακεραιότητας (όπως την πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων, δώρα, φιλοξενία και άλλα πλεονεκτήματα, επαφές τρίτων μερών, πρόσθετες δραστηριότητες και καταστάσεις μετά την εργοδότηση, υποχρεώσεις αποκάλυψης, την μεταχείριση εμπιστευτικών πληροφοριών), και (ii) ότι πρέπει να συνδυασθεί με ένα αξιόπιστο και αποτελεσματικό μηχανισμό επίβλεψης και κυρώσεων (παράγραφος 61),
- v. (i) Ανάπτυξη μηχανισμών για την προώθηση και την ανάδειξη της ευαισθητοποίησης σε θέματα ακεραιότητας ανάμεσα σε άτομα που ασκούν ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα, συμπεριλαμβανομένης και μέσω επιμόρφωσης για την ακεραιότητα σε τακτά χρονικά διαστήματα, και (ii) εγκαθίδρυση ειδικής εμπιστευτικής συμβουλευτικής για παροχή συμβουλής σε άτομα που ασκούν ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα για την ακεραιότητα, τις συγκρούσεις συμφερόντων και την πρόληψη της διαφθοράς (παράγραφος 63),

- vi. (i) Όπως η πρόσβαση σε πληροφορίες να είναι αντικείμενο μιας ανεξάρτητης και διεξοδικής ανάλυσης, με ιδιαίτερη εστίαση στον σκοπό του Νόμου 184(Ι)2017, τις εξαιρέσεις στο δικαίωμα στην πρόσβαση σε πληροφορίες και την εφαρμογή αυτών των εξαιρέσεων στην πράξη, τις εφαρμόσιμες προθεσμίες, στο σύστημα των τελών και την εφαρμογή του νόμου, και (ii) υπό το φως των ευρημάτων της ανάλυσης αυτής, να ληφθούν επιπρόσθετα μέτρα για τη βελτίωση της δημοσίας πρόσβασης σε πληροφορίες και μια κουλτούρα διαφάνειας ανάμεσα στις δημόσιες αρχές, όπου είναι απαραίτητο (παράγραφος 73),
- vii. Την υιοθέτηση ενός θεσμικού μηχανισμού για την παρακολούθηση της ποιότητας της διαδικασίας διαβούλευσης ώστε να διασφαλιστεί η σχετική και έγκαιρη εμπλοκή των ενδιαφερομένων στην πολιτική/ρυθμιστική ανάπτυξη (παράγραφος 76),
- viii. Όπως η Αρχή κατά της Διαφθοράς αναπτύξει πρακτική καθοδήγηση για την εφαρμογή των κανόνων για το πώς άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα εμπλέκονται σε επαφές με λομπίστες και άλλα τρίτα μέρη τα οποία αναζητούν να επηρεάσουν κυβερνητικές διαδικασίες και αποφάσεις (παράγραφος 81),
- ix. Όπως αναθεωρηθεί το καθεστώς μετά την εργοδότηση ούτως ώστε να βελτιωθεί η διαφάνεια και η αποτελεσματικότητα του και να διευρυνθεί το πεδίο του για να καλύψει όλα τα άτομα με ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα (παράγραφος 124),
- x. (i) Την επέκταση σε όλα τα άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα (συμπεριλαμβανομένων των αναπληρωτών εκπροσώπων, του διευθυντή του Γραφείου Τύπου του Προέδρου, των συμβούλων του Προέδρου και των CPTAs που έχουν προσληφθεί κατά τη διακριτική ευχέρεια της κεντρικής κυβέρνησης για να συμβουλεύουν τα άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα) του καθήκοντος να δηλώνουν τα οικονομικά συμφέροντα τους, και να αξιολογηθεί η συμπερίληψη των πληροφοριών για συζύγους, πολιτικούς συμβίους και εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας, (είναι κατανοητό ότι οι τελευταίες πληροφορίες δεν είναι αναγκαίο να δημοσιεύονται); (ii) τον επανασχεδιασμό των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων για παροχή αναλυτικότερης πληροφόρησης και καλύτερης συγκρισιμότητας, (iii) την υποβολή τους διαδικτυακά σε μορφή που να είναι αναγνώσιμη από μηχανή για να επιτραπεί η αυτοματοποιημένη επεξεργασία και επαλήθευση, και (iv) την αναθεώρηση της συχνότητας της υποχρέωσης αποκάλυψης με σκοπό την ενίσχυση της χρησιμότητας των πληροφοριών που παραλαμβάνονται και τη συνολική αποτελεσματικότητα του συστήματος (παράγραφος 129),
- xi. (i) Τη διασφάλιση ουσιαστικών επαληθεύσεων οικονομικών δηλώσεων ατόμων που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα, (ii) να δοθεί για το σκοπό αυτό επαρκής εξουσία, εξειδίκευση, πόροι, και ανεξαρτησία, και (iii) να τεθούν σε εφαρμογή ξεκάθαρες επιπτώσεις και αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις για να διασφαλιστεί η αλήθεια των πληροφοριών που δηλώνονται, καθώς επίσης και η ουσιαστικά έγκαιρη υποβολή δήλωσης (παράγραφος 130),

- xii. Όπως η Αρχή Κατά της Διαφθοράς να εφοδιαστεί με επαρκείς υλικούς και οικονομικούς πόρους καθώς επίσης και με πόρους προσωπικού για να εκτελεί τα καθήκοντα της προληπτικά και αποτελεσματικά σε σχέση με άτομα που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα (παράγραφος 147),
- xiii. Αναφορικά με τα εξειδικευμένα όργανα για θέματα που σχετίζονται με την πρόληψη της διαφθοράς προσώπων που τους έχουν ανατεθεί ανώτατα εκτελεστικά καθήκοντα συνιστά ότι (i) πρέπει να ληφθούν μέτρα για εξορθολογισμό των εργασιών τους και για ανάπτυξη μεταξύ τους αποτελεσματικής θεσμοθετημένης συνεργασίας, ανταλλαγής πληροφοριών και διαδικασιών ανατροφοδότησης, και (ii) ότι πρέπει να λειτουργούν με κατάλληλο επίπεδο διαφάνειας και να εκδίδουν τακτικές εκθέσεις για τη δραστηριότητα τους, οι οποίες να κοινοποιούνται κατάλληλα στο κοινό (παράγραφος 148).

Όσον αφορά υπηρεσίες επιβολής του νόμου

- xiv. υιοθέτηση συντονισμένης πολιτικής ακεραιότητας και πρόληψης της διαφθοράς στην Αστυνομία, με βάση τη συστηματική και συνολική επανεξέταση των επιρρεπών σε κίνδυνο τομέων, σε συνδυασμό με έναν μηχανισμό που προβλέπει τακτικές αξιολογήσεις (παράγραφος 174),
- xv. (i) θα πρέπει να αναπτυχθούν και να παρασχεθούν σε τακτά χρονικά διαστήματα ενδο-υπηρεσιακά εκπαιδευτικά προγράμματα και μέτρα ευαισθητοποίησης τόσο κατά της διαφθοράς, όσο και για την ακεραιότητα και επαγγελματική ηθική (καλύπτοντας τις συγκρούσεις συμφερόντων και άλλα θέματα που σχετίζονται με την πρόληψη της διαφθοράς) για αστυνομικούς, λαμβάνοντας υπόψη την ειδικότητα τους, την ποικιλία των καθηκόντων και τα τρωτά τους σημεία, συμπεριλαμβανομένου και του να δοθεί ειδική προσοχή στην εκπαίδευση στην ηθική ηγεσία, και (ii) να ενισχυθεί ο μηχανισμός για την παροχή εμπιστευτικών συμβουλών σε αστυνομικούς πάνω σε θέματα ηθικής και ακεραιότητας, εξασφαλίζοντας την εμπιστευτική φύση τους και ενθαρρύνοντας την χρήση του εν λόγω μέσω (παράγραφος 182),
- xvi. θέσπιση πρόσθετων μέτρων, εντός των παραμέτρων του Συντάγματος, σχετικά με το διορισμό και την παύση του Αρχηγού και του Υπαρχηγού της Αστυνομίας που βασίζονται σε επίσημα, αντικειμενικά, ανταγωνιστικά και διαφανή κριτήρια και διαδικασίες (παράγραφος 192). (παράγραφος 192),
- xvii. (i) να εισαχθούν μέτρα για την ενίσχυση της αντικειμενικότητας (μέσω μετρήσιμων κριτηρίων) των αποφάσεων σχετικά με την επιλογή αξιωματικών σε υψηλότερους βαθμούς, τις προαγωγές και τις μεταθέσεις και για την παροχή μεγαλύτερης διαφάνειας σε τέτοιες διαδικασίες· και (ii) να ληφθούν μέτρα για την ενίσχυση της εκπροσώπησης των γυναικών σε όλες τις βαθμίδες της Αστυνομίας ως μέρος των πολιτικών στρατολόγησης και προαγωγής (παράγραφος 196),
- xviii. ανάπτυξη μιας πολιτικής ελέγχου και τακτικής επαναξιολόγησης, σε επίπεδο οργανισμού εντός της Αστυνομίας και διασφάλιση επαρκών διαδικασιών για τη

συνεχή παρακολούθηση των τρωτών σημείων των εργαζομένων (παράγραφος 199),

- χιξ. ενίσχυση του παρόντος καθεστώτος αναφορικά με τις δηλώσεις οικονομικών συμφερόντων εντός της Αστυνομίας με την καθιέρωση υποχρέωσης των υψηλόβαθμων αξιωματικών και όσων υπηρετούν σε επικίνδυνες θέσεις, να δηλώνουν τα οικονομικά τους συμφέροντα σύμφωνα με μια προκαθορισμένη μορφή, τόσο κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους όσο και σε τακτά χρονικά διαστήματα καθ' όλη τη διάρκεια της υπηρεσίας τους; και (ii) να παρέχουν την κατάλληλη εποπτεία που περιλαμβάνει την επαλήθευση της ακεραιότητας των δηλώσεων και την αξιολόγηση των κινδύνων (παράγραφος 219),
- κx. τον εξορθολογισμό της εποπτείας και της λογοδοσίας της Αστυνομίας, με (i) την εξέταση του ενδεχομένου συγκέντρωσης των καταθέσεων των παραπόνων μέσω ενός σημείου εισόδου, με ξεκάθαρες κατευθυντήριες γραμμές για το πώς θα εκτελούνται οι παραπομπές, (ii) την καθιέρωση ενός αποτελεσματικού συστήματος συντονισμού και συνεργασίας μέσω ξεκάθαρων πρωτοκόλλων, τα οποία θα γνωστοποιούνται στο κοινό, και ότι (iii) να δίνεται τροφοδότηση για την πορεία της υπόθεσης, και να δημοσιεύονται στατιστικές, για να παρασχεθεί ένα κατάλληλο επίπεδο διαφάνειας για το πώς αντιμετωπίζονται τα θέματα σε κάθε στάδιο της διαδικασίας (παράγραφος 244),
- κxi. την ενίσχυση της προστασίας πληροφοριοδοτών, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων αναφορών και συμβουλευτικών καναλιών, καθώς και παροχή εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες της Αστυνομίας και τακτική πληροφόρηση για διαθέσιμα ένδικα μέσα (παράγραφος 252),
- κxii. την καθιέρωση μιας διαδικασίας που διασφαλίζει ότι οι υποθέσεις θα τυγχάνουν χειρισμού ενός εύλογου χρονικού πλαισίου και με συνεπή τρόπο και ότι η κακή συμπεριφορά τιμωρείται αποτελεσματικά (παράγραφος 258).

264. Σύμφωνα με τον Κανόνα 30.2 των Κανόνων Διαδικασίας, η GRECO καλεί τις αρχές της Κύπρου να υποβάλουν μια έκθεση για τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την υλοποίηση των προαναφερθέντων εισηγήσεων μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2024. Τα μέτρα θα αξιολογηθούν από την GRECO μέσω της συγκεκριμένης διαδικασίας συμμόρφωσης της.

265. Η GRECO καλεί τις αρχές της Κύπρου να εξουσιοδοτήσουν, όσο το δυνατόν συντομότερα, την δημοσίευση της έκθεσης αυτής, και να κάνουν μια μετάφραση της στην εθνική γλώσσα που να είναι διαθέσιμη στο κοινό.

Αριθμός Απόδειξης: 0725

Ημερομηνία: 05/09/2023

Σύμφωνα με την εξουσία που μου παρέχει ο περί Εγγραφής και Ρύθμισης των Υπηρεσιών του Ορκωτού Μεταφραστή στην Κυπριακή Δημοκρατία Νόμος του 2019 (45(I)/2019), πιστοποιώ ότι το παρόν κείμενο στη ΕΛΛΗΝΙΚΗ, αποτελεί την ορθή και ακριβή μετάφραση του συνημμένου εγγράφου στην ΑΓΓΛΙΚΗ γλώσσα.

Όνοματεπώνυμο Ορκωτού Μεταφραστή: ΒΑΧΑΝ ΑΙΝΕΤΖΙΑΝ

Αριθμός Μητρώου: 001

Εγκεκριμένος γλωσσικός συνδυασμός: ΑΓΓΛΙΚΑ-ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Χαρτόσημο: 2€

Στοιχεία Επικοινωνίας Ορκωτού Μεταφραστή: 22353860 99627867

Ηλεκτρ. Διεύθυνση: rappagallo@cytanet.com.cy

Υπογραφή:

Για την GRECO

Η Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (GRECO) παρακολουθεί την συμμόρφωση των κρατών μελών της με τα εργαλεία κατά την διαφθορά του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η παρακολούθηση της GRECO αποτελείται από μια “διαδικασία αξιολόγησης” που βασίζεται στις συγκεκριμένες απαντήσεις των χωρών σε ένα ερωτηματολόγιο και σε επί τόπου επισκέψεις, που ακολουθείται από μια εκτίμηση επιπτώσεων (“διαδικασία συμμόρφωσης”) που εξετάζει τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την υλοποίηση των εισηγήσεων που προέρχονται από τις αξιολογήσεις των χωρών. Εξασκείται μια δυναμική διαδικασία αμοιβαίας αξιολόγησης και πίεσης από ομότιμους, συνδυάζοντας την τεχνογνωσία των επαγγελματιών, ενεργώντας ως εκτιμητές και κρατικούς αντιπροσώπους που κάθονται στην ολομέλεια.

Η εργασία που διεξάγεται από την GRECO έχει οδηγήσει στην υιοθέτηση ενός σημαντικού αριθμού εκθέσεων που περιέχουν μια πληθώρα πραγματικών πληροφοριών για τις Ευρωπαϊκές πολιτικές και πρακτικές κατά την διαφθορά. Οι εκθέσεις εντοπίζουν τα επιτεύγματα και τις αδυναμίες της εθνικής νομοθεσίας, των κανονισμών, των πολιτικών και των θεσμικών ρυθμίσεων, και συμπεριλαμβάνουν εισηγήσεις που σκοπό έχουν την βελτίωση της ικανότητας των κρατών να καταπολεμήσουν την διαφθορά και να προωθήσουν την ακεραιότητα.

Η ιδιότητα μέλους της GRECO είναι ανοικτή, σε ισότιμη βάση, σε κράτη μέλη και μη-κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Οι εκθέσεις αξιολόγησης και συμμόρφωσης που έχουν υιοθετηθεί από την GRECO, καθώς επίσης και άλλες πληροφορίες για την GRECO, είναι διαθέσιμες στο: www.coe.int/greco.
